Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

HISTORISKE
KILDE-
SKRIFTER

SVEN AGGESØNS
HISTORISKE SKRIFTER

LEJRENS
ELLER
HIRDENS
LOV

KORTFATTET HISTORIE OM DANMARKS KONGER

ROSENKILDE
OG BAGGER

SVEN AGGESØNS HISTORISKE SKRIFTER

Efter Aftale med Selskabet til Historiske Kildeskrifters Oversættelse genudgives en Række af Selskabets udsolgte Titler.

I 1967 udsendes:

SVEN AGGESØNS HISTORISKE SKRIFTER

SKIBYKRØNIKEN

SVEN AGGESØNS HISTORISKE SKRIFTER

OVERSATTE
EFTER DEN PAA GRUNDLAG AF CODEX ARNÆMAGNÆANUS 33, 4to
RESTITUEREDE NYE TEXT

AF

M. CL. GERTZ

ROSENKILDE OG BAGGER
København 1967

SVEN AGGESØNS HISTORISKE SKRIFTER
Fotografisk Optryk hos Atelier Elektra A/S, København

Omslaget er tilrettelagt af Flemming Fiurendal
og trykt hos Pedersen & Lefevre, København

Printed in Denmark

UDGIVET AF SELSKABET TIL
HISTORISKE KILDESKRIFTERS OVERSÆTTELSE

FORTALE.

Af Sven Aggesøns historiske Smaaskrifter paa Latin havde man i det 17. Aarh. et Haandskrift, som fandtes paa Universitetsbiblioteket og sandsynligvis er gaaet til Grunde ved dettes Brand i den store Ildebrand 1728. Omtrent hundrede Aar i Forvejen havde den ansete Filolog og Historiker Stephan Hansen Stephanius, mens han arbejdede paa sin Udgave af Saxo, faaet fat paa dette Haandskrift og paa dets Grundlag givet den første trykte Udgave af Svens Værker, som udkom i Sorø 1642. Saa vidt man kan skønne, har Stephanius arbejdet ærligt og nøjagtigt, i det mindste efter den Tids Fordringer, der ganske vist ikke var saa strenge som dem, man stiller nu til Dags; han har ombyttet den middelalderlig-latinske Retskrivning, som Haandskriftet (fra Sl. af det 14. eller Beg. af det 15. Aarh.) maa have haft, med den moderne, som man brugte paa hans egen Tid, og rimeligvis har han ogsaa hist og her tilladt sig at foretage mindre Textrettelser uden at gøre nærmere Rede derfor i de ret sparsomme og tarvelige Anmærkninger, han har knyttet til sin Udgave; men ellers maa man antage, at han i det store og hele samvittighedsfuldt har gengivet Haandskriftets Text. Denne Textrecension, som jeg i mine Anmærkninger til nærværende Oversættelse betegner med Signaturen **S**, er simpelthen bleven optrykt i de andre Udgaver, der senere er udkomne, nemlig

Langebeks i *Scriptores Rerum Danicarum* (Tom. I og III) og (for det ene Skrifts Vedkommende) Kolderup Rosenvinges i „*Gamle Danske Love*“ (Tom. V); Haandskriftet selv var jo i Mellemtiden gaaet tabt, saa at disse senere Udgivere ikke har kunnet benytte det selvstændigt.

Men der findes dog endnu den Dag i Dag et overmaade mærkeligt Haandskrift af Svens Værker, nemlig i den Arnamagnæanske Samling paa Universitetsbiblioteket, numereret som 33, 4to. Det har, som Paaskriften paa Indersiden af dets Papbind viser, tilhørt Klavs Kristoffersen Lyskander (1558—1624), og efter Skriften at dømme er det sandsynligvis ogsaa skrevet af ham med egen Haand. Men er dette Tilfældet, saa viser Haandskriftets Beskaffenhed, at han kun kan have skrevet det som ganske umoden Yngling, antagelig medens han i Aarene efter 1570 opholdt sig i Herrisvad Klosterskole i Skaane, hvor han fik sin Ungdomsundervisning. Hans Interesse for Historien er vistnok vaagnet tidlig, og han har da formodentlig i det gamle Klosterbibliothek, som ogsaa har ejet andre sjældne historiske Haandskrifter, fundet et Haandskrift af Sven Aggesøns Værker, stammende fra 14—15. Aarh., og taget sig for at afskrive det, saa godt han dengang formaaede; sin Afskrift har han siden bevaret i sin Bogsamling, uden at han dog senere er kommen til at benytte den videre, og efter hans Død er den saa til sidst, hvordan det nu end er gaaet til, havnet i Arne Magnussons Samlinger. Det er soleklart, at han aldeles ikke har magtet den Opgave, han havde taget sig for at løse ved Afskrivningen; han har langtfra besiddet den Kundskab til det latinske Sprog, som dertil var nødvendig, og endnu ringere har hans Evne været til at læse den middelalderlige Skrift med dens ofte ret vanskelige øg utydelige Bogstavtegn og dens endnu vanskeligere, meget rigt udviklede System af Forkortelser og stenografiske Tegn. Resultatet er da ogsaa blevet ganske for-

færdeligt, og man staar i den første Tid, naar man tager denne Afskrift i Haanden, næsten ganske fortvivlet over for den: i den Grad vrimler den, næsten i hver Linie, af ganske meningsløse ulatinske Ord, og Sætningskonstruktionerne er i det værste Vilderede. Det er da ikke saa underligt, at Langebek, da han fik fat paa dette Haandskrift, gav aldeles tabt over for det og erklærede, at han for sit Vedkommende ikke kunde gøre nogen Brug deraf; paa samme Maade maatte ogsaa Kolderup Rosenvinge stille sig, skønt han ved at se paa et enkelt Sted (i Skriftet om Vederloven) havde faaet en svag Anelse om, at dette Haandskrift muligvis kunde indeholde Ting, der var bedre og rigtigere end hvad man læste i Texten **S.**

Den første, som gjorde et Tilløb til en alvorligere Undersøgelse af Haandskriftet, var den tyske Historiker Georg Waitz, som afskrev en Del af det til eget Brug; en grundig Gennemforskning kom han dog ikke ind paa og magtede maaske heller ikke dette Arbejde, men saa meget saa' han dog, at Haandskriftet indeholdt virkelig værdifulde Ting og fortjente omhyggelig Paaagtelse, og han erklærede, at det var aldeles nødvendigt at tilvejebringe en ny Udgave af Svens Værker, ved hvis Textfastsættelse dette Haandskrift nøje maatte raadspørges, og at man da sikkert vilde faa en Text frem, som stod den, der stammede fra Svens egen Haand, betydelig nærmere, end den gjorde, der forelaa i **S.** Denne Waitz's Opfattelse mødtes dog meget snart af en meget skarp Indsigelse fra O. Holder-Egger, som vilde hævde, at Originalen til Lyskanderhaandskriftet vel havde haft en Grundtext, som ganske lignede **S**, men at der til denne Grundtext havde været føjet en Vrimmel af Glosser og Varianter i Randen og mellem Linierne, og at saa den ukyndige Afskriver, fra hvem Lyskanderhaandskriftets Text stammede, havde frembragt denne ved at røre Grundtexten sammen med disse Glosser og Varianter i et ganske urime-

ligt Miskmask. Saa grundforfejlet denne Anskuelse end var, hvad man ved nogen Opmærksomhed og Eftertanke snart burde have kunnet indse, vandt den dog almindelig Tilslutning hos alle, der efter Holder-Egger kom til at tale om Overleveringen af Svens Værker, og Waitz's gode formanende Ord var ved at gaa i Glemmebogen.

Man maatte da vende tilbage til Waitz's Standpunkt og søge at løse den Opgave, han havde stillet. Jeg kom første Gang ind derpaa i 1905, da jeg udgav min „Historiske Læsebog i Middelalders-Latin" til Brug for Universitetsstuderende, og har senere aldrig sluppet Arbejdet helt, om jeg end i Mellemtiden ogsaa har haft meget andet for. Allerede dengang saa' jeg noget, men det var dog først ved en indtrængende Fordybelse i Spørgsmaalet i Aarene 1912—14, at det rigtig gik op for mig, hvordan Sagen skulde gribes an; saa tog jeg for Alvor fat paa Opgavens Løsning, og efter endnu et Aars anstrengende Arbejde kunde jeg endelig i Juni 1915 udgive min Bog: *„En ny Text af Sven Aggesøns Værker, genvunden paa Grundlag af Codex Arnæmagnæanus 33, 4to"*. I den tror jeg at have løst Opgaven saa godt, som det vistnok i det hele taget er muligt, og i alt væsentligt føler jeg mig overbevist om Rigtigheden af de Resultater, jeg dér er kommen til. Ganske vist var der adskillige Punkter, paa hvilke det efter Sagens hele Natur ikke var muligt at naa til fuld Sikkerhed, men man maatte blive staaende ved en vis tilnærmelsesvis Sandsynlighed; selv under Udarbejdelsen af nærværende danske Oversættelse har jeg først vundet Klarhed over nogle enkelte Ting, som tidligere stod dunkelt for mig; men i det hele og store tror jeg dog nu at have faaet den Text restitueret, som det Originalhaandskrift maa have haft, hvorefter Lyskanderhaandskriftet er afskrevet. Denne restituerede Text betegner jeg med Signaturen **X**.

Lyskanders Haandskrift vrimler, som allerede tid-

ligere sagt, i ganske overvældende Grad af Fejl. En Del af disse er af den Art, som kan findes i ethvert Haandskrift, ja jeg kunde næsten sige, maa findes; thi selv den kyndigste og samvittighedsfuldeste Afskriver vil, tror jeg, aldrig helt kunne undgaa Fejl, lige saa lidt som selv den dygtigste Sætter nu til Dags vil kunne undgaa at bringe Trykfejl ind; selv Forfatteren vil i sit Originalhaandskrift ikke kunne skrive alt rigtigt. Man overspringer f. Ex. let et eller flere Ord, ofte endog uden paaviselig Grund; man gentager paa ny Ord, som man allerede har skrevet een Gang; man udelader, tilføjer, ombytter Bogstaver eller Stavelser, osv. Hvor nu Fejl af denne Slags findes i Lyskanderhaandskriftet, er det for det meste let at fjerne dem, ganske haandværksmæssigt, uden Hjælp andensteds fra; paa ikke faa Steder viser Sammenligning med Texten **S** straks hen til det rette; men der findes ogsaa Fejl, særlig Udeladelsesfejl, hvis Oprindelse ligger længere tilbage i Tiden, forud baade for **S** og for **X**, og her maa da divinatorisk Kritik til, og Resultatet kan aldrig komme ud over Sandsynligheden. Ejendommelig for Lyskanderhaandskriftet er dog Hovedmassen af Fejlene, og de har, som ovenfor sagt, to Hovedgrunde: Afskriverens overmaade mangelfulde Latinkundskab og hans næsten totale Ukyndighed i middelalderlig Palæografi. Hermed er det givet, at der er to Hovedbetingelser for at kunne fjerne og rette Afskriftens Fejl: man maa have en solid Kundskab til det latinske Sprog, særlig naturligvis i den middelalderlige Sprogform, som brugtes paa Forfatterens Tid; og man maa være nøje inde i Palæografien, saaledes som den var udformet i Slutningen af det 14. og Begyndelsen af det 15. Aarh., idet der foreligger utvetydige Indicier for, at Originalskriftet, som Afskriveren har haft, maa stamme fra den Tid. Hvad der giver En en vis Fortrøstning ved Forsøget paa at restituere denne Original, er, at Afskriveren

dog til en vis Grad har søgt at gaa ærligt frem ved sin Afskrift; det ses f. Eks. deraf, at han paa mange Steder, hvor han slet ikke har kunnet læse Originalens Ord, har ladet passende Rum staa aabne i sin Text til eventuel senere Udfyldning; af og til, desværre meget for sjældent, har han ogsaa mer eller mindre nøjagtigt søgt at efterligne de Forkortelsestegn, han ikke kunde tyde; langt hyppigere har han dog enten helt ladet dem upaaagtede eller tydet dem galt, endda ikke altid paa samme Maade, hvor han stod overfor samme Tegn. Men trods alt viser der sig dog en vis Methode i Galskaben, og dette er til stor Hjælp ved Restitutionen; besværlig nok bliver den alligevel, og man maa nøje granske hvert enkelt Ord, tit næsten hver eneste Bogstavstreg. Et stort Hjælpemiddel til at rette Fejlene har man naturligvis i **S**; tit kan man simpelthen, og med fuld Sikkerhed, overføre dens Læsemaader i **X**, og selv hvor Texten i **S** aabenbart har lydt anderledes, viser den dog tydeligt nok, hvad Mening der maa være udtrykt i de fordærvede Ord, saa at man her har et Fingerpeg for den Retning, hvori Rettelsesforsøgene maa gaa. Men paa ikke faa Steder svigter dog ogsaa denne Hjælp fuldstændig, og her kan man da ikke komme ud over Vanskeligheden uden Evne til Konjekturalkritik; Resultaterne af denne kan dog paa mange Steder erklæres for fuldstændig sikre, paa andre ganske vist kun for rimelige eller sandsynlige.

Der kan naturligvis her, hvor kun en dansk Oversættelse skal gives, ikke være Tale om at gaa nærmere ind paa Forklaring af det kritiske Arbejde, der har maattet gøres. Men naar man nu har faaet Textrecensionen **X** restitueret og saa sammenligner den med Textrecensionen **S**, viser det sig, at der er en overmaade stor Forskel imellem dem. Det lægger sig først for Dagen i den latinske Sprogform; herom skal der dog paa dette Sted ikke siges andet end dette, at **X** har en langt mere mid-

delalderlig Charakter i Ordvalget og Taleformerne, frembyder ikke faa sjældnere grammatiske Fænomener og viser en kunstigere sammenslynget Sætnings- og Periodebygning end **S**; denne Recension er fremgaaet af en tydelig og bevidst Stræben efter at nærme Sprogformen mere til „det klassiske" og at gøre Texten mere glat, lettere overskuelig og læselig, men den har aabenbart derved tabt meget af Forfatterens Særpræg i sproglig Henseende. Men ogsaa med Hensyn til Indholdet er der stor Forskel. Her maa det først mærkes, at der i **S** er forsvundet meget, som findes i **X**, saaledes en Række Citater af klassiske Oldtidsforfattere, Hentydninger til latinske og undertiden ogsaa græske Oldtidsforestillinger, Citater af middelalderlige latinske Ordsprog og af mange Bibelsteder; andre Steder er sligt vel ikke helt forsvundet i **S**, men dog forvansket ved Omskrivninger, saa at det er blevet næsten ukendeligt; dermed er det Præg af Lærdom og Belæsthed, som Forfatteren har givet sit Værk efter Textrecensionen **X** at dømme, bleven i høj Grad forringet. Næsten mere Skade gør det dog, at der ved lignende Udeladelser er forsvundet Ting i **S**, som dels hører nødvendigt med for at give Fortællingen fuld Forstaaelighed, dels giver os et livligere Billede af selve Forfatterens Personlighed med hans Følelser og Stemninger, hans Pathos, Harme, Ironi, enkeltvis ogsaa Skælmeri; hele Fremstillingen er paa slige Steder bleven megen mat og flad i Sammenligning med det, **X** byder os. Hertil kommer der saa, at der paa adskillige Steder ved Tilføjelser eller Omskrivninger i **S** er bragt Ting ind, som giver ganske urigtige historiske Forestillinger, der ikke findes i **X**. Paa enkelte Steder findes der endelig i **S** Udtalelser, som i og for sig efter Meningen kan være lige saa gode og passende som de derfra afvigende (og lige saa ulastelige), der findes i **X**, men om hvilke det kan oplyses med Sikkerhed, at Ophavsmanden til **S** har

taget dem Ord til andet ud af Saxos Historieværk eller andenstedsfra. Om alt dette har jeg givet de nødvendige Oplysninger i Anmærkningerne til min Oversættelse og skal derfor ikke tale mere om Sagen her i Fortalen. — Der er i det hele en saa vidtomfattende og gennemgribende Forskel mellem de to Textrecensioner, at kun den ene af dem kan anses for enten helt eller dog saa nær som muligt at give os den Text, som Sven Aggesøn selv har skrevet, medens den anden ikke kan charakteriseres anderledes end som en ganske vilkaarlig, med bevidst Overlæg og bestemt Formaal foretagen Omarbejdelse af Originaltexten; og efter det Forhold, der bestaar mellem dem, og hvis Hovedtræk jeg ovenfor har angivet, tvivler jeg ikke i mindste Maade om, at det er **X**, der giver os Originalen, medens **S** er Omarbejdelsen. Denne Omstændighed er det da, der berettiger Fremkomsten af nærværende nye Oversættelse ved Siden af og til Sammenligning med den i Selskabets Skrifter allerede foreliggende, i 1901 udgivne Oversættelse af Sven Aggesøns Værker, som Jørgen Olrik har udarbejdet paa Grundlag af **S** (dog med stærk Forkortelse for det Skrifts Vedkommende, som handler om Vederloven).

Man vil vel nok med nogen Forundring spørge, hvorledes Fremkomsten af en Omarbejdelse som den, der bydes os i **S**, i det hele er tænkelig. Hertil maa for det første svares, at man har mange Beviser paa, at man i Middelalderen ikke har haft saa stærk Respekt for trofast Gengivelse af den Originaltext, en Forfatter selv havde givet, som vi kræver i vore Dage; hvis en Mand, der selv var kyndig i at skrive, tog sig for at afskrive en ældre Forfatters Værk, generede han sig meget tit ikke for at tumle ret frit omkring med den ham foreliggende Text og bringe den i en Form, der tiltalte ham selv mere, selv om det vel kun undtagelsesvis er sket i saa stor Udstrækning som i dette Tilfælde her. Men

dernæst er Sven selv paa en vis Maade Skyld i, hvad der her er sket: den ene Gang efter den anden taler han jo selv om sin Mangel paa stilistisk Færdighed og inviterer, saa at sige, „Efterkommerne", som han kalder dem, til at omskrive hans Værker i en pynteligere Stil; og saa har han da endelig ogsaa fundet en Efterkommer, der har taget ham paa Ordet og gjort Forsøget derpaa, aabenbart i Tiltro til sine egne bedre Evner, skønt han i denne Henseende har taget ikke saa lidt fejl. Der rejser sig da Spørgsmaalet om, naar denne Mand, Ophavsmanden til Textrecensionen **S**, kan antages at have levet. Dette Spørgsmaal maa behandles i Forbindelse med et andet, nemlig Spørgsmaalet om, hvor mange Værker Sven Aggesøn i det hele har skrevet, og i hvilken Rækkefølge han har skrevet dem.

Med Hensyn hertil viser der sig da ogsaa en vigtig Forskel mellem **X** og **S**; og naar vi nu anerkender **X** for Originalen, **S** for Omarbejdelsen, maa vi selvfølgelig fæste mere Tro til de Oplysninger om Svens Forfattervirksomhed, der gives os i **X**, end til dem, der findes i **S**. Det maa da først bemærkes, at **X**, som begynder med Skriftet om Vederloven, i dettes Kap. XI har en Henvisning til Danmarkshistorien (om Hardeknuds Regering), hvoraf det klart fremgaar, at hint er affattet før denne, som i **X** ogsaa staar som Nummer 2 af hans Skrifter; endvidere findes der efter **X** i Danmarkshistoriens Kap. IX en Tilbagevisning (angaaende Vederlovens Givelse) til Skriftet om Vederloven, hvoraf det fremgaar, at dette er ældre end hin. Men i **S**, som har stillet de to Arbejder i omvendt Orden, er den første Henvisning fuldstændig udeladt, og Tilbagevisningen paa det andet Sted er ved vilkaarlig Omskrivning, som dog ikke har kunnet ske uden en sproglig Forsyndelse, bleven forvandlet til en Fremadvisning; dermed er der nogenlunde dækket over den af **S** egenmægtigt foretagne Omstilling af de to Skrifter.

Men der kan ikke være nogen Tvivl om, at **X** byder os det rigtige. Det laa da ogsaa naturligst for Sven, som selv har hørt til Vederlovsmændenes Kreds, saaledes som denne var paa Valdemarstiden, at begynde sin Forfattervirksomhed med at skrive om Vederloven; denne Opgave maatte ligge ham nærmere og var tilmed lettere end den anden, at skrive om Danmarkshistorien. Derimod er det meget naturligt at tænke sig, at Ophavsmanden til Recensionen **S** har haft mere Interesse for Danmarkshistorien end for det andet Skrift og derfor har begyndt sin Omarbejdelse med hin.

Der er fremdeles endnu en anden Ting at lægge Mærke til. I Slutningen af Fortalen til Skriftet om Vederloven, saaledes som den er overleveret i **X**, findes der en Sætning, hvori Sven tilkendegiver, at det er hans Hensigt umiddelbart efter og i Sammenhæng med dette Skrift at levere et andet, hvori han vil fremstille de danske Kongers Genealogi og Kongeregeringernes Rækkefølge. Dengang han skrev dette, har det aabenbart endnu ikke været hans Plan at skrive den i al sin Kortfattethed dog noget udførligere Danmarkshistorie, han siden skrev, men han har villet nøjes med at give en ganske kortfattet Kongeliste af lignende Art som de Kongelister, man ellers har overleverede i flere forskellige Exemplarer; senere har han imidlertid i alt Fald delvis ændret sin Plan. Den omtalte Sætning i **X**, hvori han havde antydet denne sin Plan, er imidlertid helt udeladt i **S**, hvad der dog ikke har kunnet ske, uden at der kom slem Forstyrrelse ind i det paagældende Sted; men ved Udeladelsen af den er det kommen til at se ud, som om Sven aldrig har haft til Hensigt at levere det antydede tredje Arbejde. Dette er dog afgjort urigtigt. I **X** findes der nemlig, efter at Danmarkshistorien er afsluttet, et Stykke, der har ganske samme Stilcharakter som Svens andre Skrifter, og som aabenbart har været

Fortalen til et rent genealogisk Skrift netop af den Art, som Sven havde planlagt. Selve dette Skrifts Hovedstykke, Genealogien, er imidlertid tabt; det er muligt, at det endnu har existeret, da det Haandskrift, hvorefter Lyskanderhaandskriftet er afskrevet, var helt og ubeskadiget; men de Blade, paa hvilke Genealogien har staaet, var allerede revne af og gaaede til Grunde, da Lyskander fik det i Hænde. Derimod er det vistnok sikkert, at Ophavsmanden til Recensionen **S** har kendt hele Skriftet og benyttet det, men paa en ganske mærkelig Maade. I det Haandskrift af Svens Værker, som Stephanius havde, og som indeholder Recensionen **S** af hans to Hovedværker, fandtes der nemlig til sidst et lille Skrift, som Stephanius straks saa' ikke kunde skrive sig fra Sven, da det gik langt ud over hans Levetid; han udgav det da sammen med Svens Skrifter, men gav det selv en særlig Titel: „En ukendt Forfatters Genealogi over Danmarks Konger". Ser man nu nærmere paa dette Skrift, saa begynder det med en Fortale, som ganske simpelt er en Omredaktion af den Fortale til Svens Genealogi, der er bevaret i **X**, og Omredaktionen er foretaget ganske paa samme Maade, som **S** har fulgt ved sin Omarbejdelse af Svens to Hovedværker. Derefter kommer der en Genealogi over de danske Konger ned til Knud VI Valdemarssøn; den stemmer ikke med den, der findes i Svens Danmarkshistorie, men er aabenbart mere bygget paa Saxo, hvis Værk **S**, som ovenfor omtalt, ogsaa har benyttet paa en hel Række Steder ved sin Omarbejdelse af Texten i Svens Hovedskrifter; imidlertid viser det sig, at der i dette Stykke af Genealogien den ene Gang efter den anden ved de korte Udtalelser om de enkelte Konger findes Udtryk, som ganske falder sammen med eller dog minder stærkt om dem, Sven har benyttet i sin Danmarkshistorie og da sandsynligvis ogsaa har haft i sin Genealogi. Men herefter kommer saa det ejendommelige

ved det nye, lille Skrift: der tales først om Valdemar Sejr, hans Dronninger og hans Sønner; dernæst følger der et meget langt Stykke, som er Erik Plovpennings „Martyrhistorie", skrevet i den Slags Skrifters almindelige Tone; til sidst kommer der saa nogle korte Bemærkninger om Brodermorderen Abel og hans Straf, derefter nogle udførligere Udtalelser om Christoffer I, og i disse findes der ogsaa nogle Hentydninger til hans Søn Erik Klipping, endogsaa til dennes Død. Deraf kan man se, at Skriftet først kan være skrevet i Slutningen af det 13. Aarh. Men efter Beskaffenheden af dets Begyndelsesparti kan der næppe være megen Tvivl om, at dets Forfatter, hvem han nu end kan have været, har været netop den samme Mand, hvem Textrecensionen **S** af Sven Aggesøns Værker skyldes; han har da brugt det fra Sven hidrørende genealogiske Skrift i stærkt omarbejdet Skikkelse som det spinkle Fodstykke for det Skrift om Erik Plovpennings Martyrhistorie, som det aabenbart har været hans Hovedformaal at give. —

Spørges der om Tiden for Affattelsen af Svens Skrifter, da kan der med Hensyn til Danmarkshistorien, efter den Stemning, der udtaler sig i dens Slutningsord, vel ikke være megen Tvivl om, at han har afsluttet sit Arbejde med dette Værk ret snart efter 1185, til hvilket Aar den sidste Begivenhed, han omtaler i den, hører hen. Skriftet om Vederloven betegner i sin Fortale Absalon som Ærkebiskop, hvad han blev i 1178; Knud, hans Fostersøn, betegnes som Konge, men den Titel bar han allerede fra Knud Hertugs Skrinlæggelse 1170, og den behøver altsaa ikke at betegne, at han paa den Tid, da Sven skrev sit Skrift, har siddet paa Thronen, efter at hans Fader Valdemar var død 1182; for at han imidlertid skal have kunnet tage Del sammen med Absalon i Arbejdet paa Optegnelsen af Vederloven, maa han vel dog i det mindste være kommen lidt ud

over Drengealderen; han var født 1163, og han kan vel da omtrent ved 1180 have naaet en passende Alder til at kunne være med ved dette Arbejde; naar vi da antager, at Sven har skrevet sit Skrift i Aarene 1181—82, vil dette vel omtrent kunne være rigtigt. Genealogien, som utvivlsomt maa have tjent som et Forarbejde til Danmarkshistorien og paa den anden Side har sluttet sig umiddelbart til Skriftet om Vederloven, kan da rimeligvis være forfattet 1182—83; at man i Haandskrifterne, hvori alle 3 Værker samledes, ikke har stillet den paa den Plads, der efter Tidsfølgen maatte tilkomme den, kan let forklares deraf, at den jo maatte betragtes som et underordnet Skrift ved Siden af Danmarkshistorien.

Hvad Svens Kilder angaar, da er Skriftet om Vederloven jo ganske bygget paa den skriftlige Optegnelse i dansk Sprog af denne Lov, som Knud og Absalon havde tilvejebragt; Sven vil jo have sit Værk betragtet som en Oversættelse af dette Arbejde paa Latin. Nu har vi jo, som bekendt, bevaret en dansk Text af Vederloven; det viser sig, at denne dels indeholder historisk fortællende Partier, hvori der gives Meddelelser om Lovens første Tilblivelse og om dens Skæbne gennem de følgende Tider, dels juridiske Partier, hvori der meddeles os en Række forskellige Bestemmelser i Loven. Ganske paa samme Maade forholder det sig ogsaa med Svens latinske Bearbejdelse; og sammenligner man nu denne med den bevarede danske Text, vil man ogsaa snart opdage, at der findes ret betydelig Overensstemmelse imellem dem, endda noget stærkere, naar man holder sig til Recensionen **X**, end naar man ser paa Recensionen **S**. Men paa den anden Side er der ogsaa ret stor Forskel imellem dem, og navnlig maa det straks vække Opmærksomhed, at Sven meddeler betydeligt mere om Loven, baade med Hensyn til dens Historie og til dens juridiske Indhold, end den danske Text har. Dette kan nu for en Del

have sin Grund deri, at Sven ikke har villet give os en simpel slavisk Oversættelse af den danske Text, men en friere Bearbejdelse af den, hvorved han heller ikke har nægtet sig Ret til at bramme lidt med sin egen Lærdom; men en anden meget væsentlig Grund til Forskellen ligger efter min Overbevisning deri, at den danske Text, vi har, kun er et kortere Udtog af den sikkert adskilligt mere omfattende danske Text, som stammede fra Knud og Absalon; det er naturligvis denne fyldigere Text, Sven har lagt til Grund for sit Arbejde, og derfra stammer vist for største Delen det Overskud af Meddelelser af forskellig Art, Sven byder os ud over den nu foreliggende danske Text. Endvidere er det at mærke, at Sven i sin latinske Bearbejdelse har ordnet Stoffet paa en noget anden Maade, end det har været ordnet i den danske Text, han gik ud fra. Saaledes siger han selv i Kap. VI, at den første Bestemmelse i Loven handlede om Kongens (og enhver Hirdhøvdings) Pligter overfor Hirdmændene; og dermed stemmer det, at der i den bevarede danske Text ogsaa begyndes netop hermed. Men saa var det naturligt, om der umiddelbart herefter, som Sidestykke hertil, taltes om Hirdmændenes Pligter mod Kongen, særlig da om deres Troskabspligt overfor ham, og om, hvad Straf der skulde times den Hirdmand, som sveg sin Troskabspligt; saaledes er Ordningen da ogsaa i den nu bevarede, afkortede danske Text, og dette er sikkert en Arv, den har bevaret fra den fyldigere Originaltext. Men i sin latinske Bearbejdelse har Sven fulgt et andet Ordningsprincip, idet han, som han siger i Slutningen af Kap. IV, først vil handle om de mindre Forseelser og siden gaa over til de større; deraf kommer det, at han først omhandler Bestemmelserne om Majestætsforbrydelse i sit allersidste Kapitel. Om den danske Text skal jeg for øvrigt ikke tale videre her, men nøjes med at henvise til Olriks Oversættelse af den paa moderne Dansk,

som staar sammen med hans Oversættelse af Svens Værker. Heller ikke skal jeg her komme ind paa den Fremstilling af Vederloven, der gives hos Saxo; den tumler ganske frit omkring med den danske Text, som ogsaa han maa have kendt og benyttet ved sin Fremstilling, der for øvrigt helt igennem er præget af samme Manér, som behersker hele hans Historieværk; her er det kun at bemærke, at Ophavsmanden til Recensionen **S** aldeles aabenbart paa flere Steder har benyttet Saxos Vederlov ved sin Omredaktion af Svens Arbejde.

Danmarkshistorien er hovedsagelig bygget paa de mundtlige Traditioner, Sven har kunnet indsamle, dog ikke helt; saaledes er der, hvad jeg paa sit Sted i Noterne har gjort opmærksom paa, aldeles utvetydige Beviser for, at han i sin Fortælling om Knud den Hellige har benyttet Ailnoths Helgenskrift om ham, ligesom ogsaa visse Udtryk minder om de kirkelige Officia ved hans Helgenfest; endvidere er der i hans Fortælling om Erik Emunes Grusomhed et Udtryk, som synes hentet fra en af Lektionerne ved Knud Hertugs Helgenfest. Der kan ogsaa være visse, om end svage, Spor af, at han har kendt den gamle Roskildekrønike. I øvrigt kan jeg henholde mig til, hvad Olrik har sagt i Indledningen til sin Oversættelse af Svens Danmarkshistorie.

Til hans Meddelelser kan jeg ogsaa for en væsentlig Del henholde mig med Hensyn til, hvad der er at sige om Sven Aggesøns Person; dog maa jeg her omtale et vigtigt Punkt, som først Fremdragelsen af Textrecensionen **X** har gjort det muligt at komme ind paa. Det er Spørgsmaalet om, hvor Sven har faaet sin Ungdomsuddannelse. Man har tidligere i Almindelighed antaget, at han har faaet den i en eller anden Klosterskole her hjemme; og for saa vidt man, idet man holder sig til Textrecensionen **S**, blot ser paa hans Færdighed i at skrive Latin og den Bibelkundskab, han hist og her vi-

ser, kunde man vel nok godkende denne Antagelse, skønt de danske Klosterskoler i hans Ungdomstid næppe har staaet synderlig højt. Men ser vi paa Textrecensionen **X**, findes der for det første i denne, i Epilogen til Skriftet om Vederloven, et mærkeligt Citat, som helt er udeladt i **S**; det er en meget berømt og oftere anført Udtalelse, som vi véd stammer fra den navnkundige franske Skolastiker Bernhard af Chartres, der en Tid havde ledet Skolen i Chartres, hvor en ny Renæssancetid med Genoplivelse af de klassiske Studier var begyndt (c. 1000) og især fremmet ivrigt under hans Styrelse (han døde o. 1126); denne Skole var bleven Mønstret for de øvrige franske Skoler i Paris og andre Steder. Nu er det allerede meget lidet sandsynligt, at dette Ord af Bernhard skulde være bleven bekendt for de danske Klosterskoler, hvor man vistnok slet ikke har besiddet nogen Midler til at drive klassiske Studier; naar Sven altsaa har kendt det, synes dette temmelig bestemt at tyde hen paa, at han har været en af de unge Danske, der allerede dengang, om end endnu i ringe Antal, havde begyndt at søge til Skolerne i Frankrig for dér at faa den rigere Uddannelse, som det var umuligt at opnaa her hjemme. Og dernæst føler man sig afgjort bestyrket i sin Antagelse om, at det maa forholde sig saaledes, naar man læser Svens Text i Recensionen **X**, hvor man i langt større Omfang end i Recensionen **S** finder Citater af latinske Forfattere, netop af saadanne, som vi andenstedsfra véd læstes med Forkærlighed i Chartresskolen og dens Aflæggere, desuden ogsaa andre Hentydninger til Forestillinger fra den græske og latinske Oldtid og til Studier af Oldtidsforfattere; ved Siden heraf finder man ogsaa i **X**, men ikke i **S**, Citater af middelalderlige Ordsprog paa Latin i Vers og Prosa, og endelig et langt større Antal Citater af eller Allusioner til den latinske

Bibeloversættelse Vulgata. Om alt dette har jeg talt udførligere i mine Anmærkninger til Oversættelsen.

Der gives endelig ogsaa et Sted i Danmarkshistorien, hvor den nye Text kaster et nyt Lys over Spørgsmaal, vedrørende Svens store Efterfølger i dansk Historieskrivning, Saxo; men ogsaa hvad dette Punkt angaar, vil jeg her nøjes med at henvise til, hvad jeg har sagt i min Anmærkning til dette Sted.

Kbhvn i Maj 1916.

M. Cl. Gertz.

SVEN AGGESØN:

LEJRENS ELLER HIRDENS LOV

FORTALE

Oldtiden, der jo har efterladt os, Efterkommerne, meget, som den havde udfundet ved omhyggelig Granskning, har ogsaa stræbt at drage Omsorg for det om Kongehoffet samlede Hærsamfunds og Stalbroderskabs Tarv, for at ikke den tøjlesløse Ungdom i Krigersamlaget, naar den var i Besiddelse af uhemmet Frihed, skulde kunne udæske hinanden ustraffet ved gensidige Krænkelser. Thi for at holde de Ildesindedes Frækhed i Tøjler, har den[1]) fastslaaet Ud-

[1]) den, ɔ: Oldtiden, maa her, som det bestemt fremgaar af Ytringerne nedenfor i Kap. XI, forstaas om Knud den Stores Tid; Sven hævder dér bestemt, at Vederloven først skriver sig fra ham, og tilføjer endog efter Overleveringen i **X**, at dette er „klarere end Dagen" *(luce clarius)*. Den stærke Forsikring, der ligger i denne Tilføjelse, som er udeladt i **S**, er kun forstaaelig under den Forudsætning, at Sven eftertrykkeligt har villet modsige en anden, paa hans Tid fremkommen Opfattelse, hvorefter Hirdlovens første Oprindelse skødes tilbage til en langt ældre Tid, nemlig til Kong Frodes Lovgivning; denne Opfattelse er Saxo ikke helt fremmed for, og det er den, der er kommen bestemt til Orde i den forfalskede Recension af Svens Værker, som foreligger i **S** paa dette Sted i Fortalen, hvor det siges, at „Danmarks mægtigste Konger, lige fra de fjerneste Tider, hvorom Mindet er bevaret", har fastslaaet Udstedelsen af Hirdloven. Men at for øvrigt Knuds Hirdlov for hans Thinglid i England, som udarbejdedes ved Hjælp af de to sjællandske Bondehøvdinger, som nævnes i Kap. IV, for en

stedelsen af den Lov, som den i sit eget Tungemaal har kaldt *Witherlogh*[1]); den kunne vi i det latinske Sprog, om end med et Navn, der ikke fuldt ud svarer til hint, kalde *Lex castrensis et militaris*, d. v. s. *Lejr- og Krigerloven*, eller *Lex curiæ*, d. e. *Kongsgaardsloven*. Denne Lov vilde i Tidens lange Løb Forglemmelsen fuldstændig have ladet forsvinde i Oldtidsmørket, saasom der i hine Tider kun var meget faa, der overgav Handlinger af Fortidens Mænd, hvor glimrende disse end vare, til Mindet, hvis ikke Danmarks hele Riges højtlysende Ærkebiskop Absalon, med sin vante Granskeromhu og efter omskuende og forsynlig Overvejelse, i Forening med sin Fostersøn, nemlig Kong Knud, den første Valdemars[2]) Søn, havde faaet den optegnet i et kort Grundrids. Hvad der nemlig tit regnes for at være gaaet af Minde ved den lange Tids Forældelse, det samme genfornyes ved Skriftens gode Hjælp.

Da jeg nu altsaa havde fundet Loven optegnet paa vort Almuesmaal i sammentrængt Korthed, saa vil jeg, som ikke er skreden til saa stort et Arbejde i Fortrøstning til min Kundskab eller mine Aandsgaver (— jeg, som daglig med Undseelse ængstes for, at jeg endog skal faa Udseende af, at jeg med

---

Del har været bygget paa de endnu ældre danske Kongers Hirdlov eller Gaardsret, er i og for sig overmaade sandsynligt.

[1]) *Witherlogh*, Vederloven, betyder efter Wimmers Forklaring: Loven (eller rettere Lovene) om Gengæld, Erstatning, Bod (for begaaede Forseelser), altsaa: Straffelov, Straffebestemmelser (dog kun særligt for Kongens Hird).

[2]) Saaledes kaldes Kong V. af Sven i Modsætning til den „anden Valdemar", Knuds yngre Broder, der var Sven vel bekendt som en herlig Yngling, af hvem man kunde vente sig meget; men der kan ikke af Udtrykket her med nogen Ret drages den Slutning, at Sven først skulde have forfattet dette Skrift, efter at den anden V. var bleven Konge.

en vis overmodig Anmasselse har foregrebet Værket for andre, der ere udrustede med større Lærdoms Overflod[1]) —), men som snarere har til Formaal at yde Ynglinge, hvis Aand har vaarfrisk Rummelighed, og som blomstre ved Veltalenheds Lærdom, Æmne til et finere udarbejdet Værk, gøre et Forsøg paa at overføre den paa det latinske Sprog, hvorvel i jævn, uvittig Stil. Desuden agter jeg, saavidt jeg har kunnet udforske dette ved Forespørgsel hos aarrige Mænd gennem paalidelig Overlevering, efter Slutningen af nærværende lille Arbejde at fremstille vore Kongers Slægttavler og Kongeregeringernes Rækkefølge[2]).

Først vil jeg altsaa nu give Oplysning om Lejrlovens Skabere, hvem der har givet Kongshirdens Love, og hvorfor og hvor de have givet dem. —

I. Efterat Knud, Søn af Kong Sven Tygeskeg[3]), ret som en fnysende Løve havde taget alt i Besiddelse, hvad hans Forfædre med Held havde vundet, og derpaa med en, om jeg saa maa sige, uovervindelig Kraftudfoldelse paa storladen Vis havde udbredt sit Herredømmes Grænser fra det yderste Tyle[4]) lige

[1]) Der ligger ikke heri nogen som helst Hentydning til Saxo; herom se Anm. til Danmarkshistoriens Kap. X.

[2]) Hele dette sidste Punktum, som hentyder til Svens nu paa Indledningen nær tabte Skrift om det angivne Æmne, har S udeladt.

[3]) *Tygeskeg* (Tjugeskeg) ɔ: ham med det store, som en Høtyv kløftede Skæg.

[4]) *Tyle.* ɔ: Thule, var det Navn, hvormed Pytheas fra Massilia (i det 4. Aarh. f. Chr.) havde betegnet en stor Ø i det fjerne Nordhav, hvortil han var kommen paa sine Opdagelsesrejser; hos græske og romerske Forfattere efter den Tid betegner Navnet de fjerneste nordlige Egne, hvorom man kun havde ganske taagede Forestillinger, og knyttes ikke til noget bestemt Land. Hos Saxo og andre betyder Navnet hyppigst Island. Grækernes Kejserrige er det østromerske Rige.

til Grækernes Kejserrige og, idet han i Krigermods Kraft overgik den Hesperiske Geryones[1]) og næsten var jævnbyrdig med den store Alexander, havde knyttet England, Norge, Venderlandet og Semland[2]) til sit eget Kongerige, hævede han sin Storheds Vælde op til en saare glansfuld Højde. Da han nu saaledes havde lagt alle de omkringliggende Egne under sit Kongedømmes Magtbud, strømmede ogsaa trindt omkringfra krigerske Mænd sammen, hvis Antal paa Grund af hans Mandigheds og Sejersælheds Ry kunde sammenlignes med Bladene paa Dodones Eg[3]), og de gav sig kappevis og uden Nølen ind under hans Her-

---

[1]) *Geryones* er efter den almindelige Forestilling i den græske Mythologi en vældig Kæmpe med tre Kroppe; han bor paa en Ø i det yderste Vesten (Hesperien, Aftensolens Land) og ejer en Hjord ypperlige Øxne, som Herakles paa Eurystheus' Bud røver fra ham og efter en vidtløftig Rejse gennem Middelhavslandene fører hjem til Mykene. Efter en anden Fremstilling var han en mægtig Hersker i Epeiros. Men om Erobringstog af ham tales der aldrig. Sven har vistnok ikke rigtig kunnet huske, hvad han har faaet fortalt om ham i den franske Skole, og det lader næsten til, at han paa ham har overført, hvad der var bleven meddelt ham om *Herakles*. *Alexander den Stores* Bedrifter har han vel kendt fra en eller anden af de vidt udbredte middelalderlige Alexanderromaner, som havde deres Udspring fra Pseudo-Kallisthenes's i Ægypten digtede Roman.

[2]) *Semland* (eller *Samland*) svarer til det østlige Preussen. I Svens Danmarkshistorie er Forestillingerne om Knuds vidtstrakte Herredømme endnu langt mere fantastiske end her; det er mærkværdigt, hvor lidt af sikker historisk Kundskab man i Danmark har haft om denne store Hersker kun halvandet Aarhundrede efter hans Død.

[3]) I *Dodone* i Epeiros var der fra urgamle Tider en Helligdom for Zeus; til den hørte den i Odysseen omtalte „højtkronede Eg", i hvis Blades Susen man mente at høre Sandsagnsforkyndelser fra Guddommen; Sven har vel hørt om denne Eg i den franske Skole ved Gennemgangen af Vergils Georgica.

skerledelse som hans Mænd. Men saasom det nu blev klart, at i den saa talrige Vrimmel, der var strømmet sammen, dog ikke alle glimrede ved lige Dygtighed, saa tog Kongens Tanker omsider den Retning, at han besluttede at sondre Krigernes Skare, hvori tidligere al Orden og Rækkefølge var ligesom udvisket, saa der ingen Forskel var mellem dem indbyrdes, efter deres Fortjenesters Beskaffenhed og deres Manddomsevners Prøvethed og knytte dem, der viste sig mest fremragende i Dygtighed, nærmest til sig i Fortrolighedsforhold, saa at han paa mere fortrolig Vis antog sig dem, om hvem han havde erfaret, at de blomstrede ved deres Stamtræs Æresnavne og havde Overflod paa Rigdommes Midler, for at de, som vare oprundne af fornemmere Æt, kunde modtage Dygtigheds Hæderskrone, og de, som vare opdragne i en mere velhavende Slægt, ikke i Krigene skulde skæmmes ved Vaabenudstyrets Mangelfuldhed.

II. Saa kundgjorde han da ved en Herolds Udraab, at det skulde overholdes, at Kongens Naade[1]) alene knyttede dem i et nærmere staaende Tjenesteforhold til sig med fortroligt Venskabs Forrang, der for Kongens Ærværdigheds og hans Krigerskares Pryds Skyld kunde prunke glimrende med guldbeslagne Stridsøkser og gyldne Sværdfæster. Det tjener nemlig til Fyrstens Ære, hvis han, naar han optræder omringet af Krigersamlagets Kreds, har en Skare af fornemme Stormænd i Følge med sig. Efter at nu denne Bestemmelse var kundgjort, erkendte de, som Formuens Mangelfuldhed trykkede, sig selv som ikke hørende hjemme i den mere velstaaende Krigerflok. Og nu varede det ikke længe, før Larmen fra de knitrende

[1]) d. v. s. Hans Naade Kongen; Sven bruger oftere den Slags Omskrivninger i det følgende.

Smedeesser genlød i alle Byer. Thi alskens Guldpynt, hvormed man tidligere havde pranget, blev nu under Guldsmedenes Sved smeltet sammen til en Masse, for at Guldsmedenes udsøgte Kunstsnille kunde forskønne Stridsøkserne og Sværdfæsterne med det, som Krigernes Hovmodslyst tidligere havde samlet sammen paa til ganske forfængeligt Brug. Og dette førte med sig, at man, saasom jo Menneskets Væsen og Natur har Hang til Ærgerrighed, søgte at overgaa sin Stalbroder i finere og skønnere Kunstudsmykning af Vaabnene, uden at se nøje paa, om man kunde spare noget ved Udgifterne. Deraf fremgaar det klart, at skøn Vaabenudsmykning kun sømmer sig for saadanne Mænd, som ere opdragne under en lykkeligere Fødselsstjerne. Og da nu den talrige Krigerflok straalede i sin nye Pynt, blev det besluttet, at der efter Beregning skulde fastsættes et bestemt Tal for denne Skares hele Samling; og dette Tals Højdebeløb blev tre Tusinder af udvalgte Krigere[1]). Denne Skare, besluttede man, skulde i dens eget Tungemaal kaldes med Navnet *Tinglith*[2]).

III. Da han altsaa nu havde forenet Folkefærd, hvis Skikke vare saa uensartede indbyrdes, i eet Tjenersamfund, viste det sig nødvendigt, at, eftersom den saa mægtige Konges Hær vel var en Enhedssamling af forskellige Folkeslag, nemlig af Folk fra

---

[1]) Saxo angiver Tallet til 6000, men 3000 synes allerede at være et meget højt Tal for en saadan Livvagtsskare, som egentlig stadig skulde holdes sammen om Kongens Hof og føre deres Liv i Fællesskab; saaledes har det dog næppe været, selv i Knuds Tid; Afdelinger af dem har vistnok været anbragte paa forskellige Steder i Landet, og mange af dem har ejet eget Hus og Gaard.

[2]) Navnet betyder „Tingfølget"; Islænderne bruger den udvidede Navneform *Thingamannalid.*

samtlige de Riger, som vare hans Retsstyrelse undergivne, men Krigernes Skikke dog afveg fra hinanden ved skurrende Forskelligheder, maatte al den Splid, som Modsætningsforholdet kunde fremkalde, neddæmpes, for at de, saaledes som det sømmer sig for hæderlige Husfæller, uden indbyrdes Tvistigheder, med lige Vilje kunde tjene deres fælles Herre; ingen Tvedragts eller Avinds eller Misundelses Lyde maatte drage dem fra hinanden, men tværtimod skulde de, ret som eet Hoveds Lemmer, med Enighed i Viljen være rede til at adlyde deres Konges Bud, og de maatte som trofaste Stalbrødre ikke formaste sig i nogen Maade til fjendtligsindet Mistænksomhed mod hverandre indbyrdes. Men han vilde ingenlunde med Lethed have mægtet at stifte Fred indenfor saa talrige Mænds usamstemmende Forsamling, dersom han ikke ved overvættes Strenghed i Straf kunde holde Styr paa Henfalden til retskrænkende Udskejelser: selve Revselsens Storhed skulde lægge Tøjler paa Dristigheden til at forse sig.

IV. Da han altsaa, efter at have faaet hele sin Hær samlet, omsider lod sine Lemmer[1]) finde Vederkvægelse i Fredens Ro mellem Krigens Gerninger, kaldte han sine viseste Mænd til sig, dem, om hvem han vidste, at de besad overlegen Indsigts Dygtighed, nemlig Øpe den Snilde fra Sjælland og hans Søn Eskil; og eftersom han paa Grund af deres vitterlige Erfarenhed i ingen Henseende ængstedes for at aabenbare sine Raadslutningers Hemmeligheder for dem (— han havde nemlig ogsaa udvalgt dem til sine betroede Skrivere —), holdt han med dem ovre i Eng-

[1]) Dette Udtryk (om Krigerne) er valgt med Henblik paa den i forrige Kapitel brugte Udtalelse om, at de skulde være „ligesom eet Hoveds Lemmer".

land under indtrængende Gransken Overvejelser om, med hvilken streng Tugt han skulde ave Ynglingeskarens Overmod og for al Eftertid slaa Frækheds Færd ned, saa at af Frygt for slig Tugt ingen vilde vove at udæske en anden ved Fornærmelser. Og saasom nu Menneskets Væsen og Natur har Hang til Retsovertrædelses Fald, var der Behov for velovervejet Omsorg for, at der kunde anvendes godt passende Midler til at afbøde alle de forskellige enkelte Tilfælde af Pligtkrænkelse. Derfor holdt de det for raadeligt med saare stor Nøjagtighed at omhandle saavel de mindre som de større Ting. For at vi nu altsaa lettere kunne bane os Overgang til de mere vanskelige Sager, ville vi først se paa de smaa.

Idet da nu Oldtidens Kløgt ivrigt stræbte efter at fjerne enhver selv ringe Foranledning til Tvist, gjorde den sig saa megen Umage som muligt for at forene alle dem, hvis Sjæl glødede af endrægtig Attraa efter Kamp, ved et vist broderlig Kærligheds Sambaand. Dette fremgaar straks af følgende.

V. Hos de gamle Hirdmænd ved Kongens Hof, dem, som ogsaa nu til Dags kaldes med Riddernavnet[1]), herskede der den Skik, at de, uden Vaabendragere og

---

[1]) Paa Latin kaldes de her i Texten *milites;* det er i Middelalderen fra det 9—10 Aarh. af det staaende Navn for *Ridderne,* og jeg har af Hensyn til Kapitlets Udvikling om deres Tjeneste til Hest valgt at bruge dette Udtryk i Oversættelsen, hellere end *Hærmænd.* Skønt Ordet „Ridder" (efter Erslev, Valdemarernes Storhedstid, S. 221) første Gang fremkommer skriftligt paa Dansk i Flensborg Byret fra 1284, er det dog meget muligt, at det under den livlige Forbindelse med Tyskland, der havde bestaaet meget længe, er indvandret herfra langt tidligere og har været benyttet i Talesproget paa Svens Tid om de Krigere, der særlig kaldtes *milites,* regelmæssigt var samlede om Kongens Hof og bundne til Lydighed mod ham ved en særlig Troskabsed.

Tjenere, vekselvis ydede hinanden Opmærksomhedsbevisninger og gensidig gjorde Tjeneste for hinanden. Dette førte hos dem til den Bestemmelse, at, hvis nogen vandede sin Stalbroders Hest sammen med sin egen, skulde han ride den ene Hest paa Vejen til Vandingsstedet, den anden paa Tilbagevejen derfra. Men hvis det skulde ske, at nogen, ridende paa en andens Hest, Kleppert, Stadshest eller Stridshingst[1]), førte sin egen til Vanding ved Grimen, og han saa, tilskyndet dertil af smudsig Lyst til at spare sin egen, vendte tilbage ridende paa samme Maade, og han tre Gange var bleven stævnet i Anledning af samme Pligtovertrædelse og overbevist om sin Skyld ved to Stalbrødres Vidnesbyrd, var det bestemt, at han i den fælles Spisesal skulde sidde een Plads længere nede mod Udgangen. Det var nemlig Skik, at Krigerne sad til Bords paa de Pladser, der vare blevne dem anviste enten i Henhold til Dygtigheds Adkomst eller Forspring i Tjenestetid eller Forrang i Adelsslægt, for at de højere staaende og de ældre i passende Forhold kunde komme til at indtage de mere ansete Pladser; deraf fremgaar det klart, at ingen kunde

[1]) Efter de gamle Loves Skik anføres her (i X, men ikke i S) alle disse forskellige Navne paa Heste; man skyede ikke Vidtløftighed eller Omstændelighed i Udtrykkene, naar man derved kunde forebygge, at nogen vilde forsvare sig mod Beskyldningen for at have krænket Loven ved at hænge sig i et enkelt Ord, som han kunde hævde ikke passede paa det specielle, foreliggende Tilfælde; stod der i Loven blot Ordet „Hest", og han saa beskyldtes for at have misbrugt en andens „Hest", kunde han maaske nok finde paa at forsvare sig mod Beskyldningen ved at sige, at det ikke var en „Hest", men en „Stridshingst", han havde brugt paa mislig Vis, og derom talte Loven ikke. Det er dette Sted her, der, som omtalt i Indledningen, havde vakt Kolderup Rosenvinges Opmærksomhed til Fordel for X.

flyttes bort fra sin vanlige Plads uden Forhaanelse og Beskæmmelse. Samme Straf ifaldt den, som, naar han fodrede sin egen Hest sammen med sin Stalbroders Ganger, tre Gange lagde Aksene foran sin egen Hest, ⟨men Straaet for den andens⟩[1]), saafremt han paa samme Maade, som i det ovenfor nævnte Tilfælde, var bleven overbevist derom ved to Mænds Vidnesbyrd. Samme Dom, bestemte de, skulde ogsaa den Kriger være underkastet, som, naar han førte Hestene til Vanding[2]), red op imod Strømmen i Flodløbet og derved plumrede Vandet, saa at de andre ikke kunde faa andet end plumret Vand at drikke, — saafremt det ved lignende Vidnesbyrd var fastslaaet, at han tre Gange havde gjort det samme. Ham vilde de have underkastet samme Dom; thi lige Forseelse domfældes med lige Straf[3]). Ydermere bestemte de, at, hvis trodsig Anmasselse[4]) udpegede En som uforbederlig ved tre Gange gentagen Overtrædelse, og han undslog sig for at komme til bedre Fornuft, skulde han sidde paa den nederste Plads af alle, og enhver maatte da efter eget Tykke kaste Ben paa ham. Han maa heller ikke nyde Drikke eller Spise i Fællesskab med nogen anden, men skal alene for sig nøjes med sin egen Disk og sit eget Bæger. Imidlertid, saafremt Kongens Højhed bestemte sig til at tage

[1]) Disse Ord har S tilføjet efter Saxo; men egentlig behøves de ikke.

[2]) naturligvis saaledes, at han ved den Lejlighed selv red paa sin egen Hest forrest i hele Toget.

[3]) Dette er en middelalderlig Retsgrundsætning, som ogsaa citeres andensteds.

[4]) Vægten ligger her netop paa disse Ord: Manden forser sig paa Trods og med fuld Bevidsthed om, at han forser sig, fordi han hovmodig hæver sig over sine Kammerater, hvorhos han tydelig viser, at han ogsaa i Fremtiden agter at handle, som han hidtil har gjort.

nogens Hensynsløshed[1]) under sin Beskyttelse i den Grad, at han lod Vedkommende faa Sæde paa første Plads ved at gøre ham til sin egen Sidemand, saa tillod de, at der ved Fyrstens Naade vistes ham denne Gunst, dog med Tilføjelse af det Vilkaar, at han saa skulde være unddragen al Støtte fra sine Fæller i Krigersamfundet og helt udløst af sin tidligere Retsstillings Baand.

VI. Men saasom der skulde fastslaas Lovregel for mange Sager, lod ⟨den gamle Lovgiver⟩[2]) Lovens første Afsnit begynde med at handle om Fyrstens Værdighedsstilling; og det var da hans Vilje, at, ligesom han foreskrev sine Mænd Formen for og Nødvendigheden af Lydighed, saaledes skulde han selv indrette sin egen Færd efter Fortrolighedsforholdets Velvilje. Det blev derfor bestemt, at den af et Hærfølge omgivne Konge, eller hvem det i øvrigt tilkom at indtage samme Æresstilling[3]), skulde vise sine Mænd den samme Troskab og Tillid, som han krævede af dem,

[1]) saaledes som den viste sig i det lige forud omtalte Tilfælde. Det var vel særligt fra fornemme Mænds Side, at man kunde frygte en slig „trodsig Anmasselse", men netop af Hensyn til Synderens høje Samfundsstilling kunde det maaske nok falde Kongen ind paa den angivne Maade at fri en saadan Mand fra den Straf, som efter Loven skulde ramme ham.

[2]) Subjektet i Sætningen er egentlig „*Oldtiden*"; men dette maa forstaas i Overensstemmelse med, hvad der er udviklet ovfr. S. 1, Anm. 1, og derfor har jeg her i Oversættelsen indsat „*den gamle Lovgiver*" som Subjekt. I S staar der simpelthen „Kong Knud".

[3]) Ligesom Kongen kunde nemlig ogsaa, og det sikkert allerede paa Knuds Tid, de højeste verdslige og gejstlige Stormænd holde sig en Hird af „Huskarle", om end naturligvis efter en mindre Maalestok; og Kongen har da tilsigtet, at Vederlovens Regler for hans egen Hird ogsaa skulde faa Gyldighed for saadanne Stormænds Hird.

lade dem se Glæde paa sit Aasyn, og ikke nægte nogen Mand Imødekommenheds Gunst. Man fandt det ogsaa Umagen værd at tilknytte den Bestemmelse, at han skulde udbetale sine Hirdmænd deres Lønning, naar Nytten eller Nødvendigheden krævede det, uden Nølen og med Undladelse af enhver Indvending, for at Mændene, naar de havde modtaget Betalingen for deres Krigertjeneste, skulde øve Gengæld mod deres Herrer for deres Godhed og Gavmildhed ved at vise sig tro imod dem paa alle Maader og aldrig undlade beredvillig at adlyde deres Bud og Forskrifter. Thi ikke med Grund kan den stille Fordring, som ikke yder, hvad han skylder.

VII. Heller ikke det har Oldtiden forbigaaet, at foretegne en Form, efter hvilken, samtidig med at Fyrstens Højhed ikke led noget Skaar, ogsaa Hirdmandens Ære kunde forblive ubeskaaret, hvis nogen vilde gaa over til en anden Herre som hans Mand. Den har nemlig fastsat, at paa Dagen før Omskærelsesfesten[1]), ved hvilket Tidspunkt Hedningernes vrange Trosanskuelse hævder at det nye Aar begynder, skal en velprøvet Hirdmand, som attraar at faa sig en ny Herre, sende to af sine Hirdfæller til den Herre, fra hvis Herskabs Retsstyrelse han begærer at frigøre

[1]) *Christi Omskærelsesfest* er Nytaarsdag, 1. Januar; i den gammeldanske Text af Loven hedder det: „den ottende Aften i Juletiden". Sven har givet den rigtige Forklaring paa, hvorfor man netop valgte den Dag; da indtraf nemlig efter den gamle, fra Hedenskabets Tid stammende Beregning Aarsskiftet; og det maa man i det verdslige Liv endnu have fastholdt paa Knuds Tid, i det mindste for Vikingehærens Vedkommende. Efter den kirkelige Beregning gjaldt derimod paa Knuds Tid saavel i England som i Danmark den 25. December som Nytaarsdag. I S er Texten forvansket ved Udeladelse af, at det var „*efter Hedningetidens Skik*", at Aaret regnedes at begynde fra 1. Januar.

sig, og de skulle da opsige ham Vedkommendes Hylding som hans Mand tillige med hans Tjeneste. Og paa denne Maade skulde han da, uden selv at lide nogen Forhaanelses Blu og uden at tilføje sin Herre nogen Beskæmmelse, frit kunne give sig i en anden Herres Tjeneste.

VIII. Eftersom fremdeles Kivsmaal og Skældsord bringer al Ondskabs Tønder til at blusse op, og det maatte forebygges, at Krigerne, naar den broderlige Forenings Samdrægtighed var bleven splittet ved Tvedragts Avind, ogsaa skulde tilføje hinanden gensidig Overlast, har Oldtidens Kløgt ubetinget anset det for rigtigt at anvende beroligende Dølgesangs Modgift[1]) som Lægemiddel mod slige Sygdomsaarsager, for at den kunde foregribe og kvæle Splidagtigheds første Spirer i Henhold til Nasos vægtige Raad:

Kæmp imod Sygdommens Kim: for sent man Lægedom søger,
Naar gennem Ventetid lang Ondet har vokset sig stærkt.

Thi med Kniven maa man bortskære Saar,

naar de for Omslags Lægedom ej har følsomme vist sig.[2])

Dersom altsaa nogen tilføjede en af sine Hirdfæller Skældsords Forhaanelser eller udæskede ham

[1]) Herved menes den nedenfor omtalte rolige Retsforhandling i Huskarlestævnet; ved hastigt at ty til den vilde man undgaa at nødes til at bruge haardere Straffe. Tanken er helt bleven forkvaklet i S, hvor ogsaa Henvisningen til de straks efter følgende meget berømte og hyppigt anførte Vers af *Publius Ovidius Naso* (fra hans „Lægemidler mod Elskov", V. 91 f.) er saa godt som forsvunden ved Omkalfatringen af Originaltexten.

[2]) Denne Tanke og dette Billede findes ikke sjældent hos forskellige Skribenter; men hvorfra Sven har hentet det citerede Vers (— hvis han ikke selv har lavet det —), har det været mig umuligt at finde.

ved Kivsmaal, ligegyldigt af hvad Art, naturligvis saaledes, at han derved øvede Uret imod ham[1]), var det bestemt, at Sagen skulde forhandles i Kongens Nærværelse, efter at samtlige Hirdfæller vare stævnede sammen, paa det Samtalemøde, som kaldes *Huskarlestævne*. Og hvis saa Sagsøgeren dér kan bevise, at hans Hirdfælle med Hensyn til den imod ham øvede Uret har forsét sig mod Mændenes[2]) Vederlov, og godtgøre det ved to af sine Hirdfællers Vidnesbyrd saaledes, at Vidnerne bekræfte deres Vidneudsagn ved Ed paa Sakramenterne[3]), er det fastslaaet, at den Skyldige skal sidde een Plads længere nede mod Udgangen i den fælles Spisesal. Og overhovedet er det bestemt fastsat, at enhver Retstvist, der er opstaaet mellem selve Hirdfællerne, ikke maa afgøres eller endog blot forhandles nogensteds ellers uden paa det forud omtalte Samtalemøde.

IX. Der er ogsaa ved en almindelig Lovregel sørget for, at enhver Retsstrid, der opstaar mellem Hirdfæller angaaende Grundstykker og Marker, eller ogsaa angaaende Husplyndring, hvad der i vort Tungemaal kaldes *Boran*, skal finde sin Afgørelse i det førnævnte Samtalemøde, efterat Klagen desangaaende er forhandlet dér. Den af Parterne, hvem Hirdfællernes Domskendelse tilkender Retten til at hævde sig Be-

---

[1]) De udhævede Ord mangler i S, men med Urette; i den danske Text staar der nemlig: „Kærede nogen over, at Vederlogsmænd *havde gjort ham Uret*, da skulde det afgøres paa Huskarlestævne".

[2]) *Mændene*, d. v. s. Kongens Mænd, Medlemmerne af hans Tinglith.

[3]) De skal, mens de aflægger Eden, have Haanden liggende paa Monstransen med den hellige Hostie eller paa et Relikvieskrin. „Med Helligdoms Ed" hedder det i den danske Text.

siddelsen[1]), skal saa i Forening med sex Mænd, udvalgte ved Lodtrækning indenfor hans egen nærmere staaende Kreds, den, som man kalder *Fjarthing*[2]), hævde, at han har været i uafbrudt Besiddelse af det omstridte Jordstykke, eller han skal forsvare sin Retsindsigelse[3]) mod Modparten efter en dertil anvist Lovregel. Dog har man bestemt, at mindre Retsstridigheder maa afgøres ved Vidneudsagn af to Hirdfæller; efter den gamle Bestemmelse skulde dette være de to, der i Spisesalen sad Hævderen nærmest, en paa hver sin Side af ham, men Nutidens Hirdmænd mene, at dette strenge Krav i de fleste Tilfælde bør afdæmpes, saa at de selv træffe Afgørelse paa Rets-

---

[1]) Denne Domskendelse var altsaa blot et *foreløbigt Skøn* om, hvem der *sandsynligvis* var den retmæssige Ejer af den omstridte Genstand; men *endelig* anerkendes han ikke som saadan, før han har gjort det, som i det følgende foreskrives, og kan han ikke gøre det, vinder hans Modpart.

[2]) Stedet her viser, at hele Tinglith har været inddelt og organiseret i 4 Korps, kaldet „*Fjerdinger*"; af den danske Text kan man (paa et andet Sted) se, at hver Fjerding igen har haft en Underinddeling i mindre Skarer, hvoraf enhver kaldes en *Sveet* (det latinske *secta*, fransk *suite*). De 6 udvalgte danner en Slags Jury, og Retfærdigheden synes varetaget derved, at den, hvem de skal understøtte (vel som Mededsmænd), ikke faar nogen Indflydelse paa deres Valg.

[3]) Den hedder i den latinske Text *præscriptio*, men det egentlig korrekte Udtryk derfor er *exceptio*; dog findes hint Udtryk, navnlig i lidt senere Latinitet, tit anvendt istdf. dette. *Exceptio* er et i den prætoriske Romerret til Hjælp for den Sagsøgte uddannet Retsmiddel; den gaar ud paa at tilbagevise Klagerens Krav (paa Besiddelsesretten til den omstridte Genstand) ved Paavisningen af et faktisk Forhold, som gjorde, at dette Krav ikke længere havde nogen Gyldighed (i Tilfældet her f. Ex. det Forhold, at den, mod hvem Kravet rettedes, i sin Exception paastod, at han havde besiddet den omstridte Genstand uantastet gennem saa lang Tid, at han derved havde vundet Hævd paa den).

striden i de Sager, der omhandles i nærværende Stykke, ved Vidneudsagn fra to Hirdfæller, som Hævderen[1]) har skaffet sig ligegyldigt hvorfra.

X. Der var kun hengaaet ganske kort Tid efter Lovens Fastsættelse, før Efterstræberen af Menneskets Blod, hans Lykkes Avindsmand, Retfærdighedens Forvrænger[2]) rettede sine Angreb mod den fyrstelige Værdigheds Højhed og søgte at forlede Kongen til Krænkelse af Loven, for at han, naar han havde faaet Hovedet smittet med sin Gift, ogsaa kunde indgyde de øvrige Lemmer sin Fordærvelses Edder. Thi Lovens Giver, nemlig Kong Knud den Gamle, blev engang, medens han endnu ovre i England nød Fredens Ro, optændt af Vredens Raseri, saa at han drog sit Sværd og med det overhuggede Halsen paa en af sine Hirdmænd og dræbte ham. Over denne Daad oprørtes hele Krigerskaren af det yderste Raseri, allevegne fra strømmede Hærafdelingerne sammen, og de undslog sig ikke for at ile til Vaaben i Samling. Men da det saa var bleven bekendt, at det var Kongens Hænder, der havde begaaet dette Drab, forsamledes de i et Møde, og med velovervejet Gransken søgte de dér at udfinde, hvad der var tjenligt at gøre. Der fremsattes nemlig indbyrdes afvigende Meningsudtalelser, og de vaklede hid og did i deres Dom, tvivlraadige om, hvorvidt Fyrsten paa Grund af Udaadens Uhørthed burde straffes paa Livet, eller om der kunde

[1]) *Hævderen* (d. v. s. den, som ved den foreløbige Domskendelse indtil videre er antaget for den retmæssige Besidder af den omstridte Genstand) staar under Sagens videre Forhandling som den Sagsøgte eller Anklagede, medens Modparten staar som Klager.

[2]) I S findes der endnu flere, i denne Sammenhæng ganske unødvendige Betegnelser for det Væsen, der menes, nemlig *Satanas*.

vises ham Overbærenhed. Thi hvis Kongen underkastedes Domfældelse, vilde de ret som hovedløse Kættere og forløbne Landstrygere[1]) blive udjagne af det fremmede Land; men paa den anden Side, hvis der vistes Kongens Ærværdighed Overbærelse, vilde der efter det givne Exempel paa Retsbrud og paafølgende Overbærelse kunne blive begaaet lignende Forsyndelser af de øvrige. Omsider fæstnede dog den Mening sig hos hele Krigerskaren, for at der ikke skulde drages videre Følger for Eftertiden af dette Tilfælde[2]), at Hans Naade Kongen skulde knæle ned paa et i Forsamlingens Midte henlagt Hynde og dér afvente Strengheds eller Overbærelses Domskendelse. Og da nu dette var sket, viste de Kongens Naade deres Gunst, samtidig med at de fuldstændig fjernede alle videre Følger deraf[2]), idet de rejste ham op og skænkede ham Tilgivelse, medens de højlydt med Endrægtighed udtalte den faste Bestemmelse, at, uden at der for Eftertiden maatte gøres nogen Undtagelse med nogen som helst, skulde enhver, som forøvede en slig Retsovertrædelse, aldrig kunne slippe med at betale en Bøde, men han skulde fremtidig sone Forbrydelsens Gruelighed uvægerligt ved at lide Dødsstraf, eller i det mindste

[1]) I den latinske Text kaldes de *acephali et profugæ*. Ved *acephali* (egl.: „de Hovedløse") synes efter Ducange særlig at betegnes kætterske Sekter eller Personer, som end ikke havde nogen bestemt Kætterfører, til hvis Lære de bekendte sig, men var ganske vildfarende; dog kan Ordet maaske ogsaa betegne verdslige Personer, der har løsrevet sig fra ethvert Overhoveds Styrelse. Ved *profugæ* (eller maaske *profugi*) betegnes egentlig bortløbne Trælle.

[2]) Disse vigtige Ord, som viser, at Hirdmændene har villet have denne Sag betragtet som et ganske enestaaende Undtagelsestilfælde, der ikke skulde kunne afgive noget Præcedens, er helt udeladte i S.

skulde han, naar man vilde afdæmpe Lovens Strenghed, fuldstændig forføje sig bort som landsforvist, som fredløs Flygtning, udstødt af ethvert Krigersamfund med vanærende Benævnelses Ord, det vil sige *Niddingsord*, paa sig.[1])

XI. Efter at Kongens Højhed paa den nys omtalte Maade havde sonet sin Retsovertrædelses Synd, vedblev Loven, fæstnet, som man kan sige, ved Troskabs Magt, at holde sig uberørt i urokket Fasthed gennem otte Kongers Herskertid, nemlig først under Knud den Gamle, ham, som ogsaa var Lovens Skaber; fremdeles under hans Søn Knud, ham, som ogsaa kaldtes med Tilnavnet den Strenge eller den Haarde (— dog var han egentlig ikke den forud nævntes Efterfølger i Regeringen, men i Tidssammenhæng med sin Fader var han allerede saa at sige dennes Medhjælper i at styre Rigets Ror, saaledes som vi paa et andet Sted senere hen[2]) tydeligere skulle forklare —);

---

[1]) I den danske Text findes intet til denne Fortælling svarende Stykke. Derimod har Saxo en noget lignende Fortælling; dog tilføjer han, at Hirdmændene bestemte, at Kongen selv skulde paalægge sig en Bøde, og han dømte sig da selv til at betale 360 Mark Sølvpenge, det nidobbelte af den sædvanlige Bøde for Drab, og oven i Købet en Bodsgave af 9 Mark Guld. Af de 360 Mark skulde den ene Tredjedel tilfalde den Dræbtes Frænder, den anden det hele Krigersamfund, den tredje ham selv som Dommer; men denne sin Del overlod han til Gejstligheden og de Fattige. Endvidere siger Saxo, at Knud ved en Lov fastslog, at en lignende Forseelse for al Eftertid skulde sones med en lignende Bøde; men dette strider aldeles mod Svens Fremstilling her og i det følgende.

[2]) Det sker i Svens Danmarkshistorie Kap. IX. S udelader aldeles denne Henvisning til et senere Skrift; det kommer af, at Recensenten i sin Bearbejdelse vilkaarligt har stillet Svens Danmarkshistorie foran Skriftet om Lejrloven, ret som om hin var hans første Værk; herom se videre i Indledningen S. XI f.

dernæst under Magnus den Gode; saa under Sven, Estreths Søn; saa under Harald Hen; saa under den Knud, hvem Kirken i Odense har kronet med Martyrdom; dernæst under hans Broder Olav; endelig under Erik Egothe; og den blev ikke krænket før under den niende Konges, det vil sige Niels's, Regering. Da skete det, at Christiern, Svens Søn, med draget Sværd saarede Ture Dokæ, og han var efter Kongens[1]) Bodsgørelse den første, der krænkede Lejrens og Hirdens Lov som Overtræder. Da dette var sket, blev Kongen raadvild i sin Dom. Thi baade mente han, at det vilde skade hans Kongedømmes Magtfylde og være til Men for dets Ukrænkelighed, og derhos ogsaa, at det vilde vække Modvilje saavel hos selve Christierns samtlige Slægtninge som hos Rigets ⟨andre⟩ Stormænd, dersom Christiern udstødtes af Kongens Hird med vanærende Benævnelses Ord, det vil sige Niddingsord, paa sig, saa meget mere som to af hans Brødre vare saare navnkundige Biskopper paa hin Tid, først nemlig Ascer, den første Ærkebiskop paa Lundestolen[2]), og dernæst Sven, Biskop i Viborg, og

---

[1]) d. v. s. Kong Knud den Gamle (den Store).

[2]) Han var bleven Ærkebiskop kort efter Erik Egothes Død, Aar 1103 (1104). Broderen Sven, som maa have været meget yngre, kan først være bleven Biskop i Viborg 1133 (1134), efterat hans Forgænger Eskil under Borgerkrigen efter Knud Lavards Død var bleven myrdet af Erik Emunes Folk. Men henlægges saaledes Begivenheden med Christiern til Kong Niels's sidste Regeringsaar, kommer man i Forlegenhed med den længere nede staaende Angivelse, at *Bo Hæthænsøn fra Vendsyssel* skal have været en højt anset Mand i Tinglith allerede under Knud den Gamle, som jo døde 1035; derefter maa Bo i 1133 have været over 120 Aar gammel. Der maa utvivlsomt være noget galt paa et eller andet Sted her i Svens Angivelser; mig forekommer det sandsynligst, at Fejlen ligger deri, at han har ladet sin Farfader Christierns

fremdeles hans to andre Brødre, Eskil og Agge, saavel som deres ærværdige Fader, Sven, Thruguts Søn[1]), ogsaa i deres Tider æredes højt imellem Rigets Førstemænd og Øverster. Idet nemlig disse Mænd tog mere Hensyn til deres Æres Uskadthed end til deres Formue, ansaa de det for bedre at bøde for den begaaede Forseelse med en Domsbøde, om den end var nok saa svær, end at udsætte sig for den Fare at lide Skaar paa deres gode Navn. Medens de altsaa nu med omhyggelig Efterforsken og overmaade ivrig Gransken undersøgte Forholdet, henvendte de sig om Raad til Bo, Hæthæns Søn, fra Vendle, af den Grund at han baade var højt oppe i Aarene og havde været en højt anset Mand hos Knud den Gamle, om hvem det klarere end Dagen staar fast, at det er ham, som har givet disse Lovbestemmelser, og de tilkaldte tillige andre dalevende Oldinge, saasom disse jo pleje at overgive det, der er foregaaet i Tidernes Løb, til Erindringen; dem udspurgte de da, om nogen bevarede Mindet om en lignende Retsoverskridelse, som der var givet Oprejsning for blot ved Udredelse af en Bøde. Da nu disse Mænd med saare stor Omhu havde gennemmønstret deres Minder, og ingen kunde ihukomme nogen lignende Retsoverskridelse, svarede omsider den før nævnte Bo fra Vendle med at give et Raad og sagde: „Eftersom der hidindtil ikke er truffet nogen rigtig nøjagtig Bestemmelse om denne Sag ved men-

---

Broder Sven være Biskop allerede paa den Tid, da Christiern forbrød sig; dette er vel snarere sket i den første Del af Niels's Regeringstid, og Sven har da vel kun været Kanonikus i Viborg eller beklædt et andet af de højere Kirkeembeder dér; i Helgenskriftet om St. Ketil omtales han som Provst.

[1]) Han kaldes ogsaa (efter sin Moder) *Sven Thrundsøn* eller *Thorgunnasøn*: Thorgunna skulde nedstamme fra Palnatoke.

neskelig Vurdering, er det nok Umagen værd, at vi foreskrive vore Efterkommere en bestemt Regel for Bodsgørelsen. Lad der altsaa for alle vore Efterfølgere være foreskrevet en Bod saa streng, at Frygten for den kan holde Dristigheden til at forsynde sig i Ave". Og saa fremsatte han da med hele Kongehirdens Tilslutning og Kongens Samtykke Forslag til en ny Lovbestemmelse, der fastslog følgende: For Eftertiden skal den, som med anmassende Dristigheds Fremfusenhed formaster sig til at krænke nærværende Lovs, det vil sige Vederlovens, fastslaaede Regel ved udæskende at tilføje en Hirdfælle Saar, bøde til Kongen fyrretyve Mark, og forlige sig med ham, hvem Uretten er tilføjet, ved en Bøde paa andre fyrretyve Mark, hvortil der yderligere, som Bevis paa Blu for hans beskæmmende Handling, skal føjes et Tillæg af to Mark Guld i Vægt, hvilket Beløb i vort Almuemaal plejer at kaldes *Gørsum*[1]); fremdeles skal han ogsaa som Fællesbøde til samtlige Hirdfæller, der ere bundne ved samme Lovs Forbundspagt, for tredje Gang udrede fyrretyve Mark.

Alt som Tiderne skred frem, skete det imidlertid, saasom jo Menneskets Væsen og Natur altid har Hang til det Onde, at Agge Thver efter det fordærvelige Forbillede, han dér havde faaet, i Bork[2]), i Vide Stal-

[1]) Ordet skal, som det islandske *gersemi*, betyde „en Kostbarhed, et Klenodie"; Summen betragtedes som en Bodsgave, der skulde formilde den Forurettede og dæmpe hans Vrede og Had.

[2]) Stedet hedder i den danske Text *Byrgh*, i den latinske *Burgh*; der maa dermed vistnok menes Nørre- eller Sønder *Bork*, som ligger lidt Syd for Ringkøbing Fjord, 3 à 4 Mil fra Varde *(Warwath)*, hvor Esge som Kongsbryde havde bestyret en Kongsgaard. Hvilket *Lime* der menes, er det ikke let at afgøre, da der er 3 Steder i Jylland med dette Navn; Textens Flertalsform *Limum* tyder dog snarest hen paa Eg-

lers Hus, saarede Esge, Ebbes Søn, som havde beklædt en Stilling som Bryde i Varde, under Kong Niels's Skulder. Da dette var sket, blev Kongen heftig oprørt, og med næsten alle sine Hirdmænds Vilje besluttede han at fængsle nys nævnte Agge; men Vide modsatte sig det og gjorde Indsigelse. Thi baade tilbød han det samme Beløb i Bødepenge, som vi ovenfor have omtalt at Christiern havde givet i Bøde, og han udredede det virkelig ogsaa; dette skal, efter hvad der paastaas, være sket i Lime hos Bo, Ketils Søn. Herefter greb siden, alt som Onderne voksede i Tal under Tidernes Løb, Fordærvelsens Ondskab lidt efter lidt mere om sig, og der har fundet en saare hyppig Udredelse af Bøder Sted for den omtalte Forbrydelse efter den første Bødeudredelses Forbillede.

XII. Imidlertid, hvis det traf sig saa, at nogen, idet han tirrede sin Hirdfælle, slog ham med Næven eller med det første det bedste Vaaben[1]), tilstedede

---

nen ved Randbøl, Vest for Vejle, hvor der findes baade et *Store-* og *Lille-Lime* tæt ved hinanden. Personerne, som omtales i dette Stykke, er ellers ganske ubekendte. *Staller (stabularius)* var Titlen paa en fornem Hofembedsmand; Navnet, der kommer af *stabulum*, „Stald", (jfr. det franske *connétable* = *comes stabuli*), tyder paa, at han fra Begyndelsen af snarest har været Kongens Overstaldmester og sørget for Kongens Befordringsvæsen; senere hen faar han meget at gøre med Hirden (ogsaa som Dommer), med hele Hærvæsenet og adskillige andre Sager. I Danmark synes Embedet, som maaske først er indført af Knud efter engelsk Hofskik, at have bestaaet til Valdemar Sejrs Tid; derefter afløses Stalleren af *marescalcus*, Marsken.

[1]) Dette maa sikkert forstaas saaledes, at der i Modsætning til de i det foregaaende omtalte Hug eller Stik med det hæderligste Vaaben, *Sværdet*, hvormed man agtede at *dræbe* sin Fjende, her skal tænkes paa Slag med mindre hæderlige Vaaben (Næven, en Knippel eller Kølle, en Pisk, en Jernstang eller andet af den Art) blot i den Hensigt at *skam-*

den gamle Lovregels Strenghed, for saa vidt Sagen var sikkert bekræftet ved to Hirdfællers Vidnesbyrd, aldeles ikke nogen Soning af Forbrydelsen ved Bødebetaling. Denne Bestemmelse plejer dog Nutidens Hirdmænds Maadehold at mildne ved en ny Lovregel. Hvis nemlig Sagens Rigtighed staar fast ved et i den Grad øjensynligt ydre Kendetegn eller klart Vidnesbyrd, at den, mod hvem Beskyldningen rettes, ikke paa nogen Maade kan værge sig ved Benægtelse, er det bleven bestemt, at han skal kaste sig paa Knæ for dens Fødder, hvem han har tilføjet den ærekrænkende Forhaanelse, for at, som det sig hør og bør, den mest forkastelige Beskæmmelse kan blive sonet med den mest ydmygende Form for Bodsgørelse. Men

---

skænde ham. At det er saa, synes at fremgaa af visse Udtalelser hos Saxo, hvor han taler om Vederloven, nemlig: 1) „Dersom nogen krænkede nogen af sine Hirdfæller med Næveslag, Jern eller Knippel, eller hvis han med Vold vristede noget ud af hans Hænder, eller hvis han mishandlede Haaret paa anden Mands Hoved, endelig hvis han stræbte Kongens Højhed efter Livet, og det ved Vidners Udsagn stod tilstrækkelig fast, at sligt var begaaet, skulde Vedkommende som skyldig i en Livsstrafsforbrydelse være udstødt af Hirden og være færdig med sin Hirdmandstjeneste". 2) „I senere Tider er Lovens Strenghed enten paa Grund af Fyrsternes Slaphed eller deres Mildhed bleven afløst af Pengebøders Lemfældighed. Fra denne Formildelse var dog alene Slag med et Træredskab undtagen, saasom man dermed plejer at bortjage Hunde: i saa høj Grad regnede vore Forfædres Æresfølelse et vanærende Slag for den højeste Forhaanelse". Altsaa blev efter Saxo endnu paa hans Tid en Krænkelse af denne Art uvægerlig straffet med, at Forbryderen udstødtes af Hirden med Niddingsord paa sig. Den af Sven Aggesøn her omtalte, rigtignok mildere, men dog meget strenge Bodsgørelse har Saxo slet ikke omtalt; dog giver dette ikke tilstrækkelig Grund til at tvivle paa Rigtigheden af Svens Beretning, eftersom Saxos Fremstilling ogsaa har forskellige andre Mangler.

hvis den, som rejser Beskyldningen, ikke formaar at overbevise den, mod hvem han retter den, om hans Brøde ved Vidners Udsagn, er det ved en almindelig Lovregel fastslaaet, at den, mod hvem den ærerørige Beskyldning rettes, skal fri sig for sin Vanære med Støtte af sex Hirdfæller ⟨som Mededsmænd⟩.

XIII. Ligesom den gamle Slanges[1]) forlokkende Indskydelser ere af forskellig Art, saaledes viser der sig ogsaa Forskelligheder mellem de Tilfælde, i hvilke udæskende Angreb finder Sted. Thi baade hænder det meget tit, at En tilføjer en anden Saar enten vidende eller uafvidende; ligeledes, naar En gør det vidende, saarer han stundom en Hirdfælle af sig, om hvem ⟨han fuldt ud véd, at han er hans Hirdfælle, men stundom er det⟩ ikke saaledes, men han saarer ham uden at kende ham, idet han staar i den Tro, at den, der er hans Hirdfælle, ikke er det.[2]) Dersom nu En saarer en Hirdfælle af sig med Vidende og fuld Bevidsthed, saa skal han bøde derfor i Overensstemmelse med den forud beskrevne Lovregel[3]). Hvis fremdeles nogen saarer en af sine Hirdfæller uafvidende og uden at kende ham[4]), mens han har til Hensigt at

---

[1]) D. v. s. Djævelen, i Henhold til denne Betegnelses Brug om ham i Joh. Aabenbaring Kap. 12, 9; 20, 2.

[2]) Den hele Passus i dette Punktum er allerede tidligt bleven forkvaklet ved Bortfalden af nogle Ord, og i S er ved uheldige Rettelsesforsøg Forkvaklingen bleven værre. Men den efterfølgende Diskussion af de enkelte Tilfælde viser klart nok, hvorledes Stedet maa rettes for at faa den rigtige Mening frem. Hovedsagelig maa det fastholdes, at der her kun kan tales om saadanne Tilfælde, hvor en Hirdmand saarer en Hirdmand, medens derimod Hirdmands Angreb paa Ikke-Hirdmand ikke vedkommer Vederloven.

[3]) d. v. s. Bo Hæthænsøns Lovregel i Kap. XI.

[4]) idet han f. Eks. angriber ham i Mørke, saa at han ikke tydeligt kan se, hvem han har for sig.

saare 'en anden[1]), eller hvis han saarer ham ved et Ulykkestilfælde, saa skal han, naar han bliver stævnet derfor, ved tre andre Hirdfællers Vidnesbyrd til sin Undskyldning godtgøre, at han ikke har kendt ham, og at han mod sin Vilje har saaret ham; men hvis han kommer til kort med sit Forsøg paa at rense sig, skal han forsone ham med Bødeudredelse i Overensstemmelse med den forud omtalte Lovregel. Naar derimod nogen med Vidende og fuld Bevidsthed tilføjer en Hirdfælle af sig Saar, idet han er uvidende om, at han er bunden ved et Pligtforhold til ham efter den her omtalte Lov[2]), saa er det bleven bestemt, at en saadan Mangel paa Viden ikke skal tjene ham til Undskyldning for Retsovertrædelsens Synd. Der er nemlig ved den nævnte Lovs Bestemmelser draget Omsorg for, at samtlige Fæller i Hirdsamfundet indbyrdes bør kende hinanden; thi derhen sigter den almindelige Lovregel, hvorefter det er dem befalet, at de skulle afgøre alle Retsstridigheder, hvilke ere inddelte i forskellige Klasser ved Lovbestemmelsernes Fordeling i Afsnit, ved Edsaflæggelse enten af sex Hirdfæller, som i de større Sager, eller af tre eller af to, saaledes som i Sager af Mellemslagsen eller i Smaasager, ganske som vi i det foregaaende have udviklet.

XIV. Efterat vi nu have gennemløbet de Lovbestemmelser, hvorefter de mindre Retsstridigheder have at afgøres, staar der tilbage, at vi skulle gaa over til de større Sager. Idet da nu den snedige Fjendes[3]) Listighed snildt forstaar at besnære os ved sine daglige Forførerangreb, fører han os ved en saa at sige

[1]) ligegyldigt om denne anden er en Hirdmand eller en, som staar udenfor Hirden.

[2]) d. v. s. Vederloven.

[3]) d. v. s. Djævelens.

trinvis Opadstigen ad Retskrænkelsens Stige omsider op til Fordømmelsens yderste Trin. Efterat han nemlig ved sin fordærvelsebringende Indskydelse har øvet sine Drabanter i smaa Ting, lokker han dem uafladelig til Frækhedshandlinger, som føre til et større Fald. Thi den, som forud var bleven oplært til at kives med sine Stalbrødre indtil Drabs Fare, indlader sig til sidst ogsaa med fræk Dristighed paa at iværksætte Anslag om Forræderi mod eller Mord paa sin Herre og Fyrste. Dersom der altsaa times nogen den afskyværdige Skændsel, at han plettes med Forræderen Judas's Vanskæbne, idet han forøver en lignende Udaad og, med Udsigt til at rammes af den evige Fordømmelses Domskendelse, opspinder Forræderis Raad mod sin Herre, da have Hirdlovens Givere bestemt, at han bør straffes med Tabet af sit Liv og af hele sin Formue[1]). Saa have de da besluttet, at Retsforfølgningen skal foregaa paa følgende Maade, hvis Kongen rejser Beskyldning mod nogen for Forræderi eller for den Forbrydelse[2]) ⟨at have krænket den kongelige Majestæt og vil have ham udvist af Hirdmændenes Sam-

[1]) Dette svarer til den danske Texts § 2: „Hænder der nogen den Vaade og Vanskæbne, Trosviger at vorde og *Judasværk at øve* med ondt Raad imod sin Herre, da haver han sig selv forgjort og alt det, han ejer". I S er Texten lavet meget vilkaarligt om og Sammenligningen med Judas helt forsvunden.

[2]) Her har der i det Haandskrift, hvorfra den nu bevarede Text baade i X og i S stammer, manglet et Blad, som har indeholdt det meste af Skildringen af Procesmaaden i Højforræderisager. I det væsentlige kan dog Mangelen udfyldes ved Hjælp dels af den danske Text, dels af Saxo, dels endelig paa et enkelt Punkt ved Benyttelse af Bestemmelser i en gammel Lovbog for et Gilde, som synes laante fra Vederloven. Jeg har anset det for rigtigt her i Oversættelsen at gøre et saadant Udfyldningsforsøg,

fund. Først skal Kongen i sin egen Kongsgaard ved to Hirdmænd af Mandens egen nærmere Kreds, det vil sige Sveet og Fjarthing, lade ham stævne til at møde i Hirdmændenes Fællesforsamling, det vil sige Huskarlestævnet, idet han angiver ham Mødested og Mødetid. Dersom han saa ikke kommer til Fællesforsamlingen, skal Kongen gaa til hans Hus og stævne ham for anden Gang, idet han paa lignende Maade forud fastsætter Sted og Tid for ham. Dersom han saa endnu undlader at efterkomme Stævningen, skal han for tredje Gang lade ham stævne ligeledes hjemme i hans Hus paa ganske samme Maade. Hvis han heller ikke da giver Møde i Fællesforsamlingen, skal han være domfældt og udjages af Landet, og hele hans Formue skal tildømmes Kongen. Men hvis han giver Møde for Domstolen, og Kongen da ved to af hans Hirdfællers Vidneudsagn, bekræftet ved Ed paa Sakramenterne, kan overbevise ham, om, at han har villet forraade enten hans Liv eller hans Rige, skal han, dømt paa Livet[1]) og udstødt af Hirdmændenes Samfund med vanærende Benævnelses Ord, det vil sige Niddingsord, paa sig, tvinges til at forføje sig bort. Vove de tvende Hirdmænd ikke at bevidne hans Forræderi og bekræfte deres Vidnesbyrd med den omtalte Ed, skal han, efter de af Knud den Gamle givne Love[2]),

[1]) Virkelig Dødsstraf idømmes han dog ikke, som det følgende viser; den Slags Straf anvendtes i det hele kun overfor Forbrydere af simpel Stand; men Fredløshed, som han idømmes, og som medfører, at han frit kan dræbes af enhver, der træffer ham, gælder lige med Dødsstraf.

[2]) Denne Tilføjelse antyder formodentlig, at man i senere Tider, i det mindste i Hovedsagen, var kommen bort fra denne „Gudsdom". *Jernbyrd* har man muligvis først lært at kende i Danmark fra den Tid, da (efter Saxos Fortælling) Biskop Poppo under Sven Tjugeskegs Regering fik Danerne til at love, at de vilde antage Christendommen, hvis han beviste

ved Gudsdom, det vil sige med Jernbyrd, enten fældes eller værges. Er han dømt til at flygte bort, bør han dog først adspørges, om han helst vil gribe Flugtens Vej over Land eller over Hav. Dersom han nu er en Udlænding og vælger at betro sig til Havet, skal hele Hirdmændenes fuldtallige Skare ledsage ham til den nærmeste Strandbred, og dér skulle de forskaffe ham en Baad med Sejl og Aarer samt et Øsekar og et Fyrstaal, hvormed man slaar Ild af Flint, og en Økse, og saa skulle de byde ham at sørge for sig selv. Naar dette er gjort, ere de forpligtede til at vente paa Strandbredden saa længe, indtil enten, hvis han sejler af Sted for Sejl,› Vinden har fyldt Sejlets Bug og bragt det bort fra Tilskuernes Øjne, eller, hvis Vestenvindens Gunst ikke hjælper ham, og han slaar Bølgerne med Aarerne, da indtil han har bragt dem Aarerne ud af Sigte. Saa snart han altsaa har fjernet sig helt og er skjult ude paa Havet, skulle de, saaledes er det bestemt, tre Gange opløfte et Raab, der lyder højt som et Trompetskrald, og dermed sønderbryde og opsige ham alle det gamle Pagtforbunds Rettigheder. Fremdeles, hvis han befinder sig paa sit Fødelands Grund og, tiltrukken af den omtalte Ryggesløsheds Smuds, paadrager sig den nys nævnte Skyld, er hele Hirdsamfundet forpligtet til at ledsage ham hen til Skovens Tykning og saa vente ved Skovens Udkant, indtil han, idet han viger bort, stadig søgende hen til de mørkeste øde Steder, har fjernet sig saa

---

dens Læres Sandhed ved at bære glødende Jernhandsker, uden at de skadede hans Hænder. Den katholske Gejstlighed fik efterhaanden meget imod denne og andre Slags Gudsdomme, som ogsaa var af hedensk Oprindelse, og paa Laterankonciliet 1215 søgte den at begrænse deres Anvendelse stærkt. Fra Valdemar Sejers Tid anvendtes Jernbyrd næppe mere i Danmark.

langt bort, at han ikke formaar tydeligt at høre Klangen af deres Raab; derpaa skulle de, efter at hele Hirdmændenes Hærskare er kaldt sammen paa een Plet, bestræbe sig for i Samling med alle Kræfter at udstøde deres Raab tre Gange. Naar dette er sket, ere de underkastede denne bindende Lovbestemmelse, at hvo som helst af dem, der senere hen møder ham og blot har een Mand eller eet Vaaben mere med sig end han og desuagtet ikke gaar løs paa ham, skal rammes af den samme Soningsstrafs Tab og derhos have det vanærende Benævnelses Ord, nemlig Niddingsord, paa sig. —

Saa vidt har jeg da, efter alt hvad jeg har kunnet bringe i Erfaring ved omhyggeligt at spørge mig for hos gamle og aarrige Mænd, givet en Fremstilling af Lejrloven, selv om det ikke er i fint sammentømret Tale. Nu staar der tilbage, at vore Efterkommere, som jo efter den store Mesters[1]) Udsagn ere Dværge

[1]) Dermed menes den berømte franske Filosof og Skoleleder *Bernhard af Chartres*, som en Tid havde styret den højt ansete Skole i Chartres, hvor Studiet af den latinske Oldtids klassiske Forfattere atter var vakt til Live, og som var bleven Forbilledet for mange andre Skoler i Frankrig; han var død o. 1126. Vi finder hans Ord citerede hos et Par højtansete Disciple af ham, særlig hos Englænderen *John af Salisbury*, og her faar vi tillige Betydningen af dem forklaret; Meningen med dem er ingenlunde den at nedsætte Efterkommerne, men tværtimod at hævde, at skønt disse skylder de gamle Autoriteter Størstedelen af deres Kundskab og Viden, kan de dog stundom se noget videre og komme udover deres Mestre, ligesom en Dværg, der sidder oppe paa en Kæmpes Skuldre, fra sit højere Stade, som han kan takke Kæmpen for, tit kan se adskilligt, som Kæmpen selv ikke har kunnet se. Sven har naturligvis forstaaet Ordene paa samme Maade, og i hans Anvendelse af Citatet ligger der derfor paa een Gang en vis Selvbevidsthed og et vist Skælmeri; det er, som om han vilde sige til sine ven-

paa Kæmpers Skuldre, skulle udsmykke dette, jeg her har skrevet, med taleriske Ordfigurer og pyntelige Vendinger, idet de saaledes udfylde min Behandlings Mangler og fuldkommengøre den ved en finere Stil.

---

tede Efterfølgere: „det er vel muligt, at I kan sætte dette Thema, hvorom jeg her har skrevet, i finere og pynteligere Stil paa Latin, end jeg har formaaet; men det hele Grundlag skylder I dog mig." At han ved disse „Efterfølgere" ingenlunde særlig tænker paa Saxo, er for mig en sikker Sag; det Sted, hvor han senere taler om Saxo i sin Danmarkshistorie, viser tilfulde, at han, da han skrev dette Skrift, har været saa godt som ubekendt med Saxo og hans Studier. I Recensionen S er hele dette vigtige Citat, hvoraf der kan drages adskillige Slutninger om Svens Uddannelse, ganske faldet bort; se Indl. S. XVII f.

SVEN AGGESØN:

KORTFATTET HISTORIE OM DANMARKS KONGER

FORTALE.

Naar jeg i Haandskrifterne af Oldtidens Forfattere[1]) ved hyppig gentagen Betragtning atter og atter saa' Fortidens Mænds Bedrifter skildrede i den fineste Stil, maatte jeg med daglige Sukke sørge over, at vore egne Kongers eller Stormænds saa vældige Bedrifter overgaves til evig Tavshed. Thi skønt disse ikke have staaet tilbage for hine i fortjenstfulde Handlinger og Forfarenhed i alskens dygtig Færd, ere deres udmærkede Fortrin dog ikke blevne priste med lignende Lovord. Imidlertid, som Onderne nu tage til i denne Verdens Alderdomstid[2]), saa vil man, med

---

[1]) Sven tænker vel her nærmest paa de Haandskrifter, som han har set og læst i under sit Studieophold i Frankrig, hvor man jo havde nok af dem; men for øvrigt havde Absalon ogsaa skaffet enkelte saadanne Haandskrifter til Danmark, og det er vel muligt, at Sven har faaet Adgang til at benytte dem.

[2]) Sven taler her ud fra Datidens Skolastikeres Forestilling og Lære om de syv forskellige Tidsaldre, hvori hele Tiden siden Verdens Skabelse kan inddeles; den sjette er den, hvori Christus fødtes og levede, og den omfatter ogsaa efter ham „denne Verdens Aftentid", hvori vi selv lever, og hvori Antichristus raader; i den tiltager alle Onder og Laster stadig mere og mere, og saaledes vil det blive ved, indtil Verden gaar under paa Dommedagen, hvorefter den syvende Tidsalder, Evighedens lyksalige Tidsalder, som aldrig faar Ende, vil komme. — Betragtninger af den Slags, Sven her frem-

hvor omhyggelig Iver man end søger at overantvorde det til Erindringen, der fortjener at overantvordes dertil, dog paa ingen Maade kunne undgaa Dadlesygens Overlast. Derfor vaklede min Sjæl længe hid og did paa Tvivlens Skillevej, om jeg, uden at sky Dadel for Anmasselse, skulde overlevere vore Kongers Slægttavler og Kongeregeringernes Rækkefølge i kortfattet Fremstilling til Eftertidens Erindring, selv om det kun var i jævn, uvittig Stil, eller jeg skulde forbigaa alt i Tavshed. Dog kom jeg omsider til den Anskuelse, at det var bedre, om jeg som forudskridende Vejviser for vore Efterfølgere, der baade ville være væbnede med livskraftig Aandsbegavelses Skarpblik og rigt udstyrede med blomstrende Lærdoms Overflod, søgte at trænge igennem Forsømmelsens Tykninger, selv om jeg ikke skulde undgaa nedsættende Bebrejdelse for dristig Anmasselse, end at højtlysende Stormænds Bedrifter skulle fordunkles ved Forsømmelsens Mørke.

Men „for at ikke løs Paastand, som ikke bygger paa Erfaring, skal indblande Falskhed", som Martianus[1]) siger, og for at jeg ikke skal faa Udseende

---

sætter, om Tidens voksende Misundelse og Dadlelyst, som særlig gør det til en betænkelig Sag for Skribenter at vove sig frem med deres Værker, vil man atter og atter kunne finde hos Middelalderens Forfattere.

[1]) *Martianus Capella* var en sen latinsk Forfatter fra Afrika, som omtrent ved Midten af 5. Aarh. efter Chr. forfattede et Skrift med den affekterede Titel: „*Om Brylluppet mellem Mercurius og Philologia*". Skriftet, som opviser den mærkværdige Blanding af Poesi og Prosa, der var ganske almindelig hos de senlatinske Forfattere og fra dem gik over til mange af Middelalderens Forfattere (— ogsaa hos Sven vil vi finde lidt deraf —), er bundaffekteret helt igennem, men har dog faaet stor Betydning, idet det gav en Slags kort encyklopædisk Oversigt over Oldtidens Videnskabelighed,

af at fortælle Historien paa Fabelskriveres Vis, vil jeg kun i en kortfattet Oversigt meddele saa meget, som jeg ved tilforladelig Undersøgelse har formaaet at erfare ved at spørge mig for hos aarrige og gamle Hjemmelsmænd. Og eftersom ikke alle Kongers Sejersfærd har straalet i lige høj Glans, og de ikke alle have kunnet bramme med lige Triumf, idet der jo endogsaa ganske utvivlsomt var Forskel mellem dem indbyrdes med Hensyn til deres Adkomst til Kongenavnet, vil jeg kun forsøge at kalde dem tilbage i Erindringen, hvis særlig udmærkede Bedrifter ere komne til at staa for mit Syn klarere end Dagen, hvorimod jeg kun vil skænke hines Handlinger liden Agt, hvem det rybringende Rygte under sin Omflagren gaar forbi. Thi som for Bønder, saaledes ogsaa for Fyrster og Stormænd, er det et fælles naturligt Forhold for alle, at Æresnavn for alskens Dygtighed ansporer en, medens Higen efter Ørkesløshed sløver en anden, og at en ivrigt beflitter sig paa at udvide sin Ædelbaarenheds Æresadkomster, medens en anden agter Formindskelse af glansfuld Ros saa lidet som et Fnug.

Saa skal da vor Tale nu begynde med at genskabe Billedet af ham, hvem vore Forfædres Old først har overgivet til evig Ihukommelse.

---

saaledes som den havde formet sig paa hans Tid; og paa den levede man for en ikke ringe Del i Middelalderen, i Mangel af noget bedre. Skriftet var delt i 9 Bøger; de to første dannede Indledningspartiet om det mærkelige Ægteskab, og i de 7 følgende, hvor Udviklingen fingeres given af 7 unge Brudepiger, som forestiller de 7 frie Kunster (*artes liberales*), behandles først de 3, der hører til *Trivium*, nemlig *Grammatica*, *Dialectica*, *Rhetorica*, dernæst de 4, der hører til *Quadrivium*, nemlig *Geometria*, *Arithmetica*, *Astronomia*, *Musica*. Det Citat, Sven her anfører, findes i 8. Bog, *Astronomia*. Ogsaa paa enkelte andre Steder finder man i hans latinske Sprog Minder om, at han har læst Martianus.

I. Skjold var, efter hvad jeg har bragt i Erfaring, den første, der styrede Danerne[1]); og for at knytte et Ordspil til hans Navn, saa har han haft dette Navn af den Grund, at han paa saare udmærket Vis værnede om alle sit Kongeriges Grænser ved sit kongelige Forsvars Beskærmelse. Efter ham have Kongerne først i Islændernes Kvad faaet Benævnelsen *Skjoldunger*. Han efterlod sig tvende Arvinger til Kongedømmet, nemlig Frothe og Haldan. Da nu, alt som Tiderne skred frem, disse Brødre stadig laa i indbyrdes Strid af ærgerrig Attraa efter Kongemagten, dræbte Haldan sin Broder og vandt derved Eneherredømmet i Riget. Han avlede en Søn til Arving af Kongedømmet, nemlig Helge. Denne udmærkede sig ved sine Manddomsdyders Kraft; derfor laa han, eftersom han var Vikingehøvding[2]), stadig ude paa Røvertog som Viking. Og da han med sin Vikingeflaade havde hærget paa alle de omkringliggende Kongerigers ude ved Havet liggende Omraader og lagt dem under sit Herredømme, fik han Tilnavnet: *Havets Konge*. Ham efterfulgte i Regeringen hans Søn Rolf Krake, der besad samme kraftige Manddom

---

[1]) Jeg vil i denne Oversættelse ikke anstille nogen Sammenligning mellem Svens Overlevering af Danmarkshistorien og den paa mange Maader derfra afvigende, som findes hos Saxo eller i andre Oldtidsberetninger. Herom er der talt meget i Anmærkningerne til *Jørgen Olriks* Oversættelse af Svens Værk i den Text, S giver, og jeg kan da i Reglen nøjes med at henvise Læsere, som ønsker Oplysninger herom, til hans Meddelelser. Kun om de væsentligste Forskelligheder mellem X og S anser jeg det for min Pligt her at udtale mig.

[2]) Denne Sætning har S udeladt, men den er ingenlunde overflødig; den motiverer, hvorfor Helge viste sin Tapperhed netop ved *Søkrigstog* og ikke lige saa godt ved Kampe til Lands, og forklarer derigennem ogsaa hans Tilnavn.

som sin Fader; han blev dræbt i Lejre, der paa hin Tid var den navnkundigste Kongsgaard, medens det nu, liggende i Nærheden af Roskilde By, næsten hører til de mest ringeagtede Smaabyer og knap nok har Beboere. Efter ham herskede som Konge hans Søn Rokil, kaldet med Tilnavnet Slagenbak[1]). Ham efterfulgte i Regeringen en Arving, som fik Tilnavn af sin Raphed og Raskhed; det var ham, som de i vort Almuemaal kalde Frothe hin Frøkne[2]).

II. Hans Søn og Arving til Kongedømmet var Vermund, som i den Grad var stærk ved Klogskabs Dygtighed, at han vandt sig Tilnavn deraf; han blev nemlig kaldt Vermund *den Kloge*. Han avlede en Søn ved Navn Uffe, som lige til sin Alders tredivte Aar lagde Baand paa sin Evne til at tale; det var paa Grund af det Overmaal af Skam, som paa den Tid var faldet over Danerne af den Aarsag, at to Daner[3]) til Hævn for deres Fader vare dragne til Sverige og dér i Forening havde dræbt deres Faders Drabsmand. Thi ogsaa i hine Tider[4]) regnedes det for en vanærefuld Skændselsdaad, om to myrdede en enkelt Mand, saa meget mere som det da herskende vrangtroende Hedenskab udelukkende stræbte at lægge Vind paa Tap-

---

[1]) Om Rokill, som Texten har, er en *Afskriverfejl* istdf. Rørik, véd jeg ikke, men det synes mig lidet troligt; derimod er hans Tilnavn, som er meningsløst, vistnok forvansket ved Afskrivningen. Sven har rimeligvis skrevet: *Slanghenbaug* eller noget lignende; det betyder: *Ringslyngeren*, den gavmilde Konge, der bortskænker mange Guldringe.

[2]) d. v. s. Frode den Raske.

[3]) De hed *Kete* og *Vige* og var Sønner af den sønderjydske Jarl *Frovin*, som var bleven dræbt af Svenskekongen *Athisl*; Historien om dem fortælles hos Saxo i 4. Bog.

[4]) Sven tænker vel (ved sit „*ogsaa*") paa den Betragtningsmaade, som herskede paa hans egen Tid under Riddervæsenets Indflydelse (*Olrik*).

perhed. Saa ledede da den førnævnte Vermund sit Riges Styrelse lige til sin Oldingealder, og han blev til sidst endog i den Grad medtaget af Alderen, at hans Øjne formørkedes af Gammelmandssvækkelse. Da nu Rygtet om denne hans Skrøbelighed havde bredt sig vidt omkring til Egnene hinsides Elben, bovnede det tyske Hovmod op i sin Opblæstheds Svulst, eftersom det jo aldrig kan lade sig nøje med sine egne Grænser, og Kejseren[1]) opæggede sit Vanvids Raseri mod Danerne, da han havde faaet Udsigt til at vinde sig et nyt Scepter ved at erhverve sig Danernes Kongerige. Der bliver da afsendt kejserlige Ordonnanser[2]), som skulde overbringe den hovne Fyrstes Befalinger til Danernes nysnævnte Konge, nemlig Vermund, og foresætte ham Valget mellem to Ting, af hvilke dog ingen Del var god at vælge; han bød ham nemlig enten at afstaa sit Rige til det romerske Kejserdømme og udrede Skat, eller at lede efter en Stridsmand, som duede til at indlade sig i Tvekamp om det med en af Kejserens Kæmper. Da Kongen hørte dette, bragtes hans Sind helt ud af Fatning; og efter

[1]) For Danerne staar det tyske (romerske) *Kejserrige*, der omfattede det hele Tyskland, som en Institution, der har bestaaet i umindelige Tider. Svens Ytringer her er et stærkt Bevis paa det voldsomme Tyskerhad, som udviklede sig i Danmark paa Valdemarstiden, vel ikke mindst fordi man mindedes Sven Grades Maskepi med Tyskerne, men ogsaa paa Grund af Frederik Barbarossas Forsøg paa at tvinge Danmark ind under Tyskland og hans hovmodige Færd over for Valdemar.

[2]) De kaldes med et Udtryk fra den romerske Kejsertid *speculatores*, hvilket ingenlunde betyder „Spejdere"; det var særlig betroede Folk, mest med de højeste Underofficerers Rang, af Kejserens (eller en Feltherres) Gardetropper; de anvendtes som Ordonnanser til forskellige Sendelser, bl. a. ogsaa til at henrette politisk mistænkelige Personer.

at have stævnet Hærskaren af hele Rigets Stormænd sammen, søgte han ved omhyggelig Udspørgen at udfinde, hvad det var tjenligt at gøre. Kongens høje Myndighed erklærede sig nemlig stedt i Raadvildhed, saasom jo paa den ene Side han, hvem Pligten til at kæmpe paahvilede, og hvis Skyldighed det var at skærme Riget, havde faaet sit Syn tilhyllet med Blindheds Sky, og paa den anden Side Kongemagtens Arving var bleven umælende og hensunken i sløv Dorskhed, saaledes at der, efter hvad der almindeligt sagdes, aldeles ikke var noget Haab om Frelse at finde hos ham. Thi lige fra sin Barndomstid af havde den før nævnte Uffe givet sin Bugs Graadighed frit Spil, og paa Epikureernes[1]) Vis skænkede han pligtskyldig vekselvis Køkken og Kælder sin Opmærksomhed. Dog var det snarere med Flid og Forsæt end af Sløvhed, at han viede sig til disses Tjeneste; han havde nemlig taget den Beslutning at bevare sit Legemes Styrke usvækket af trættende Slid indtil sin kraftige Ungdomsalder[2]).

Da altsaa Stormændenes Kreds var stævnet sammen, og et talrigt Ting fra hele Riget havde forsamlet sig, fremstillede Kongen dér Tyskernes[3]) hovmodige

---

[1]) Dem kender Sven naturligvis fra sin Læretid i den franske Skole og har den fra Latinerne overleverede Forestilling om dem, at Nydelse og Vellevned var deres Livsprincip.

[2]) Hele dette Punktum mangler i S, men det er ikke blot i god Harmoni med den hele Fortælling, men ligefrem et nødvendigt Led i den. Det er jo nemlig i Begyndelsen antydet, at Uffe lige fra sin Barndom af havde tænkt paa engang med Tiden at ville aftvætte Danernes Skam ved egen Heltedaad; og dette var Grunden til hans mærkelige Ungdomsliv, saavel til hans Tavshed som til hans Æden og Drikken for at udvikle sit Legemes Styrke.

[3]) Sven kalder her og paa flere andre Steder Tyskerne for *Alamanni*; maaske er dette ogsaa et Minde om hans Ophold

Krav; og med indtrængende Efterforskning udspurgte han de Ældre[4]) om, hvad han skulde gøre, da der var stillet ham dette Valg, hvor det ikke var godt at vælge. Og medens nu alles Sind var helt overvældet af Raadvildheds Knibe, og alle sad hensunkne i Tavshed, rejste den førnævnte Uffe alene sig op midt i Forsamlingen. Da dér hele Skaren havde faaet Øje paa ham, kunde de ikke noksom undre sig over, hvorfor dog den Umælende stillede sig an i Lader, som om han vilde tale; og saasom alt, hvad sjældent er, agtes at være Undren værd, drog han alles Blik hen paa sig.

Da fra sit Sæde det høje han saa sine Ord monne føje[2]):

„Lad ikke Udæskernes Trusler røre os; thi den tyske Hovenhed er det Væsen medfødt, at de prale med Svulst i Ord og forstaa at kyse klenmodige og svage Folk med Truslers Blæst. Mig selv har jo Naturen skabt til eneste og ægte Arving af Kongedømmet, og mig paahviler det da i Sandhed, som I vide, dristigt at udsætte mig for Tvekampens Fare, for at jeg endog, om det skal være saa, ene Mand kan gaa i Døden for vort Rige. For altsaa rent ud at afvise deres Truslers Svulst, lad dem da bringe deres Kejser den Besked tilbage, at Kejserens Søn og Arvingen til

---

i Frankrig; men for øvrigt bruger han ogsaa tit den almindelige Benævnelse *Teotonici*. (Hos Saxo findes *Alamanni* kun paa et eneste Sted, tilmed i en Fortælling, hvis Ægthed vist er tvivlsom.)

[1]) Med dette Navn, *seniores* (fransk: *seigneurs*), kaldes ofte Stormændene.

[2]) Texten er vel en Del forkvaklet i X, men der er dog tydelige Spor tilbage af, at Sven her ved Begyndelsen af Uffes Tale, ligesom nedenfor ved dens Slutning, i sin Prosatext har indsat et paa Reminiscenser fra Vergil bygget leoninsk Hexameter. I S er ethvert Spor deraf fjernet.

Kejserdømmet i Forening med hans fortrinligste Kæmpe ikke maa ræddes for at møde mig alene".

Dermed var Ordene hørt: med stoltelig Røst var de fremført.

Saa snart nu Uffe havde fuldendt sin Tale, spurgte den gamle Konge sine Sidemænd om, hvem det dog var, der havde ført denne Tale. Og da han havde hørt af de omkringstaaende, at det var hans Søn, ham, som man tidligere havde regnet for umælende, der havde udslynget denne Tale, bød han, at man skulde kalde ham hid, for at han kunde føle paa ham. Og da han saa atter og atter havde følt paa hans Skuldre og Sider, hans Bag, hans Lægge og Skinneben og alle hans Legemes øvrige Lemmer, sagde han: „Saadan mindes jeg godt at jeg selv var, da jeg stod i min Ungdoms Blomst."

Hvorfor nu bruge mange Ord? Tiden og Stedet for Kampen fastsættes, og efter at have modtaget et saadant Svar begave Sendemændene sig paa Tilbagevejen til deres eget Land.

III. Nu staar da det tilbage, at der skal skaffes Vaaben til Veje, som med Sikkerhed skønnes passende til Krigeren. Der hidbragtes saa de fortrinligste Sværd, som Kongen kunde opspore i sit Rige; men naar Uffe svang dem i sin højre, sønderbrød han dem, det ene efter det andet, i ganske smaa bitte Stykker. „Er dette", sagde han, „de Vaaben, hvormed jeg skal forsvare baade mit Liv og Rigets Ære?" Da nu hans Fader her saa' en Prøve paa hans ypperlige Manddomskraft, sagde han: „Een eneste Tilflugt baade for vort Rige og vort Liv er der endnu tilbage". Saa krævede han, at man skulde føre ham hen til en Høj, og da han af Kendetegn, anbragte med Mellemrum ved Mærker paa Stenene, var bleven vejledet til at

finde det Sted, hvor han i tidligere Dage havde skjult en Klinge, der havde bestaaet saare mange Prøver, bød han, at man skulde opgrave det højst fortrinlige Sværd. Dette greb han da straks med sin højre og sagde: „Her, min Søn, er det Sværd, hvormed jeg talrige Gange har vundet Sejr, og altid har det været mig et usvigeligt Værn"; og med disse Ord overgav han det til sin Søn[1]).

Det varede ikke længe: se, da nærmede det Tidspunkt sig mere og mere, der forud var fastsat til Kampstævnet. Medens altsaa talløse Skarer fra alle Kanter strømmede sammen, henlægges Pladsen for Kampen til en Ø[2]), der laa midt i Floden Ejder, for at Kæmperne, adskilte fra begge Forsamlinger, ikke skulde kunne nyde nogen Hjælps Støtte. Tyskerne lejrede sig da hinsides Flodens Bred i Holsten, Danerne derimod tog Plads hist og her paa denne Side af Strømmen. Men Kongen udvalgte sig Sæde paa Broens Midte, idet det var hans Agt, hvis hans eneste Søn bukkede under, saa at styrte sig ud i Flodens Svælg, for at han ikke, paa een Gang berøvet baade Søn og Rige, skulde overleve dette og med Sorg bringe sine graa Haar ned til Dødsriget[3]).

Nu bleve fra begge Sider Kæmperne sendte over paa Flodøen og mødtes paa dens Midte. Men saa snart vor udmærkede Kriger saa' de to forud omtalte Modstandere komme sig i Møde, fnyste han ret som en Løve af det stærke Bryst, og han undslog sig

---

[1]) *Skrep* var Sværdets Navn efter Sagnberetningen hos Saxo.

[2]) Efter Saxo var det den Holm, hvorpaa en Borg (Reynoldesburgh, Rendsburg) senere blev bygget af en Søn af Sven Estrithsøn; i Rydaarbogen staar der, at man endnu i det 13. Aarh. kaldte Stedet for *Kunengikamp*.

[3]) Udtrykkene er hentede fra 1. Mose Bog, 42. Kap., V. 38.

ikke for med urokket Mod dristigt at mødes til Kamp med de tvende udvalgte; omgjordet var han med den Klinge, som hans Fader, saaledes som vi ovenfor have omtalt, havde holdt skjult, men et andet Sværd bar han draget i sin højre Haand. Straks som han havde faaet dem begge lige overfor sig, henvendte han følgende Tale til hver af dem for sig, og, hvad man sjældent læser er sket, det gjorde her vor saare ypperlige Stridsmand, hvis Minde aldrig i Evighed skal forgaa[1]): han opmuntrede sine Modstandere til Kampen. ⟨Saaledes æggede han nemlig Kejserens Søn[2])⟩: „Dersom ærgerrig Attraa efter vort Rige", sagde han, „driver dig til at søge at komme i Besiddelse af al den Velstand, som følger med vor Rigdom, vor Magt og vore Hjælpekilder, da sømmer det sig, at du træder frem til Nærkamp forud for din Følgesvend, for at du baade kan udvide dit Riges Grænser og i dine Krigeres Paasyn vinde dig Tapperheds Ry. Velan da,[3]) søg nu foreløbig at lære din Modstanders Vaabenfærdighed rigtig at kende, og mærk dig vel, hvorledes han fører sine Hug." Men Kæmpen tiltalte han paa følgende Maade: „Nu er der Lejlighed for dig til at vise din prøvede Mandighed i større Udstrækning, dersom du træder mig nær under Øjne og ikke nøler med ogsaa for Danerne at klarlægge den berømmelige Færd, som du forlængst har ladet Tyskerne se. Eftersom du altsaa nu baade vil kunne

---

[1]) Udtrykkene er hentede fra Psalm. 9, 8.

[2]) Disse Ord er udfaldne af Texten, men maa nødvendigvis tilføjes.

[3]) Dette Punktum er helt udeladt i S; man ser ingen anden Grund dertil, end at Texten allerede paa den Tid, da Ophavsmanden til denne Recension levede, muligvis har været plettet ved nogle Afskriverfejl, som han ikke har kunnet rette.

forøge din Dygtigheds Ry og derhos blive beriget med udmærket Gavmildheds Løn, dersom du baade gaar frem foran din Herre og værger ham med dit Forsvars Skjold, lad mig da se, at din for Tyskerne velbekendte Dygtighed beflitter sig paa at lære Danerne din Fægtekunsts Snedigheder, for at du til sidst, naar du har vundet den ønskede Sejr, under Triumfens Jubel kan vende tilbage til dit Fædreland".

Efter at han havde fuldendt denne Opmuntringstale, rettede han et Hug mod Kæmpens Hjelm med al sin Kraft, saaledes at det Sværd, hvormed han førte Hugget, sprang i to Stykker. Braget af hans Hug klang tordnende hen gennem hele Krigerforsamlingen; det havde til Følge, at Tyskernes Hærflok brød ud i larmende Jubelraab, medens derimod en sukkende Mumlen lød fra Danernes Skare, som kuedes svart ned af Haabløsheds Sorg. Og saa snart deres Konge havde hørt, at hans Søns Sværd var sprunget i Stykker, bød han, at man skulde sætte ham hen ved Broens Udkant. Men pludselig uddrog nu Uffe det Sværd, hvormed han var omgjordet, og med det gav han først Kæmpen et blodigt Saar i Hoften, og straks efter afhuggede han paa samme Vis ogsaa hans Hoved. Saaledes haanede da Lykkens Leg, vekslende paa Maanens Vis[1]), nu hint første Held, og dem, hvem den lige nylig havde tilsmilet huldt med mægtig Jubel, dem saa' den nu paa med stifmoderligt Aasyn og bistert Blik. Da den Gamle havde faaet dette at vide, bød han, alt nu mere fortrøstningsfuldt, at man skulde sætte ham hen paa hans tidligere Plads. Og nu var

[1]) Ordene er en lidt fri Omformning i Prosa af et middelalderligt Ordsprogsvers: *Ludus fortunæ variatur in ordine lunæ.* S har gjort dette mindre tydeligt ved at omordne Ordene og tillige forkvaklet Stedets Tanke paa anden Maade.

det heller ikke længe tvivlsomt, hvorhen Sejren hældede; thi Uffe drev Kejserrigets Arving helt ud til Flodøens Bred, og dér overhuggede han uden Vanskelighed hans Hals med sit Sværd. Og idet han saaledes stod ene Mand som Sejrherre over to, aftvættede han paa saare glimrende Maade den Vanrysplet, der for mange Tider siden var sat paa Danerne. Tyskerne maatte med Beskæmmelsens Blu, og efter at deres Truslers svulne Hovenhed var slaaet ned, vandre tilbage med deres egne[1]) til deres eget; men siden hen ledede den herlige Uffe i Fredens Ro Styrelsen af sit Kongerige.

IV. Uffe avlede en Søn, som han gav Navnet Dan; han kaldtes ogsaa med Tilnavnet *den Storladne* eller *den Stolte*. Efter ham fulgte i Regeringen hans Søn Frothe, som ogsaa kaldtes *den Gamle*. Efter denne overtog hans Søn Frithlever Rigets Ror. Dennes Søn var Frothe *hin Fredgode*, som ogsaa blev kaldt *den Gavmilde* af den Grund, at han holdt paa Gavmildhed fremfor enhver anden Dyd; thi han regnede virkelig ogsaa Guld og Sølv for lige med Skarn[2]). Ham efterfulgte hans Søn ved Navn Ingeld. ⟨Efter ham var hans Søn Olav Konge, og ham efterfulgte hans Søn Frothe.⟩[3]) Efter dennes Tider kom der et langt Mellemrum af Menneskealdre, i hvilket ingen Søn efterfulgte sin Fader i Kongedømmet, men Thronfølgerne vare Døtres Sønner, saa at de jo kun paa den ene Side vare udsprungne af den kongelige Stamme. Den, som fulgte nærmest efter, var Olav[4]): med virk-

---

[1]) d. v. s. de to faldne tyske Kæmpers Lig.

[2]) Efter den apokryfe Visdommens Bog, Kap. 7, V. 9.

[3]) Disse Ord er bortfaldne i Texten, men de er nødvendige i Henhold til det, der læses nedenfor S. 47, L. 6 ff.

[4]) Der kan vel næppe være Tvivl om, at Sven ved *Olav* sigter til Harald Hildetans Søstersøn *Olo* (*hin Frøkne*), skønt Sag-

som Kraft underlagde han sig alle de omkringliggende Egne, endog i den Grad, at han som triumferende Sejrvinder trængte syv Dagsrejser frem hinsides Donau. Men for at man ikke skal vise mig til Rette for, at jeg paa Fabelskriveres eller Løgnefortælleres Vis lader Konger følge i uafbrudt Tidsfølge efter hinanden, om hvilke jeg dog har erfaret, at de var adskilte fra hinanden ved et ikke ringe Tidsmellemrum, saa vil jeg, da det ikke er af dorsk Forsømmelighed, men tværtimod af Mangel paa Hjemmelsmænds Meddelelser, at jeg har forbigaaet mange, som have haft et straalende Navn[1]), overlade Efterforskningen angaaende dette til en omhyggelig Efterfølger[2]), for at han ved nøjagtig Granskning kan udfylde, hvad jeg har forbigaaet, fordi Mindet derom var fordunklet.

Efter det, hvorom jeg nu har talt, angreb Sivard, Regner Lothbroghs Søn, Danmarks Rige, og da han havde indladt sig i et Slag med dets Konge, fældede han Kongen og bemægtigede sig Kongedømmet. Idet han nu sad som Herre paa den vundne Throne, knyttede han den dræbte Konges Datter til sig ved Ægteleje. Da han saa havde kendt hende paa ægteskabelig Vis, spurgte Kongens Datter, med hvilket Navn deres Barn skulde kaldes; og til Svar gav Kongen hende den Formaning, at hun efter Fødslen som Moder skulde ihukomme sit Bælte. Da hun altsaa

---

nene om denne i Saxos Fortælling lyder anderledes end her; ogsaa Saxo skildrer ham dog som en drabelig Helt, der havde flakket vidt omkring. Sagnene om Harald Hildetan stemmer mere med, hvad Sven siger om Olav.

[1]) saaledes som særlig Harald Hildetan og Regner Lothbrogh.

[2]) Sven kan heller ikke her have tænkt bestemt paa Saxo, om hvis Planer han intet har vidst, da han skrev dette; men at nok i Tidens Løb en eller anden, hvem det nu end blev, vilde skrive om Danmarks Historie, kunde han selvfølgelig let forudse.

fuldt ud havde naaet Fødslens Tid, gav hun, med Hentydning til Bælteknudens Navn, Barnet det Navn Knud, saasom[1]) ⟨han var den første, der var avlet, efter at Sammenslyngningen paa hendes jomfruelige Bælte, den, som i vort Almuemaal kaldes „Knude", var løst.⟩ Han var den første i Danmark, der bar dette Navn; og efter den Frothe, som vi ovenfor have omtalt, var han den eneste, der var runden af kongelig Æt[2]). I hans Barndomstid var Ennignup, en Bonde fra Sjælland, indsat til Rigets Vogter; men saa snart den førnævnte Knud var bleven en fuldvoksen Yngling, overtog han Rigets Scepter. Medens nu Tiderne randt hen, avlede han en Søn, som han vilde skulde kaldes Snio[3]). Denne avlede atter en Søn, som han kaldte Klakharald[3]). Efter ham fulgte hans Søn og Arving til Kongedømmet, Gorm *Løghe*, det vil sige: *den Dvaske*, som udelukkende hengav sig til Nydelser og Svirelag, som en Konge kan tillade sig. Hans Hustru var hin velkendte, berømmelige Kvinde, jeg mener Tyre, hun, som har faaet Tilnavnet: *Rigets Pryd*. Om hendes straalende Hædersgernings Ry kan jeg ikke tie stille; thi man plejer jo at fortælle om deres Bedrifter, der have vundet et særligt fremragende Ry.

V. Denne Tyre, som vi ovenfor have nævnet, var altsaa en ved alle mulige herlige Egenskaber iøjnefaldende Kvinde, hvem Naturen havde beflittet

---

[1]) Her er der atter udfaldet noget i Originalhaandskriftets Text; men efter hvad der siges i de forudgaaende Linier, synes Lakunen med nogenlunde Sikkerhed at kunne udfyldes efter Meningen saaledes, som jeg ovenfor har gjort. For Resten findes der ogsaa andre Forklaringer paa Navnet Knud.

[2]) nemlig baade paa Faders og Moders Side.

[3]) Disse to Kongenavne findes kun i **X**; i **S** nævnes derimod *Frothe* og *Harald*, som er hentede fra Saxo.

sig paa at velsigne med utallige Gaver. Thi baade smykkede en beundringsværdig Ynde hendes Aasyn, og Rose parret med Lilje havde malet Purpurfarvens Skær paa hendes Kinder; ligervis var hun kysk, blufærdig, vittig og til Overflod fyldt af alskens Finhed i sit Væsen. Fremdeles havde Guds Naade oplyst hendes Sjæl med saa stor Fremsynetheds Glans, at man skulde tro, at hun af een Kilde havde øst Nestors Klogskab, Ulixes' Snildhed og Salomons Visdom. Ja det var virkelig saa, at, dersom hun blot havde været tvættet i Daabens Kilde, da havde man med Rette kunnet regne hende for Sabas Dronning[1]), hende, som var kommen for at prøve Salomons Visdom, dersom da denne Dronning havde været rettroende.

Paa hine Tider havde Kejseren Otto gjort sig Danmark skatskyldigt, saa vidt jeg tror, paa Grund af Kongens Ladhed, da denne, som vi ovenfor have omtalt, kun trællede for sit Fraadseri og sine Nydelser. Da nu Kejseren havde erfaret dette, blussede groft Begær op i hans hovmodige Sind, saa at han gjorde et Forsøg paa at sætte Riget i Fare for at plettes af Vanære; han prøvede nemlig paa at hilde den ovenfor omtalte Dronnings Kyskhed i sine Forlokkelsers Garn. Saa skikkede han da Sendemænd af Sted, som under Skin af at skulle indkræve Skat skulde komme sammen med Dronningen i hendes Kammer; og det var befalet dem, at de ogsaa listigt skulde foresnakke Dronningen[2]), at det paa Grund af

---

[1]) Se 1. Kongernes Bog, Kap. 10; efter Fremstillingen dér var hun jo en hedensk Dronning fra Arabien. For at de to Dronninger kunde sammenlignes her, maatte de naturligvis begge have været rettroende Christne. (Texten i X afviger i hele dette Stykke paa mange Maader fra S.)

[2]) S taler om, at de skulde „bringe *Gaver* og *Hilsen*" til hende fra Kejseren; men om Gaverne siges der slet intet, og Kej-

hendes udmærkede Skønheds Ynde og hendes Sinds Klogskab sømmede sig langt mere for hende at herske over Kejserriget og blive Kejserinde end at være en skatskyldig Dronning eller i alt Fald kun Dronning over et ganske ringe Kongerige. „Lad altsaa", sagde de, „rigtig klog Overvejelse tilsige eder, at I ikke ubetænksomt maa afslaa al den Magtfylde, der tilbydes eder, men at I tværtimod bør hæge om en saa højtberømt Fyrstes Navn i eders Kærligheds Skød og med Genkærligheds vedholdende Fasthed, eftersom han paa sin Side omfatter eder med Elskov; og lad fra eders Side tilsvarende Følelser komme hans venligt nedladende Højsind i Møde."

Efter at hun havde hørt dette, udbad hun sig en Frist til med sig selv at overveje, hvilket velvilligt og passende Svar hun skulde give til ligelig Gengæld for en saa fin og artig Hilsen; og saasom hine kun vilde gøre Ophold en ganske kort Tid, drev Sagens Nødvendighed hende med stærkere Tvang til at sætte sine Tanker i Bevægelse[1]). Da altsaa hine spurgte om, hvilket Svar de skulde melde tilbage til deres Herre, havde hun, den herlige Kvinde, som fremfor nogen anden har fortjent at kaldes Dronning, med prisværdig Dyd og tillige ved sit Hjertes Kløgt udtænkt en List, og nu begyndte hun da at tiltale dem indsmigrende med de sødeste Ord, ganske i Overensstemmelse med det velbekendte Ordsprog: 'Honning bærer du i Munden, men Galde ligger dulgt i dit Hjerte'. Thi saa tilforladeligt, som om hun med den profetiske Konges Mund havde udtalt disse Ord: 'Gid

serens „Hilsen" er kun hans fristende Tilbud (se nedenfor S. 49, L. 17).

[1]) nemlig for at finde paa Svaret og forme det sirligt. Det lidt dunkle Udtryk, Sven her (efter X) har brugt, har givet S Anledning til delvis uheldige forklarende Omskrivninger.

min Tunge maa klæbe fast til mit Svælg, hvis jeg ikke ihukommer dig',[1]) tilsagde hun dem, der ventede paa hendes Svar, at hun var ganske rede til at opfylde Ønsket. Imidlertid, forklarede hun dem, var det en saare alvorlig Ting, hun vilde indlade sig paa, hvis hun kastede Vrag paa sin egen Husbonds Leje og som Ægteskabsbryderske fløj bort til Ægteskab med en anden. Derfor maatte, som hun søgte at overbevise dem om, en saa vovelig Sag og en saa æretruende Handling sones og frikøbes for Dadel med *mange* Penge, for at hun ved at give disse Penge ud til Folk i Riget af begge Køn kunde stoppe Munden paa dem, der vilde laste hende. Med smigrende Tale, som en Kvinde kan føre den, stræbte hun nemlig at overbevise Sendemændene om, at det var nødvendigt, at de, dersom de attraaede at se deres Ønske opfyldt, eftergav hende Skattebeløbet *for tre Aar*, for at hun dermed kunde sone den førom:alte Handling. Saa lod da Sendemændene al Nølen fare og drog i største Skynding hjem til Kejseren for at melde ham Svaret og det til Svaret knyttede Vilkaar. Da han havde hørt dette, lovede han med muntert Aasyn og stor Glæde alt, hvad hun krævede, naar hun blot ved at stille Gidsler vilde give Sikkerhed for Overenskomstens Opfyldelse. Sendemændene skyndte sig

[1]) Saavel det middelalderlige Ordsprog („Honning . . Hjerte") som ogsaa det efterfølgende Bibelcitat (Psalm. 137, 6; David kaldes tit „den profetiske Konge", fordi Psalmerne, der tillagdes ham, indeholdt saa mange Ord, der udlagdes som Forjættelser om Messias) passer udmærket til Stedet her; men i S er begge vilkaarligt fjernede. S mangler ogsaa helt den i Lin. 11 ff. af Tyre givne Forklaring om, hvortil hun vil anvende de *mange* Penge, hun vil have, hele tre Aars Skat; og dog var en saadan Forklaring naturligvis aldeles nødvendig for Sendemændene; de maatte kræve at faa at vide, hvad Pengene skulde bruges til.

nu med at drage tilbage til Danmark og meddelte Dronningen Kejserens Vilje; de krævede Gidsler, for at Overenskomsten kunde blive fast overholdt. Og ufortøvet udvælges da tolv Sønner af de mest ædelbaarne Stormænd til Gidsler, og dem ledsagede Sendemændene til Saxerlandet[1]).

VI. Imidlertid udsendte Dronningen den Kundgørelse over hele Kongeriget, at alt Folket fra Riget i dets Helhed skulde være stævnet sammen, og de skulde forsamle sig paa een Plet i Nærheden af Slesvig, for at alle de, der havde Hjemsted i Riget, selv med egne Hænder kunde stræbe at arbejde paa, at der i største Skynding kunde blive bygget et fast Forsvarsværk. Men dem, der trykkedes af Mangel paa Formue, støttede hun med Hjælp af Skattepengene, og paa slig Maade udgav hun de Skattepenge, som hun ved List havde opnaaet at faa. Og ikke tilstod hun nogen som helst nogen Særret til at unddrage sig; nej, Ynglinge, Oldinge og voksne Mænd, overhovedet alle, hvem ikke enten altfor spæd Barndom var til Hinder eller Alderdomssvækkelses Skrøbelighed holdt borte, maatte arbejde i deres Sved paa det omtalte Forsvarsværk. I den Grad hvilede nemlig Tvangen til at adlyde paa det samtlige Folk, at alle, baade rige og fattige, som hoveripligtige Fæstebønder maatte arbejde paa Dyrkningen af hendes Marker og Grundejendomme; thi som Forholdet dengang var med Rigets Styrelse, besad vore Konger i hine Tider

---

[1]) Saxerlandet, som laa Danmark nærmest, staar her som Betegnelse for hele Tyskland; Otto hørte jo for Resten til det sachsiske Kejserhus, men dette har Sven dog næppe tænkt paa. At Folkesagnet, som Olrik mener, skulde have nævnet Sachserfyrsten istedenfor selve Kejseren, tror jeg ikke rigtig paa; Sagnet plejer jo at gøre alt saa storslaaet som muligt.

al Jord i Kongeriget med Herskabs Ret[1]). Saaledes opførte hun da først af alle[2]) hint saare herlige Værk, som i senere Tider altid har ydet de ligesom ved et Hegn omgærdede Daner det sikreste Værn mod Tyskernes Raseri.

Da hun nu allerede havde anvendt to Aars Arbejde derpaa, fløj det ene Rygte efter det andet om dette mægtige Bygningsværk til Kejserens Øren. Saa sendte han da ligesom tidligere Sendemænd til Danmark, der snedigt skulde forespørge, hvorfor dog Dronningen anstrengte sig svært med et saadant Værk, dersom hun ikke pønsede paa at bryde Overenskomsten. Dem gav nu den saare veltalende Dronning følgende Svar: „Jeg kan ikke noksom undre mig over, hvorfor en Fyrste af saa udmærket Klogskab, hvis Herskersæde Herrens Naade næsten har hævet op til Himlens Stjerner[3]), og som med sin altgennemskuende Raadsnildhed har lagt saa mange Folkefærds Vildhed ind under sit Herskerbud, finder det værd at forske efter Dybsindighed i Raad hos en enfoldig Kvinde. Thi jeg kan ikke tro, at det er forblevet dulgt for hans Kløgt, hvad ogsaa eders Erfarenhed forlængst har indset, at der for dem, der til Fods eller til Hest drage til eders Land, ingensteds ligger nogen Vej aaben uden over en Slette af ganske ringe Udstrækning[4]); og for den har jeg nu stænget med

---

[1]) Sven har sikkert ganske drøjt overdrevne Forestillinger om de gamle danske Kongers Herskermagt.

[2]) Sven tænker her paa Virkets senere Udbedring ved Valdemar den Første, hvorom han taler nedenfor i Kap. XVIII. Tyres Vold var væsentlig kun en Jordvold.

[3]) Ordene minder noget om et Sted hos Historieskriveren Ammianus Marcellinus.

[4]) Den Slettestrækning, over hvilken Tyres Vold gik, var kun 1½ Mil bred.

den vældige Bom af en Mur, som I her se, i den Hensigt, at hvad der tidligere var aabent og farbart for hele Riget, det skal nu, da Vejen saa godt som er helt spærret ved Murens Hindring, holde dem, der ville drage ud, tilbage, idet de maa gaa gennem en ganske snæver Port. Naar jeg nemlig som en trofast Tjenerinde har opfyldt min Herres Ønske og, efter at have samlet alle Kongedømmets Skatte i min Haand[1]), har givet mig tillige med dem i eders Viljes Vold, saa vil jo, idet der er lagt en Hemsko paa vort Folks Raseri ved Murens Spærring, dets fælles Hær være berøvet Muligheden for at forfølge os, medens vi derimod ville have fri og aaben Adgang til at trænge ind hos dem[1]).

Efter at Sendemændene havde faaet dette Svar, lovpriste de i høje Toner Kvindens snedige Paafund, og da de nu følte sig fuldstændig trygge med Hensyn til deres Ønske, gav de sig glade paa Tilbagevejen til deres eget Land. Imidlertid drev Dronningen med forstærket Iver paa det paabegyndte Værk, og saaledes gjorde en Kvindes Snedighed den tyske Opblæsthed til Spot. Men da saa, efter at et Tidsrum af tre Aar var rundet til Ende, det snildt anlagte Værks Bygning var fuldendt med overmaade skønt smykkede Brystværnstinder, gav de[2]) det saare herlige Værk Navn og kaldte det *Danavirke*, fordi det var blevet

---

[1]) Baade Bemærkningen om, at Tyre vil bringe alle det danske Kongedømmes Skatte med sig til Tyskerne, og Foregivendet om, at hun vil gøre disse til Herrer over Volden, er helt fjernede i S, aabenbart til stor Skade for Fortællingen.

[2]) d. v. s. Danerne paa Tyres egen Tid; dette er rigtigt, hvorimod det er falskt, naar det i S hedder, at det først var *Efterkommerne*, der gav Værket og Dronningen selv de omtalte Navne.

udført og fuldendt ved Danernes Sved; og Dronningen ved hvis fremragende Snildhed Danernes Frihed er bleven vunden for alle Tider, kaldte de, aabenbart ikke ufortjent, men fuldt ud med Rette, „*Tyre, Danmarks Pryd*".

VII. Nu varede det ikke længe, før Kejseren bød udvalgte Riddersmænd fra Kejserriget at drage til Danmark i et stort Festoptog for at gaa Dronningen i Møde; dem ledsagede under højtklingende Jubel en Skare Spillemænd, som spillede paa Fioler[1]) og Citharer, Pavker og Trommer. De opslog deres Telte ved Ejderens Bred og ventede dér paa hendes Ankomst, medens nogle faa af de fornemste Stormænd vare blevne afsendte til Danmark, for at de skulde udforske Dronningens Tænkemaade og Stemning. Da hun nu havde faaet Efterretning om deres Komme, lod hun de viseste Mænd i sit Rige kalde til sig, og i alles Paahør tiltalte hun da Afsendingene og gav dem Svar saaledes: „Hvad Kejseren forlanger, afviser jeg bestemt; hvad han begærer, siger jeg Nej til; hvad han attraar, skyr jeg, for at jeg ikke ved et Ægteskabsbrud paa een Gang skal paaføre Riget Vanære, mit Køn Skam og Kongen Forhaanelse. Thi naar I foreholde mig Kongens Ladhed, saa maa I ikke være i Tvivl om, at den aldeles ikke skader mig, eftersom hele Riget adlyder mine Vink, og intet offentligt Retsspørgsmaal og heller ingen privat Retstrætte finder sin Afgørelse uden mit Samtykke, saa at jeg, det maa I vide, paa een Gang sidder inde baade med Kongens og Dronningens Æresstillings Magt. Og om Kongen skulle I vide, at han har den Ædelbaarenhed at bramme med, at han i enhver Henseende er op-

[1]) *fiola* svarer til det franske *vielle*, Navnet paa det Instrument, Troubadourerne plejede at bruge.

runden af Kongers Æt; lad derfor ogsaa være, at han i Magtens Storhed ikke kan stilles lige med Kejseren, saa staar han dog ikke paa nogen Maade tilbage for ham i kongelig Byrd. Og for nu at slutte med et kort Fyndord, saa vil jeg øjeblikkelig frigøre Danerne for Skattepligtens Trældomsaag, idet jeg aldeles ikke vil vise eder nogen Underkastelsens Ærbødighed."

Ved at høre den barske Uærbødighed i dette ganske uventede Svar bleve Sendemændene saa forvirrede i Sind, at de helt tabte Maal og Mæle, og overvældede af Beskæmmelse ilede de hastigt bort til de forud omtalte Stormænds Telte. Skarevis strømmede Stormændenes Vrimmel sammen om dem og spurgte, hvad Grunden dog var til, at de fremskyndede deres Tilbagekomst i saa ilsom Fart. Og de nølede ikke, men meldte, at de vare blevne fuldstændig skuffede i enhver Forhaabning og besnærede ved en Kvindes List. Saa snart Kejseren havde erfaret dette, bød han straks, at Gidslerne skulde lide Dødsstraffen. Og at dette vilde blive det endelige Udfald af denne Sag, havde hin saare berømmelige Dronning, der ligesom var udstyret med Indsigt i Fremtiden, virkelig ogsaa længe forud været vis paa; men hun havde anset det for bedre at frikøbe hele Riget for Trældom ved nogle faa Menneskers Død end at trælle sig til Døde for Udlændinge. Straks derefter maatte Tyskernes Ærgerrighed, beskæmmet ved at deres Jubel var vendt om til Sorg, vige tilbage med Bedrøvelse og Jammerklage. Men efter at hin herlige Dronning tillige med sin Husbond Kongen havde fuldendt deres Livsalders Aar, lod deres Søn Harald Blatan, som overlevede dem, og som ogsaa var Arving til Kongedømmet, efter Hedningenes Skik begge sine Forældre højsætte i Jordhøje, der saa at sige lignede hinanden

som Tvillinger, ret som i prægtige Mausoleer[1]), nær ved Kongens Gaard i Jalang[2]).

VIII. Denne Harald ledede siden lang Tid igennem Rigets Styrelse med sit kongelige Scepter. Han var den første, der med Afsky vendte sig bort fra Afgudsdyrkelsens Smudsigheder og tilbad Christi Kors. Da han nu engang havde udsendt en Hær[3]) for at slæbe en vældig stor Sten, som han havde bestemt til at rejses paa hans Moders Gravhøj som et Mærke til hendes Minde, hen til Maalet, brød et Oprør ud i Landet, dels paa Grund af den nye Indretning af Gudsdyrkelsen, dels paa Grund af det utaalelige Trældomsaag, og Uroligheden blandt Befolkningen kom lidt efter lidt i Kog. Dér begyndte saa til sidst Hobens Oprørsbevægelse at rase imod selve Kongen, saaledes at de med det samme drev ham ud af Riget. Han greb da i ilsom Fart Flugten (— thi „Frygten hans Fødder gav Vinger“ —[4]) og drog som landflygtig bort lige til Vendernes Land, hvor han ogsaa, efter at han havde opnaaet Fred, først skal have grundlagt den By, som nu til Dags kaldes Jomsborg, — den By, hvis Mure jeg, Sven, med egne Øjne har set blive jævnede med Jorden af Ærkebiskop Absa-

---

[1]) *Mausoleum* hed oprindelig kun den prægtige Gravbygning, som Dronning Artemisia i Halikarnassos i Lilleasien havde opført til Ære for sin afdøde Mand Mausolos, som var persisk Underkonge i Landskabet Karien i det 4. Aarh. f. Chr.; det regnedes for et af Verdens syv Undrerværker. Siden blev Navnet et Fællesnavn for alle storslaaede Gravbygninger af lignende Art og var vel kendt overalt i Middelalderen.

[2]) Saaledes hed i den Tid det nuværende *Jellinge*.

[3]) d. v. s. en stor Skare af sine Undersaatter, som var forpligtede til Ledingstjeneste, og som han stævnede sammen ret som for at bruge dem til denne Tjeneste.

[4]) Citat fra Vergils Æneide, VIII, 224.

lon[1]). Medens han nu gik i Landflygtighed, satte man i hans Sted paa Thronen hans Søn Sven, med Tilnavnet Tygheskæg. Denne antog som en sand Dyrker af Guddommen den Tro, som hans Fader i sin Landflygtighed omsider havde forkastet[2]), og da han, genfødt ved den hellige Daabs Vande, var bleven rettroende, bød han, at det guddommelige Ords Sædekorn skulde udsaas vidt og bredt over hele hans Herskeromraade.

Medens nu Tiderne skred frem, optraadte der Sendemænd som Mæglere, for at den Splid, der var opstaaet imellem den landflygtige Fader og hans Søn, der sad som Hersker paa den kongelige Throne, kunde blive standset og atter vendt til Enighed. Saa bestemte da Kongen, at hans Fader tillige med Venderne skulde møde ham i Strædet Grønæsund, for at man kunde forhandle om Fred. Da nu Kongen til det fastsatte Tidspunkt var kommen til Mødet dér sammen med Danernes Hær, maatte han længe vente paa Faderens Ankomst. Imidlertid havde den landflygtige Harald efter Tilskyndelse af en af sine Raadgivere, nemlig Palne Toke (— han havde to Navne[3]) —),

---

[1]) Det skete under det samme Krigstog mod Venderne 1185, hvormed Sven slutter sin Danmarkshistorie, Kap. XX.

[2]) Angaaende disse Beretninger henvises til Olriks Anmærkning.

[3]) Denne Bemærkning, som sikkert ingen anden end Sven selv har kunnet skrive, er vilkaarligt udeladt i S. Sven har følt sig foranlediget til at tilføje den for at berigtige gængse Anskuelser, som han ansaa for falske. Hos Saxo kaldes Manden kun *Toke*, og det var ogsaa ganske usædvanligt, at en Mand havde to Navne; at *denne* imidlertid virkelig har haft det, kan man vel slutte deraf, at det almindelige Navn, hvorunder han ellers optræder, var *Palnatoke*. Dette møder os f. Ex. stadig i Knytlingasaga, og utvivlsomt har man forstaaet det som = „Palnes Toke“ ɔ: „Toke, Palnes Søn“; men Sven vil altsaa hævde, at denne Opfattelse er urigtig,

ladet sig bygge en med Aarer overmaade vel forsynet Kaperjagt, som han havde bemandet med de dygtigste Rorkarle, og til hvis Styrer og Fører han havde ansat den nys nævnte Palne Toke, som skyndte sig med hastigt at sejle Kongen i Møde. Da han nu var naaet hen til Danernes Hær, gav han efter en listig Plan, som han havde udtænset, sine Rorkarle, der vare ordnede i Rækker paa Rorbænkene, Befaling til, at de skulde lægge Agterstævnen paa hans eget Skib tæt op til Agterstævnen paa Kongens Skib[1]). Efter at have truffet denne Anordning kaldte han, just som det første Daggry var ved at lysne frem, paa Kongen i hans Soverum, uden at nogen anden mærkede det, og vakte ham. Kongen, som var vaagnet, spurgte da om, hvem han var. „Vi", svarede han, „ere Sendemændene fra din Fader, som ere sendte herover til dig for at forhandle om Fred". Da Kongen havde erfaret dette og ønskede at høre sig nøjere for om sin Faders Stilling, stak han sit Hoved lidt ud over Skibets Ræling. Men nu greb den før omtalte Palne Toke ham straks fat ved Ørene og Haarene, og medens han forgæves stræmmede imod, trak han ham, overlegen som han var ved sin Kraftanspændelse, mod hans Vilje ud af Skibet og over paa sit eget. Kongen larmede rigtignok lidt op og raabte, men de andre mærkede det ikke og holdt sig i Ro,

---

og at Manden virkelig havde to Navne, *Palne* efter sin Fader og *Toke* efter sin Bedstefader. Sven har ment at vide bedre Besked om Forholdet af den Grund, at han selv var i Slægt med ham; hans Oldefader *Sven* var nemlig en Søn af *Thorgunna*, som var Datter af en Sønnesøn af denne *Palne Toke*; se ovfr. S. 20 Anm. 1.

[1]) Dette iværksattes naturligvis i Nattens Mørke; Kongens Kahyt har været i Agterstævnen af Skibet, og ligeledes Palne Tokes.

og Palne Toke lod da Aarerne sætte i Gang og fremskyndede med voldsom Kraft sin Flugt; og han standsede ikke, før han var kommen helt over til den før nævnte By.[1])

Saa snart nu Venderne saa' den tilfangetagne Konge, kom det til Folkeopløb, og de vilde have ham dømt til Døden, nogle paa en Maade, andre paa en anden, og derhos have ham underkastet udsøgte Pinsler. Men en udvalgt Kreds af deres ypperste Mænd vandt dog Overhaand med et fornuftigere Raad. De hævdede nemlig, at det var klogere at lade ham blive frikøbt for en meget stor Løsesum, hvorved Venderlandet kunde blive beriget og have Glæde deraf gennem lange Tider, medens Danernes Rigdomme vare udtømte, — end at man myrdede ham og lod ham omkomme ved en kortvarig Død; thi det vilde jo kun fremme det almindelige Bedste i ringe Grad, om Fangen dømtes til Dødens Tilintetgørelse. Saa afsendte man da Sendemænd, som skulde overbringe Kongerigets Folk den Besked, at de skulde faa deres Konge fri igen mod som Løsesum at udrede hans tredobbelte Vægt i Sølv og Guld; og dette tøvede Danerne ikke længe med at sætte i Værk. Efter at man nemlig havde faaet næsten al Formue i Riget samlet i een Hob, kom Venderne med den tilfangetagne Konge Danerne i Møde i Vinninge[2]), og disse undslog sig da ikke for at købe

[1]) d. v. s. Jomsborg, hvis Befolkning for største Delen var vendisk; Stormændene hos dem har derimod vel fornemlig været de danske Jomsvikingers Førere, i første Række selve Palne Toke.

[2]) Formodentlig menes *Vindinge* lidt Vest for Nyborg; Byen laa inde i Landet, men har vel haft en Havneplads ved Nyborg Fjord; Nyborg selv var ikke til endnu paa den Tid. At Jomsvikingerne har valgt denne Plads til Mødested, kan vel staa i Forbindelse med, at Palne Toke hørte til en berømt Stormandsæt paa Fyn.

deres Konge fri. Men da Formuen ikke var tilstrækkelig til hans Løskøbelse, besluttede Rigets Fruer sig til at forøge Mammonsummens[1]) alt for ringe Beløb med deres Smykker for at faa Kongen købt fri; thi hver for sig føjede de deres Fingerringe, Armbaand, Ørenringe, Halssmykker og Kæder til den kongelige Løsesum og forøgede den derved saa meget, at den slog til. Da saaledes den fulde Sum var bragt til Veje, erholdt Danerne for første Gang af Kongen Ret til at bruge Almindingerne i Skove og Lunde[2]). Ogsaa Kvinderne skænkede han, under Hensyn til, at de tidligere aldeles ikke havde faaet nogen Del i Arven efter deres Fædre, til Løn for Fruernes Gunstbevisning og deres Sammenskud af Gaver til hans Bedste, først for al Eftertid den Ret, at Søster for Fremtiden skulde være fælles med Broder om Halvdelen af Familieformuen, der skulde arvedeles[3]). Han mente nem-

[1]) Dette bibelske Udtryk findes kun i X; S har blot: „at udfylde Løsesummens Beløb med deres Smykker".

[2]) Disse ubeboede Landstrækninger, som ingen Privatmand havde tilegnet sig, har formodentlig nok fra ældgammel Tid af været betragtede som Kongens Ejendom, selv om der kan tvivles om Rigtigheden af den her givne Beretning, hvorefter først fra dette Tidspunkt af Undersaatterne i Almindelighed fik Adgang til at benytte dem, f. Ex. til Græsning, Opfodring af Svin med Olden o. a.

[3]) Dette forstaas i Almindelighed saaledes, at Søsterlod skulde være halvt saa stor som Broderlod; var der altsaa en Søster og en Broder, fik hun $^1/_3$, han $^2/_3$ af Arvemassen. Men de latinske Udtryk peger efter min Mening snarere hen paa en anden Fordelingsmaade: hele Arvemassen skulde deles i to Halvdele; den ene Halvdel forbeholdtes Brødrene til Deling, den anden deltes ligelig mellem Brødre og Søstre. Var der da 1 Søster og 1 Broder, fik hin $^1/_4$, denne $^3/_4$ af Arvemassen; var der 1 Søster og 2 Brødre, fik hun $^1/_6$, hver Broder $^5/_{12}$; var der 2 Søstre og 1 Broder, fik han $^2/_3$, hver Søster $^1/_6$ osv. Om en saadan Fordelingsmaade, som synes at

lig, at det var overensstemmende med al Rimelighed og Fornuft, at oprigtig Kærligheds Bevisning og Ydelse af Velgerninger belønnedes med ligelig Gengældelse, ret som om han havde udtalt dette Ord: „Med samme Maal, hvormed I have maalt, skal der igen tilmaales eder.“[1])

IX. Da Sven var død, fulgte hans Søn Knud efter ham i Kongedømmet, han, hvem man ogsaa kaldte med Tilnavnet: *den Gamle*[2]). Han udvidede sit Riges Grænser med vidunderlig Dygtigheds Magt. Thi fra det yderste Tyle næsten lige til Grækernes Kejserrige knyttede han ved mangfoldige Heltegerninger de omkringliggende Riger til sit Herredømme; han underlagde sig nemlig paa saare glimrende Vis Irland, England, Frankrig, Italien, Longobarderlandet, Tyskland, Norge og Venderlandet med samt Samland. Han var den første, der, medens han i England nød Fredens Ro, skabte de Lejrlove, som jeg efter mine fattige Aandsgavers ringe Evne ovenfor har omtalt i Korthed.[3]) Hans Datter var fremdeles Gunnild, en straalende Kvinde, hvem Kejser Henrik, Søn af Kej-

være en blidere Overgang fra slet intet til noget, stemmer med de Retsforhold, der faktisk udviklede sig og gjaldt i den senere Tid, véd jeg ikke; men jeg har ment at maatte gøre opmærksom paa det Tvivlsmaal, der her kan opstaa.

[1]) Bibelcitatet (fra Lucas VI, 38) er udeladt i S.

[2]) Olrik har vist Ret, naar han mener, at man først i senere Tider har givet Knud dette Navn for at sondre mellem ham og de andre Konger og Prinser, der i de følgende Tider hed Knud; han var selv knap 40 Aar gammel, da han døde. Angaaende Svens Forestillinger om hans Magtomraade se Bemærkningen Side 4, Anm. 2.

[3]) S har, idet denne Recensent stillede Danmarkshistorien forud for Skriftet om Lejrloven, paa en ganske vilkaarlig Maade, som dog har efterladt sig tydelige Spor i det latinske Udtryk her, forfalsket dette Steds Text for at faa den til at stemme med sin Omordning af Skrifterne.

ser Konrad, forbandt med sig i Ægteskab[1]). Da nu Romerne engang ved en pludselig opstaaet Oprørsbevægelse havde stødt denne fra hans kongelige Throne, henvendte han sig til sin Svigerfader og anraabte ham om hans Hjælp. Derfor tog hin glimrende og berømmelige Knud, da Lejligheden saaledes var givet ham, sin Hær med sig og trængte først under Plyndringer ind i Gallien[2]), og saa rykkede han videre frem og hærgede Longobarderlandet[3]) og Italien, og siden tvang han ved Heltegerninger af mangfoldig Art Romerne til at overgive ham deres By, og paa denne Maade genindsatte han sin Svigersøn Kejseren paa hans Throne. Efter at have fuldbyrdet dette drog han under stor Triumfjubel af Sted lige til Frankerlandet, og dér begav han sig til Tours og førte med Magt

[1]) Hvor urigtigt dette (og dermed ogsaa det nærmest følgende) er, fremgaar, som Olrik viser, af denne korte Bemærkning om det virkelige Forhold: Knud døde 1035; Gunhild blev først gift med Henrik 1036; og Henrik blev først Kejser 1039. Knud har kun været i Rom paa en Pilgrimsrejse 1027. — Om de mange andre Fejl i Fortællingen om Knud henviser jeg i øvrigt til Olriks Noter; men at Adam af Bremens Beretninger ved Misforstaaelse skulde være blevne forvanskede saaledes, som det her er sket, tror jeg ikke rigtig paa. Knud var kun meget lidt i Danmark, saa at man her ikke har vidst meget sikkert om ham; men man hørte meget om hans store Ry, og Mindet derom holdt sig efter hans Død; saa meget lettere kunde altsaa den Slags Fabelhistorier danne sig og vokse i Omfang i Tidens Løb og vinde Udbredelse blandt Folk. At Sven selv skulde have kendt Adams Historieværk, er der ikke Spor af.

[2]) Sven maa vel have ment, at Galliens (Frankrigs) Folk som et romansk Folk stod paa Romernes Side i det omtalte Oprør; men at han har anset Frankrig for en Del af Kejserriget, synes mig utroligt.

[3]) d. v. s. Lombardiet; Byen Pavia her havde været Hovedstaden i Longobarderriget i Italien, indtil Karl den Store knuste det.

den hellige Martins[1]) Helgenlevninger bort med sig derfra til Rouen, eftersom han særlig elskede denne By fremfor alle andre.[2])

Den nævnte Knud avlede fremdeles to Sønner, af hvilke han kaldte den ene med sit eget Navn; det var ham, hvem man gav Tilnavnet *Durus, den Haarde*, ikke af den Grund, at han var barsk eller grusom, men han fik Navnet deraf, at det Landskab, som han ved sin Fødsel stammede fra, havde et Navn, der omtrent lød saaledes[3]). Ham satte hans Fader til at

---

[1]) *St. Martin* var en af Frankrigs største Helgener; han skal være død 11. Nov. 397 (eller 400) som Bisp i Tours, i hvis Nærhed han havde stiftet de ældste franske Klostre, og hvor han havde virket mange Undergerninger. Historien om Rovet af hans Relikvier er apokryf.

[2]) Denne Forestilling om Knuds Forkærlighed for Normandiets herlige Hovedby *Rouen (Rothomagus)* har ført til den Fabelhistorie om Knuds Død, som findes hos Saxo; efter den døde han paa et Krigstog i Normandiet, og hans Krigere skaffede ham sit Hvilested i Rouen, som han havde ønsket. Sandheden er, at Knud døde i Shaftesbury i Sydengland og ligger begravet i Winchester.

[3]) Denne Søn hedder i den islandske og danske Overlevering *Harde-Knut*. Idet man har holdt sig til den første Del af dette *danske* Navn, har man antaget, at han var født i *Harthesyssel*, den nordlige Del af Ribe Stift. Men at Knud, som var bleven gift med hans Moder Dronning Imma 1017, skulde have taget sin frugtsommelige Hustru med sig paa en Rejse til Danmark, saa at Sønnen var født dér 1018, er lidet sandsynligt; man hører da heller intet om en saadan Rejse, og Knud havde sikkert paa de Tider nok at gøre med at fæstne og ordne sit Herredømme i England. Først 1019—20 var han i Danmark for at overtage Riget efter sin Broder Haralds Død. Snarere er Hardeknut en falsk dansk Oversættelse af det fra Engelsk latiniserede *Kanutus Durus*; har Sven Ret i, at Tilnavnet *Durus* skal skrive sig fra hans Fødested, antager jeg snarere, at han maa være født i *Durham* i Northumberland; dette Sted lader sig meget lettere tænke som Opholdssted for Imma.

styre Danmark som Konge. Den anden Søn gav han Navnet Sven, og ham overdrog han Norge til Styrelse[1]). Men selv styrede han næsten i fem Lustre[2]) England med kongelig Magt. Imidlertid betalte hans Sønner, hvem han havde betroet de overnævnte Riger, Adams Gæld[3]), medens Faderen endnu levede. Da Kongen nu hørte dette, at hans Fædrenerige var berøvet sin Styrers Ledelse, fremskyndede han sin Hjemrejse til Danmark; og eftersom Kirken i Danmark var en ny Plantning[4]), førte han mange Biskopper og Præster med sig hertil. Nogle af disse holdt han tilbage hos sig selv, andre derimod udsendte han for at prædike; disse spredte sig ud over hele Sverige, Gøterlandet og Norge, ja bleve endog sendte over til Island, og idet de trindt om udsaaede det guddommelige Ords Sædekorn, vandt de mange Sjæle for Chri-

[1]) Dette Land havde han vundet ved at fordrive Olav den Hellige 1028.

[2]) Et *lustrum* er egentlig et Femaar; men 5 Femaar er for lang Tid; han var kun Konge 1116—35. Det lader imidlertid til, at Sven har ladet sig vildlede af latinske Digtere, som tit regner et *lustrum* = 1 Olympiade = et Fireaar.

[3]) Dette Udtryk findes alene i X (her og nedenfor i Kap. XIX); i S er dets Betydning („de døde") omskrevet begge Steder paa andre Maader; men Udtrykket er i sig selv baade godt og fuldt hjemlet ved Brug hos andre; det er valgt i Henhold til de bekendte Ord til Adam i 1. Mose Bog III, 19: „du vender tilbage til Jorden, hvoraf du er tagen; thi Støv er du, og til Støv skal du atter blive". — At Knuds Sønner døde før Knud selv, og at han derefter beskikkede sin Søster *Estriths* Søn *Sven* til Konge, er urigtigt.

[4]) Udtrykket er hentet fra Psalm. 144, 12 (eller rettere 143, 12 i den latinske Bibeloversættelse *Vulgata*). Det er sandt, at den engelske Kirke fra Knuds Tid af fik overmaade stor Indflydelse paa Kirkevæsenet i Danmark, som i Virkeligheden skylder England meget mere end Tyskland. Men hvad der her fortælles om Englændernes store Missionsvirksomhed i Nordens Lande, er uhyre overdrevent.

stus, saaledes som Skriftordet[1]) lyder: „Klangen af deres Røst gik ud over hele Jorden, og deres Ord naaede ud til Verdens Grænser". Til dem hørte Biskopperne Gerbrand og Rodulf, af hvilke han indsatte den ene, nemlig Gerbrand, til den første Styrer af Kirken i Roskilde, medens han betroede Rodulf Styrelsen af Kirken i Slesvig. Da han imidlertid ikke ene Mand kunde sysselsætte sig med Ledelsen af flere Riger, smykkede han sin Søstersøn, nemlig Sven, med den kongelige Værdighed, skønt han endnu ikke var voksen, og overlod Danmark til hans Styrelse; hans Fader var Ulf, som kaldtes med Tilnavnet Sprakeleg[2]), men hans Moder var Kongens Søster Estrith.

X. Efter at Knud var død, overtog hans Søstersøn, den nysnævnte Sven, som allerede var sat paa Thronen af sin Morbroder, Rigets Ror; men det var kun en kort Tid, han styrede Riget i Fredens Ro. Thi den norske Konge Magnus, den hellige Kong Olavs Søn med en Frille[3]), angreb Danmark med en Flaade for at erobre det. Kong Sven gik imod ham og indlod sig i et Søslag med ham ved Helgenæs[4]); men i dette vandt Magnus Sejr og kom i Besiddelse af Jylland, Fyn og Venderlandet[5]). Medens han imid-

---

[1]) fra Psalm. 18 (19), 5 efter *Vulgata*. Dette Bibelcitat er ogsaa udeladt i S.

[2]) Dette Tilnavn tilkom dog efter den sædvanlige Overlevering ikke Ulf, men hans Fader Thorgils; om dets Betydning er der fremsat forskellige Formodninger, men intet er sikkert.

[3]) Hun hed *Alfhild*; efter Snorre „hed hun Kongens Tjenestekvinde, men var dog af god Æt og fager".

[4]) den langt fremspringende Halvø paa Mols, mellem Æbeltoft Vig og Aarhusbugten.

[5]) Magnus havde erobret Jomsborg med Omegn og ogsaa ellers tilføjet Venderne Tab; dette fremkaldte det store Hærtog af dem mod Danmark, som Magnus knuste ved sin glimrende

lertid lavede sig til at drage som Sejrherre til Skaane for at forfølge Sven, omkom han paa Sjælland ved et uventet Ulykkestilfælde, idet han ved et Fald med sin stejlende Ganger blev slynget mod et Træ; og derefter kom Sven paa ny paa Thronen og besad siden Rigets Ror i Fred. Ham kaldte Bønderfolkets Skare med Navnet *Kongefaderen*, fordi han var rig paa et saare talrigt Kuld af Sønner, af hvilke fem i Rækkefølge efter hinanden straalede med det kongelige Hovedbaand. Disses Bedrifter har jeg imidlertid anset det for overflødigt at genkalde udførligt i Erindringen, for at ikke en for hyppig Gentagelse af et og det samme skal vække Lede hos Tilhørerne; thi efter hvad den berømmelige Ærkebiskop Absolon meddelte mig, anstrengte min Hirdfælle[1]) Saxo sig just

---

Sejr over dem paa Lyrskov Hede ved Slesvig; men at han skulde have forfulgt sin Sejr videre og erobret andre Dele af Venderlandet, fortælles der intet om. Og denne Venderkamp fandt (efter Snorre) Sted før Slaget ved Helgenæs. Fortællingen om Magnus er i det hele ret mager, men endnu fattigere er dog det, Sven meddeler om Sven Estrithsøn, hvis langvarige Kampe med Harald Haarderaade helt overspringes, for ikke at tale om hans indre Regerings Historie. Grunden til, at hans Fortælling her er saa knap, er utvivlsomt den samme, som han nedenfor angiver til Forsvar for, at han fortæller saa lidt om Svens Sønner; af dem omtaler han udførligere kun Knud den Hellige og Niels, for saa vidt dennes Historie forbinder sig med Knud Lavards.

[1]) Sven bruger det latinske Ord *contubernalis*; dettes rette Betydning er angivet dermed, at *contubernium*, hvoraf det afledes, i Recensionen **X** gentagne Gange i Skriftet om Vederloven bruges til at betegne *hele den kongelige Hird*; der ligger altsaa ikke deri nogen Antydning af, at der har bestaaet noget som helst nærmere Forhold mellem Sven og Saxo. Tværtimod viser det, der ellers her siges om Saxo, at Sven aldeles ikke har kendt ham nøjere, end han kendte mange andre Hirdmænd; han har aabenbart ikke vidst det mindste om, at Saxo var i Færd med at skrive sit Værk

da ivrigt med at ville skildre alle disses Bedrifter vidtløftigere i en finere Stil. Dog bør jeg ikke lade det uomtalt, at hos vore Forfædre herskede fra gamle Dage denne Skik, at hele Danernes Vrimmel strømmede sammen paa Isøre[1]) for at sætte deres Konger paa Thronen; Hensigten dermed var, at Kongernes Udnævnelse skulde straale i Glans just ved, at den skete med alles Samtykke.[2]) Efter at altsaa Kong Sven var død, blev hans Søn Harald sat paa Thronen, han, hvem man paa Grund af hans velvillige Sindelags Blødhed gav Tilnavnet *Hen*[3]). Han var den

---

Gesta Danorum, førend Absalon, med hvem han formodentlig engang lejlighedsvis har talt om sit eget Arbejde, fortalte ham, hvad Saxo havde for. Det er utvivlsomt ogsaa Absalon, der ved samme Lejlighed har fortalt ham, at Saxo var en særlig fin latinsk Stilist, og det er da Absalons Dom, han her gengiver, naar han taler om Saxos „finere Stil", ikke en Dom, han selv er kommen til ved at stifte Bekendtskab med Saxos Arbejde. Angaaende Saxo viser Stedet her: 1) at han i det mindste en Tid lang har været Krigsmand, hvad man ogsaa maatte ledes til at slutte af Tonen i hele hans Værk; 2) at han paa den Tid, da Sven havde sin Samtale med Absalon om ham, vistnok ikke meget længe efter Vendertoget 1184, just var i Færd med at udarbejde det Parti af sit Historieværk, som handlede om Sven Estrithsøn og hans Sønner (formodentlig er det ogsaa dette, han i ar begyndt med og fortsat lige til 1184, medens hans Oldhistorie skriver sig fra et senere Tidspunkt). Alt dette kan man faa ud, naar man bygger paa Recensionen **X**; i **S** er det anderledes: dér er Ordet *contubernium*, som er saa vigtigt for Forstaaelsen af *contubernalis*, helt fjernet ved Omskrivninger, og om Saxos Planer hedder det, at han *„har sat sig for* at skildre Svenssønnernes Bedrifter", som om han endnu slet ikke havde begyndt paa Arbejdet.

[1]) Det var en eller anden Landtunge ved Isefjorden, men Stedet kan ikke nærmere angives. Mon = Kongsøre?

[2]) Ogsaa her afviger **X** stærkt fra **S** i Udtrykkene og har utvivlsomt en bedre Text.

[3]) *Hen* betyder „en blød Sten", som anvendtes til Slibning.

første, der gav Danerne Love paa det nysnævnte Thronsættelsens Sted.

XI. Efter Haralds Død fulgte hans Broder Knud ham i Kongedømmet, han, hvem Odensekirken roser sig af at eje som kronet Martyr. Det var ikke, saaledes som visse Folk mene, paa Grund af altfor stor Grusomheds Rasen eller paa Grund af det utaalelige Aag, han i sin Grumhed havde lagt paa Almuen, at han blev dræbt[1]); Anledningen til Forfølgelsen[2]) imod ham var nemlig den, jeg nu skal angive. Paa den Tid, da han blomstrede i sin Magts Fylde, kom han med Sorg til at tænke paa, at han var bleven berøvet det Magtomraade, han skulde have haft i Arv efter sin Faders Morbroder[3]). Efter at han altsaa havde sammendraget en Hær og stævnet en Flaade sammen, for at han med den kunde gaa løs paa England og erobre det, begav han sig til Humlum, der paa den Tid var en Havn, som laa meget nær ved Havet[4]), og bød sin Hær samle sig dér. Og medens han nu, efter at have faaet sin Flaade samlet, laa dér og ventede paa Østenvindens Gunst, lød det lar-

---

[1]) Det er ret interessant at se, hvad der klart fremgaar af dette Sted, at Gejstligheden trods sin ihærdige Stræben endnu paa Valdemars Tid ikke helt havde faaet Bugt med den folkelige Anskuelse, at Knud som Konge havde været tyrannisk i sin Færd, og at derfor Oprøret mod ham og hans Drab var berettiget. Ogsaa den gamle Roskildekrønike viser det samme.

[2]) Sven anvender her det Udtryk *persecutio*, som fra gammel Tid af særlig var bleven brugt til at betegne *Christenforfølgelse*.

[3]) d. v. s. Knud den Gamle.

[4]) *Havet* er Vesterhavet. *Humlum* ligger lidt Nord for Struer inde i Landet, men har vel nok haft en Havneplads ude ved Nissum Bredning; Limfjorden var paa hin Tid ikke lukket mod Vest saaledes som paa Svens egen Tid.

mende Rygte pludselig for Kongens Øren, der forkyndte, at et Anslag om Forræderi mod Riget var opstaaet i Slesvig. Han hastede da med al mulig Skyndsomhed i rivende Fart derhen, for at han kunde kvæle denne Sammensværgelses Spirer i deres første Begyndelse. Da han nu var kommen derhen og havde fængslet og lænkebundet Forbrydelsens Ophavsmænd[1]) og sat dem under sin Bevogtning, skyndte han sig i meget ilsom Fart tilbage til Flaaden, som han havde maattet forlade i Anledning af det uventet indtraadte Tilfælde, og han troede at skulle finde den paa det Sted, hvor han ved Tilfældets Indtræden havde ladet den tilbage. Men da han var kommen til den forud bestemte Plads, erfarede han, at alle Folkene[2]) med Trods og Ulydighed havde begivet sig hjem til deres eget. Han optændtes da af svært Raseri, og med sig selv overvejede han saare nøje, med hvilken Gengældelse for den paadragne Skyld han skulde slaa denne saa store, skammelige Retsovertrædelse. Thi opfyldt af Uro, medens hans Tanker gik i forskellige Retninger, mindedes han den Sætning, 'at man bør slaa af paa Strengheden, hvor saare mange ere bragte til Fald'[3]), og han vidste godt, at en af mange i

---

[1]) Mærkeligt nok taler Sven her ikke et Ord om Knuds Broder *Olav*; han har maaske ikke troet rigtigt paa Historierne om dennes Skyld mod Knud; smlgn. hvad der siges om ham nedenfor i Kap. XII.

[2]) Det er vel nok lidt Overdrivelse, naar Sven siger, at *alle* var dragne hjem; men rent tendentiøs Forfalskning af Historien er det sikkert, naar Ailnoth i Modsætning dertil fremstiller Sagen, som om alle endnu var til Stede, men blot ønskede, at Kongen af Hensyn til Aarstiden skulde opgive Toget, hvad han da ogsaa godvillig gjorde. Herom se mit Skrift „Knud den Helliges Martyrhistorie", S. 86 ff.

[3]) Denne Sætning er ikke af Sven selv; den citeres ogsaa i andre Middelaldersskrifter og maa have været en da al-

Fællesskab begaaet Forbrydelse ikke bør straffes med saa stor Barskhed som den, hvormed en enkelt Persons Retsoverskridelse maa aves. Saa holdt han sig da til, hvad Lovens Strenghed havde paabudt[1]), hvorefter der paahvilede hver enkelt Styresmand[2]) den uomgængelige Pligt at udrede en Bøde paa fyrretyve Mark; endvidere paalaa det ogsaa hver enkelt Mand blandt Skibsfolkene at bøde tre Mark, fordi de havde adsplittet og ødelagt Kongens Hær. Idet han nu gav sig til at rejse omkring fra den ene Landsdel til den anden og indkræve disse Bødepenge efter Lovens Strenghed, gjorde han Begyndelsen med at indrive dem hos Vendelboerne. Men Folket her, som jo var vilddyragtigt og ustyrligt, tørstede med grusom Glubskhed efter den uskyldiges Blod[3]) og lod ham

---

mindelig anerkendt strafferetlig Grundsætning, om man tør sige saa; hvem dens Ophavsmand er, véd jeg ikke; maaske findes den et Steds i Romerretten.

[1]) Her er der i Originalhaandskriftets Text indkommen en slem Afskriverfejl, som genfindes baade i X og i S, idet der staar: *prout regis rigor dictauerat* („i Overensstemmelse med, hvad Kongens Strenghed havde paabudt, paahvilede der" osv.); men der maa nødvendigvis læses *legis rigor*: „Lovens Strenghed". Ikke alene findes dette Udtryk lidt længere nede (L. 11 f.), aabenbart som en Gentagelse med indskærpende Betydning; men ogsaa det foregaaende kræver denne Ændring, for at der kan fremkomme en fornuftig Tankesammenhæng. Kongen havde, naar han havde villet følge sin Harmes Indskydelser, kunnet gaa langt strengere frem og tage endnu haardere Straffe; men Sven vil netop hævde, at han lægger Baand paa sig selv, ikke giver tyranniske Lyster Raaderum, men *kun holder sig til de gældende Love*, saa at hans Færd ikke med nogen Ret kan lastes.

[2]) *gubernator*; det er Titlen for *Skibshøvedsmændene*, som alle hørte til Rigets Stormænd, medens de menige Sømænd kun var almindelige Ledingsmænd af Almuen.

[3]) S har afdæmpet de skarpe Udtryk, Texten i X har, meget

føle sit i dets Natur liggende Raseri istedenfor at betale ham Bøder. Saa ivrigt var nemlig Befolkningens Vrimmel stimlet sammen, at end ikke een, fra hvis Husarne der opsteg Røg[1]), for sig særlig fik Lov til at blive tilbage. Da nu Kongen havde faaet at høre om deres voldsomme Optræden, stræbte han (belært ved Sandhedens formanende Ord: „Dersom de forfølge eder i een Stad, saa flygter bort til en anden")[2]) at undvige hines Raseri og undgaa at give dem Lejlighed til den forud antydede Misgerning. Men hans Fjender, hvis Sind var forgiftet af den gamle Retskrænkers[3]) Indskydelser, rase vildt mod Kongens Hoved; den vanhellige Almue pønser paa Død for sin Fyrste. Thi det hviskende Rygtes Tale havde bredt sig voldsomt trindt omkring, at Kongens Grumhed havde opægget alt Hærfolket i Riget ved talrige Uretfærdighedskneb[4]):

Rygtet om Godt flyver trægt, dets Vinger Avind har stækket;
Rygtet, som Ondt udbreder, med Fugleflugt vide sig spreder.[5])

---

stærkt; de sidste Ord er hentede fra en af de kirkelige Sange, som blev sungne ved Knuds Helgenfest.

[1]) Dette Udtryk, som betegner den, der har selvstændigt Hus og Hjem, er ogsaa forvansket i S.

[2]) De i Parenthesen staaende Ord, som S helt har fjernet, er tagne fra Ailnoths Helgenskrift om Knud, som Sven altsaa har kendt og benyttet; det fremgaar særligt deraf, at Bibelcitatet (fra Matth. Evang. X, 23) lyder ganske som hos Ailnoth, medens det i den sædvanlige Vulgatatext har en lidt anden Form. Der er for Resten ogsaa i det følgende enkelte andre Udtryk, som Sven har tilfælles med Ailnoth.

[3]) d. v. s. Djævelens.

[4]) Der sigtes vel her til det, som fortælles hos Ailnoth og Saxo, at de af Knud udsendte *exactores*, som skulde inddrive Bøderne, gjorde sig skyldige i grove Snyderier og Uretfærdigheder.

[5]) Dette middelalderlige Ordsprogsvers, som passer ypperligt her og giver Talen Farve, er udeladt af S.

Og den usle Almuehobs afsindige Raseri standsede ikke, før de havde forjaget ham fra Sted til Sted gennem hele Jylland og saa forfulgte ham hinsides Middelfart Sund lige til Odense. Dér paa samme Sted blev han da kronet med Martyrdom og overgav sin Sjæl til Paradiset[1]).

XII. Efter hans Død blev hans Broder Olav indsat til Konge i Stedet for ham. I hans Tider opstod der en overmaade stærk Hungersnød, som endog førte dertil, at han kom i Folkemunde med Navnet: *Hungerkongen*; og dog var denne Hungersnød ikke værre end hin, der varede gennem syv Aar[2]). Da han var død, sattes hans Broder Erik[3]) *den Gode* i

---

[1]) Skildringen af Begivenhederne i St. Albani Kirke har vel Sven ikke villet give, fordi de allerede var fortalte af Ailnoth. Naar han i øvrigt har dvælet saa længe ved Knuds Historie, maa det vistnok være, fordi han har ønsket at retfærdiggøre ham paa en anden og bedre Maade end Ailnoth. I S er der pyntet stærkt paa de jævne Slutningsord i X.

[2]) Det er den store Hungersnød i Ægypten, som omtales i 1. Mose Bog Kap. 41, V. 30. 54. Sven mener vistnok, at naar Folket dengang ikke fandt paa at give Farao et saadant Øgenavn, havde der heller ikke været Grund til at give Olav det. Utvivlsomt har han (ligesom Roskildekrønikens Forfatter) haft lidt Sympathi med Olav, hvem særlig Gejstligheden havde været saa slem imod. I S er denne Henvisning til Bibelen helt udeladt.

[3]) I X hedder han *Henrik*, og saaledes ogsaa senere *Henrik Emune* og *Henrik Lam*; de to Navne Henrik og Erik synes ofte at være forvekslede; jeg har dog anset det for rigtigst at følge S og paa alle Steder optage Navnet *Erik*, skønt det er meget muligt, at dette Navn i S kun skyldes en vilkaarlig Rettelse af Udgiveren Stephanius. Denne Eriks Tilnavn er paa Dansk *Egothe*, d. v. s. *den altid Gode*; paa Latin oversættes det blot ved *Bonus*. I S er Stykket om ham stærkt omskrevet, og der er bragt helt falske Ting ind derved: Ordene „efter en lykkelig Regering" er forsvundne,

hans Sted; det var ham, der efter en Regering i Lykke fulgte Christus, bærende sit Kors. Han begav sig nemlig paa en Rejse til Jerusalem; og udfriet af Livets Smuds, overgivende sin Sjæl til Christus, fandt han sit Hvilested paa Øen Cypros. Han vandt i sin Kongetid Berømmelse som Fader ved et ædelbaarent Kuld af Sønner, ihvorvel hans Ægteskabsforbindelser ledsagedes af vekslende Held[1]). Thi baade avlede han Knud af Ringsted[2]), som blev Fader til Kong Valdemar, og derhos Erik, som blev Fader til Kong Sven, samt Harald Kesie, som blev Fader til Bjørn Jernside og hans elleve Brødre. — Efter Erik fulgte hans Broder Niels, hvem Almuen gav Navnet: *den Gamle*[3]), fordi han gennem syv Lustre ledede Rigets

---

ligeledes det følgende Bibelcitat (fra Lucas Evang. XIV, 27); endvidere omtales Eriks Jerusalemsrejse ikke som en *Pilgrimsfærd* til Bod for begaaede Synder, som det jo var, men som en *Korstogsridders Færd* („han tog Korsets Tegn, *efter hin Tidsalders almindelige Skik*"; disse sidste Ord viser, at Recensionen S maa stamme fra en Tid, da Korstogene var ophørte, altsaa fra 13. Aarh., snarest dets Slutning); endelig angives det i S, at Erik døde *paa Hjemvejen* fra Jerusalem, hvilket strider mod alle paalidelige Beretninger.

[1]) Hvad Sven mener med disse Ord, er ikke rigtig klart; man skulde næsten tro, at han ansaa alle Eriks Sønner for avlede i lovmæssige Ægteskaber, skønt nogle af disse havde været ulykkelige. Efter hvad de øvrige Beretninger siger, var kun *Knud* avlet i lovligt Ægteskab med Dronning Botilda: den ældste Søn *Harald* (med Tilnavnet *Kesie*, ɔ: „Spydet") var en Frillesøn; den yngste *Erik (Emune)* var en Horesøn, avlet med en anden Mands Kone.

[2]) Saaledes kaldes han efter sin Død meget almindeligt, fordi han fik sin Helgengrav i Ringsted, i Modsætning til *Knud af Odense*, Kong Knud den Hellige.

[3]) *Niels* var vistnok allerede noget til Aars, da han blev Konge, og han herskede i 30 Aar (7 *lustra*, som der angives, er for meget, naar *lustrum* regnes for et Femaar; men smlgn. Anm. 2 til S. 64).

Styrelse. Han avlede i lovmæssigt Ægteskab en Søn, som man kaldte Magnus (det er: *den Store*) af Gavn som af Navn; thi ligesom Kong Saul[1]) ragede han fra Skuldrene og opad frem over samtlige Rigets Krigere og alle sine Samtidige.

XIII.[2]) Paa hin Tid var det, at den ovenfor nævnte Knud af Ringsted, en klog, taktfuld, vittig, kraftig og med al Manddoms Dygtighed mægtigt udstyret Mand, vandt sig Berømmelse, da han var bleven gjort til Hertug i Slesvig. Thi baade avede han med vidunderlig Krafts Overlegenhed Vendernes vilde Raseri, og ved beundringsværdig Heltefærd lagde han dem ind under sin Retsledelses Aag. Fordunklet ved hans Manddomsgerninger begyndte da Magnus at sygne hen af Misundelse, som jo altid plejer at hænge med Hovedet, naar den ser en anden trives i Lykke; han begyndte at pønse paa Død for ham i sin Ærgerrighed, som ængstedes for, at han selv skulde blive berøvet det hastigt forgængelige Kongedømme, hvis ikke hin berigedes med den evige Krone[3]). Thi 'Godhed er jo altid i Kongers Øjne mistænkelig'[4]), og

[1]) Se Samuels Bog I, Kap. 9, 2; 10, 23.

[2]) Der er ikke noget Afsnit af Svens Værk, som S har behandlet værre end dette Stykke om Knud Hertug; hele den stærke Pathos, som Sven, naar man følger X, har lagt i sin Skildring her, er saa godt som ganske forsvunden ved den Forfladning af Texten, S har tilladt sig, særlig i Kapitlets første Halvdel, ved Udeladelse af de ordsproglige Vendinger og Misforstaaelse eller Fjernelse af de prægtige Citater. Men man bør selv sammenligne de to Recensioner i deres Helhed.

[3]) d. v. s. Martyrdommens Helgenkrone.

[4]) Det er et forkortet Citat af Sallusts „Catilina", Kap. 7: „Konger nærer altid mere Mistanke til de Gode end til de Slette, og altid indjager Dyd hos en anden Mand dem Angst". Af de følgende to Digtersteder er det første hentet fra *Lucanus* (*Pharsalia* I, 92 f.), det andet fra *Statius* (*Thebais* I, 154 f.).

'enhver, som har Magten,
Ej i en Medbejler finde sig vil'.

Saa kom det da dertil, at

'Guders og Menneskers Ret og det Gode forglemtes, og bort svandt
Hensyn til Æren i Liv og i Død'.

Thi uden at agte det mindste paa Blodsfrændskabets Baand fik han en Blodsfrænde af den nævnte Knud Hertug, nemlig Henrik Skatelar[1]), og forskellige andre i Ledtog med sig, og i et lukket Kammer lagde de saa i al Hemmelighed, ret som om det drejede sig om en vanskelig Sag for Kongeriget, Raad op om Mord paa Knud. De stævnede ham nemlig til et Samtalemøde med sig paa en Plads i Skoven ved Haraldsted; og Christi Stridsmand, som alene var sig sin ærlige Troskab bevidst, undslog sig ikke for at mødes med dem, uden Ængstelse: kun mærket med det hellige Korses Tegn[2]), ikke skærmet med Skjold eller Hjelm, blot ledsaget af to Vaabensvende, ventede han, Lammet, dér paa Ulvenes Raseri[3]). Siden kom Forbrydelsens Ophavsmænd efterhaanden derhen, Ulve iførte Faareklæder[3]); deres Brynjer og Hjelme holdt de tildækkede med Kapper og Hætter. Og længe varede det ikke, saa skyndte disse Fredens Fjender[4])

[1]) *Henrik Skatelar* („den Haltende") var ligesom Magnus selv en Fætter til Knud, Søn af Sven Estrithsøns afdøde Søn Sven; de øvrige Deltagere i Sammensværgelsen, som ikke nævnes (undtagen i S, der har hentet sin Viden fra Saxo), var kun ad Svogerskabs Vej forbundne med Kongehuset.

[2]) Dette betyder de latinske Ord *crucis vexillum*; Korset er „Christi Fane", hvorunder han fylker sine Troende. Knud havde efter den katholske Skik slaaet Kors for sig, før han gik til Mødet.

[3]) Udtrykkene minder om Lucas Evang. X, 3. Matth. VII, 15.

[4]) *Fredens Fjende* er Satanas; naar Knuds Mordere nu kaldes Fredens Fjender, betyder det det samme som „Djævelens Drabanter".

sig med at myrde den ægte Israëls Mand[1]), deres egen Blodsfrænde, og beflittede sig paa at sende den Sjæl bort til Himlen, som tidligere havde været indelukket i Kødets Fængsel. Hans livløse Legeme bragte Christi Troende senere for at jorde det hen til Ringsted, hvor der i manges Paasyn er virket mangfoldige Undergerninger ved Guds Magt af Herrens Salvede[2]).

XIV. Denne Forbrydelses grove Raahed bragte imidlertid snart efter Oprørets Tønder til at slaa ud i lyse Luer i Kongeriget. Thi til Hævn for sin Broder vaktes Erik, dreven frem af Herrens Finger[3]), til Krigens Kampe med sin tidligere nævnte Farbroder Niels, som var Konge; og idet han sattes paa Thronen med Kongenavn[4]), plagede han sin Farbroder med mangfoldig Forfølgelse. Hvorvel de nu kæmpede med hinanden paa mange Steder, bleve dog følgende Pladser for deres Kamp de navnkundigste. Først

---

[1]) Efter Johannes Evang. I, 47.

[2]) Slutningen lyder anderledes i S, som her ligesom paa flere andre Steder i Fortællingen (og for øvrigt ogsaa ellers, særlig i Skriftet om Vederloven) har hentet de Udtryk, der bruges i Omskrivningerne, lige ud af Saxo.

[3]) igen et bibelsk Udtryk, som findes flere Steder, f. Ex. i 2. Mose Bog, VIII, 19.

[4]) Det var særlig Sjællænderne, der valgte Erik, og det er ganske urigtigt, naar der i S staar, at han havde faaet Kongenavn „*med alles Stemmer*". Dog sluttede ogsaa Slesvig By sig til Erik, og i Nørrejylland fik han Støtte af Sven Thrundsens mægtige Stormandsæt, navnlig af *Christiern Svensøn*, Sven Aggesøns Farfader; derimod holdt ellers de fleste af Jyderne og særlig Gejstligheden med Niels og Magnus. Sven Aggesøn har fattet sig meget kort om denne Borgerkrig, sagtens fordi han jo nu vidste, at Saxo vilde skildre den udførligt; han omtaler derfor væsentligt kun de Kampe, hvori hans egne Ætmænd spillede en stor Rolle, selv om disse Slag i Virkeligheden betød mindre end adskillige andre.

sloges de ved Rynebjerg[1]), og Niels vandt Sejr; dér tog han min Farfader Christiern til Fange og sendte ham, bunden med Jærnlænker, til den Borg, som ligger lige ud for Byen Slesvig, og lod ham dér holdes under Bevogtning. Senere hen i Tiden fandt der paa ny et Sammenstød Sted mellem de kæmpende Parter ved Onsild Bro; og medens de her sloges meget heftigt med hinanden, vandt Nielses Parti ligeledes Overmagten. Da nu dér Eriks Hær havde vendt Ryggen, vilde han paa Stedet være bleven taget til Fange, hvis ikke den ovenfor nævnte Bjørn (— han, som paa Grund af sin Berømmelse for udmærket Tapperhed fik Tilnavnet: Jernside —) i Forbindelse med min Fader Agge mandigt havde stillet sig til Modværn midt paa Broen. Disse Mænd drev med saa stor Fyrighed i Modet Kastespydenes Skylregn tilbage, at man kunde have anset dem for urokkelige Søjler. Thi med saa beundringsværdig Tapperhed slog de de fremstormende Fjenders rasende Angreb tilbage og forsvarede Overgangen over Broen, at man baade fra den ene og den anden Side kunde gaa med tørre Fødder over Aaens Strøm paa Ligene af de Dræbte. Og skønt de ramtes af saare mange Stød og Hug, holdt de dog ikke op med at forsvare Broen, førend Kongen ved sin Flugt var kommen om Bord paa Skibene; saa fulgte de rask efter ham og ledsagede ham paa hans Flugt til Skaane[2]).

[1]) Det nuværende *Rønbjerg*, en Milsvej S. V. for Skive; her var Erik ikke selv til Stede. *Borgen ved Slesvig* maa efter Udtrykkene i **X** her (— i **S** er de anderledes —) snarest være den gamle St. Jørgens-Borg paa Maageøen. *Onsild* (dengang *Othenshylle*) ligger lidt S. for Hobro; forbi Byen løber Onsild Aa, som falder ud i Mariager Fjord.

[2]) Efter at Erik helt havde maattet opgive Jylland, flygtede han først til Sjælland; men herhen fulgte snart Niels's Tropper ham og slog ham fuldstændig ved *Værebro* (i Nær-

Efter at nu Kong Niels allerede i to Kampstævner havde vundet Sejr, bestræbte han sig for fuldstændig at drive sin Brodersøn og Fjende ud af Riget; han drog en Flaade sammen og forfulgte ham med den til Skaane, og dér lagde han hurtigt til Land ved en Plads, som tilhørte Byen Lund, og som Folket i Almindelighed plejer at kalde med Navnet Fotvig. Men Skaaningernes Folk, som altid har vist sig stærkt i Kækhed[1]), stævnede da hele Folkemængden i Landet

---

heden af Jyllinge ved Isefjorden). Saa søgte han Tilflugt i Skaane, men dengang vovede Skaaningerne ikke at støtte ham, og han flygtede da til Norge. Herfra kom han (i Sl. af 1133) tilbage, vandt Laaland og siden ogsaa Sjælland, hvor han dog havde en slem Modstander i Roskildebispen Peder, og nu besluttede ogsaa Skaaningerne at hjælpe ham; han tog derefter sit Hovedkvartér i Lund og befæstede Byen. Omtrent ved Pintsetid 1134 kom nu Niels og Magnus herover med en Flaade og vilde landsætte deres Hær ved *Fotevig*, den store Bugt (nu *Høll*) paa Nordsiden af den Tange, hvorpaa Skanør og Falsterbo ligger; men Erik rykkede rask ud fra Lund, navnlig med sine ypperlige Ryttere, og vandt en glimrende Sejr over dem anden Pintsedag, 4. Juni 1134. — Lunde Ærkebispesæde synes efter Ordene her i X (i S mangler de) at have ejet en Del af Landet ved Fotevig; vi véd da ogsaa, at det havde betydelige Indtægter af de store Sildemarkeder dér. — I Slaget faldt ikke mindre end 5 Bisper og en sjette blev haardt saaret; naar Sven her kun nævner to, tænker han sikkert paa Ribebispen Thore og Peder af Roskilde; de havde særlig opført sig svigefuldt og forræderisk mod Erik, og derfor sendes de ogsaa her tillige med Hovedforbryderen Magnus (og Henrik Skatelar) ned *„til Helvede" (Tartara).*

[1]) Saaledes maa Ordet *probitas* her oversættes; det betyder i denne Tids Sprogbrug meget tit ganske det samme som *virtus*. Der var ingen særlig Grund til at rose Skaaningerne for „Retskaffenhed" efter deres tidligere Færd mod Erik; men her i Slaget viste de sig kække og dygtige. Det er for øvrigt ret mærkeligt at finde denne Ros over Skaaningerne udtalt her med saa stærkt Eftertryk; det ser ud som

sammen og unddrog sig ikke for at gaa imod ham med en prægtig udrustet Skare; og da det saa var kommen til Kamp, dræbte de Magnus, Kongens Søn, den føromtalte Forbrydelses Fuldbyrder, tillige med to Biskopper og sendte dem ned til Helvede. Kong Niels, som saaledes var bleven overvunden og berøvet baade Søn og Arving, drog da bort paa et Skib til Slesvig, hvor den nævnte Bys Borgere[1]) troløst myrdede ham, efter at de havde givet ham Tilhold inden for deres Mures Hegn.

XV. Efter ham overtog den før nævnte Erik, gerne omtalt som *den altid ihukommende*[2]), Konge-

---

en med Overlæg fremsat Protest mod afvigende Domme om dem, som har været udtalte i Valdemarstiden; og Saxo er da heller ikke slet saa begejstret for dem.

[1]) Det var særlig Brødrene af Bygildet („*Hetheslag*"), hvis Oldermand Knud Hertug havde været, der nu benyttede Lejligheden til at faa Hævn over Niels (25. Juni 1134).

[2]) Saaledes lyder Stedet efter **X**, og da er det klart, at Sven her sigter til hans Tilnavn *Emune*; dette er utydeliggjort i **S**, hvor det hedder, at han var „*værdig til evig Ihukommelse*". Hvad dette Tilnavn betød, har man aabenbart tidlig været uvis om. Den sædvanlige Opfattelse har vistnok været den, der har fundet sit Udtryk i **S**; den deles vistnok ogsaa af de fleste nyere, som synes at mene, at han har faaet dette Tilnavn efter og i Anledning af Sejren ved Fotevig; men egentlig er det et løjerligt Tilnavn for en Mand i hans levende Live, og man maatte jo saa ogsaa helt have glemt alle hans mange tidligere Uheld. I Knytlingasaga forklares Navnet helt anderledes; efter den skal Navnet være givet ham af hans Fjender, som han havde forfulgt saa grumt, „at mange mente, at de i lange Tider vilde komme til at huske hans Grumhed". I en Notits i den Sjællandske Krønike, hvor han aabenbart sammenblandes med Erik Plovpenning, hedder det, at han var den første, der lagde en Skat paa enhver Plov, og derfor kaldtes han Emune, fordi man mente, at man aldrig vilde glemme ham dette forhadte Skattepaalæg. Men holder vi os til Texten her i **X**, er det

dømmet i Fred, da han havde vundet sin berømmelige Sejr; og han udfriede da den før nævnte Christiern af hans Lænker. Men nu, da han var bleven hovmodig af at have vundet sig Kongedømmet, glemte han helt Grunden til sin Hævnkrig og begyndte at rase grusommere end en Tiger mod sine egne Blodsfrænder. Thi med vild Grumhed mod sit eget Kød og Blod lod han sin kødelige Broder Harald Kesie, mens denne tilbragte Natten paa sin Gaard i Skiby(?)[1]), i den mørke Nats Stilhed kalde ud til en Samtale; han rejste sig fra sit Leje, og vaabenløs, da han ikke

klart, at Sven Aggesøn har forstaaet og fortolket Navnet paa en helt anden Maade, nemlig saaledes som jeg har gengivet det i Oversættelsen ovenfor; det skal efter Svens Mening betegne ham som en Mand, „der aldrig glemmer hverken sine Venner eller sine Fjender, hvad godt eller ondt de har gjort imod ham". I Henhold til denne Forstaaelse er det først, at han bruger Udtrykket *„gerne omtalt som.."*, og dernæst, at han med Harme og bidende Ironi siden tilføjer de Ord, som S helt har udskudt: han med sin evigt gemmende Hukommelse *„glemte dog helt Grunden til sin Hævnkrig"*; han havde begyndt den for at hævne Mordet paa sin Broder Knud, — og nu myrdede han selv sin Broder Harald og hans Sønner! Endelig viser Udtrykket *grusommere end en Tiger*, som ligeledes er forsvundet i S, sin Ægthed derved, at det næsten ganske stemmer med nogle Ord i Knud Hertugs Helgenofficium, som Sven maa have kendt og benyttet; dér staar der om Erik Emune, at han „med vild Grumhed som en Løve hævnede sin Broder og øvede Drab uden Skaansel mod nogen".

[1]) Ordet er forkvaklet i X, men viser dog tydeligt nok hen til Navnet paa et Sted, der har heddet noget lignende som Roskildekrønikens *Scipyng* og Saxos *Scypethorp*; i S er det allerede i Originalhaandskriftet forkvaklede Navn bleven rettet til *Jaling* (Jellinge), som absolut maa være galt, da Erik umuligt havde kunnet naa saa langt ind i Landet fra Kysten i Løbet af een Nat. Man har antaget, at der mentes Landsbyen *Skibet* i Vejledalen; jeg tror snarere, at det har været *Skiby* i Nærheden af Aarhus.

anede noget ondt, ilede han hastigt ud til Kongen, sin Broder; men da greb Kongens Livdrabanter[1]) ham straks og afhuggede hans Hoved. Efter et kort Tidsmellemrum lod han saa sin Brodersøn, den føromtalte Bjørn, fængsle og binde fast til en Møllesten og sænkede ham saaledes ned i Havets Dyb: det var en vrang Løn, han dér gav ham til Gengæld for hans Tjenester. Fremdeles lod han dennes Brødre, ** i Tallet, hvoraf nogle vare fuldvoksne Mænd, andre Ynglinge i deres friske Ungdomsvaar[2]), atter andre umodne Børn, dræbe med Sværd: det var ikke sin Fader[3]), han dér slægtede paa. Men da han havde udøvet en saa ryggesløs Daad og fuldstændig udryddet de fremspirende Kongsemner, da ramte den guddommelige Vældes retfærdige Straf ham, medens han stod paa Kongemagtens højeste Tinde, og Uskyldighedens Hævner knuste Forbrydelsens Ophavsmand med sin Munds

---

[1]) De kaldes her (ligesom Sven Grades Drabanter nedenfor S. 83, L. 5 f.) med det mærkelige Navn *catholiciani*; der kan vel næppe være Tvivl om, at Navnet maa være omtrent ensbetydende med det ovenfor (S. 38, Anm. 2) omtalte *spiculatores*, men endnu er det ikke opklaret, hvorledes det har kunnet faa denne Betydning; nærmest betyder det vel „Drabanter, som kan benyttes til *alle Slags* Forretninger".

[2]) Dette mellemste Led mangler med Urette helt i S. Her siges det ogsaa, at Brødrene var 11 i Tallet (smlgn. ovfr. S. 73, L. 12); men dette kan ikke være rigtigt, da Sven maa have vidst, at i alt Fald en af dem, *Oluf*, undslap og i den følgende Tid voldte Landet mange Bryderier; ydermere beretter Roskildekrøniken om een til, der faldt ved Fotevig, og om een, der blev myrdet sammen med Bjørn (i Slien); den nævner derfor kun Navnene paa 8, som alle blev fangne i Skiby og siden, efter Aftale med Skaaningerne, henrettede paa en Ø, som synes at have ligget i en eller anden skaansk Indsø. I X er der en Lakune, hvor Talangivelsen skulde staa.

[3]) den milde og gode Konge *Erik Egothe*.

Aandepust[1]). Thi medens han stod paa Urnehoved Ting, tæt omringet af sine Hirdmænds Kreds, gennemborede Plog den Sorte ham med sin Lanse.

XVI. Efter at saaledes Kongen var dræbt, satte man en anden Erik paa Thronen, ham, hvem man paa Grund af den honningmilde Blidhed i hans Væsen kaldte med Tilnavnet: *Lammet.* I hans Tider herskede der den rigeste Overflødighed paa alle Ting.

Da han saa var død, blev Knud, en Søn af hin Magnus, der, som vi ovenfor have omtalt, var falden i Kampen i Skaane, valgt til Konge paa Viborg Ting, hvorimod Sven, som var en Søn af den nys omtalte grusomme Erik, blev sat paa Thronen af Skaaningerne. Medens disse to kæmpede indbyrdes i mangfoldige Kampe, havde Valdemar, som var oprunden af helligt Blod, en Søn af Knud af Ringsted, vundet Besiddelsen af sin Faders Len; i denne Stilling, og idet han var ligesom deres Mellemmand, ydede han dem nu vekselvis sin Understøttelse. Men efter at der var gaaet lang Tid hen, holdt de et Forhandlingsmøde paa Laaland, og dér besluttede de, at Riget ved en billig Fordeling af en Voldgiftsdommer[2]) skulde deles i tre Dele, og at de skulde styrke den Overenskomst, der afsluttedes, ved Eds Bekræftelse. Dog stod denne Overenskomst ikke længe urokket ved Magt, saaledes som Sagens Udgang viste. Thi da der i Efteraarets Tid blev afholdt et Fællesmøde i Byen Roskilde, kom de tre ovennævnte Konger dér sammen til festligt

[1]) Udtrykket er hentet fra Pauli 2. Brev til Thessalon., Kap. 2, 8; Citatet er udeladt i S.

[2]) Efter Saxo overdrog Knud og Svend Voldgiftsdommen til Valdemar; han fik tillige Lov til at vælge først og valgte da Jylland som sin Del; derefter valgte Sven Skaane med de tilliggende Landskaber, og Knud fik saa Resten.

Lag[1]), og de skulde først holde Gilde hos Kong Sven. Denne havde imidlertid pønset paa Svig, og skønt han derved brød Fredspagtens og Troskabsløftets Ukrænkelighed, søgte han ved Aftentide, efter at Aftengudstjenesten var fejret, at lade sine dertil beordrede Livdrabanter myrde Knud og Valdemar. Efter at Lysene vare blevne slukkede, dræbte de virkelig ogsaa Knud og kronede ham saaledes med Martyrdom[2]); de stræbte ogsaa at gennembore Valdemar med draget Sværd, og han fik et ret svært Saar i Hoften, men den guddommelige Naade frelste ham dog, saa at han slap bort. Og da han efter nogen Tids Forløb paa ny var kommen sig af det smertelige Saar, begav han sig over til Jylland og sammendrog dér en Hær.

XVII. Den ovennævnte Sven, Konge i Skaane, gik imidlertid mod Valdemar, Jyllands Konge, og det kom da til et Slag imellem dem ved Grathe[3]). Og Sejren forblev ikke længe tvivlsom, men Sven blev snart overvunden og mistede Livet for en Bondes Haand.

Saaledes vandt da Valdemar, den hæderkronede Sejrherre, Kongedømmet; og siden ledede han i fem Lustre og to Aar til[4]) Rigets Styrelse. Han sikrede

---

[1]) Det var i de Dage, da den hellige Laurentius's Fest faldt (10. Aug. 1157), og Gildet stod Helligaften forud for den.

[2]) Udtrykket kan tyde paa, at der har været Tanker oppe om at faa ogsaa denne Knud erklæret for Helgen (alene paa Grund af hans voldsomme Død) ligesom de to andre; og det er slet ikke urimeligt, at det har været saa; men der blev i ethvert Fald intet deraf; se for øvrigt nedenfor S. 86 Anm. 1.

[3]) paa en Hedestrækning S. for Viborg. Slaget stod d. 23. Okt. 1157.

[4]) Valdemar døde 12. Maj 1182; Svens Angivelse er saaledes lidt unøjagtig, hvad enten man regner Lustret til 5 eller til 4 Aar.

fuldstændig sit Riges Grænser med saa stor Tapperheds Glans, at, medens de vilde Vender tidligere, saa længe den indvortes Splid rasede, havde hærget alle ud til Havet liggende Omraader og ligeledes Øerne med deres Plyndringstog, skaffede han Fred til Veje paa Overfartsstederne over Havene[1]), og lagde Venderne ind under sin Retsstyrelse, idet han tvang dem til at betale sig Skat.

XVIII. Ihvorvel han har udført mange Bedrifter, som fortjener at bevares i Erindringen, straaler hans Minde dog særlig ved tre Ting, der ere ligesom glimrende Stjerner. Thi for det første tvang han med Jernets Spir og med udstrakt Arm[2]) Rygboerne til at lade sig genføde i den hellige Daabs Vande. Hans anden glimrende Stordaad var den, at han var den første, der opførte et Vagttaarn af brændte Sten paa Øen Sprogø[3]). Endelig var den tredje den, at han først udbedrede Danevirke ved en Teglstensmur[4]); dog maatte han, hindret ved Døden, efterlade dette Værk ufuldendt. Han var fremdeles en Mand, hvis Livs-

[1]) Ogsaa her har S lavet om paa Texten under Benyttelse af Saxo.

[2]) Det er Bibeludtryk, hentede fra Psalm. 2, 9; 5. Mose Bog IV, 34, og forskellige andre Steder; S har vilkaarligt udeladt dem og sat Omskrivninger i Stedet.

[3]) Øen havde, efter Adam af Bremen, i tidligere Tider (og saaledes vel ogsaa under Borgerkrigene) været „en Hule for Sørøvere, en stor Skræk for alle, som farer over Vandene".

[4]) Af denne „Valdemarsmur", som laa foran Tyres Jordvold, er endnu mange Rester tilbage; herom maa særlig henvises til Sophus Müllers og Carl Neergaards Skrift om Danevirke (Nordiske Fortidsminder, I Bd. S. 283 ff.). — Atter her maa det siges, at naar Sven fortæller saa lidt om Valdemar, maa dette have sin Grund deri, at han nu kendte Saxos Planer om det store Historieværk; han har da naturligvis ikke haft nogen Anledning til at omtale Absalon og hans Deltagelse i Valdemars Kongegerning.

førelse i alle Henseender fortjente Billigelse; han var skøn af Aasyn, vittig, taktfuld, kløgtig, overmaade skarpsynet i Raad, kraftig i Handling, udmærket som Kriger, fyldt af alskens Finhed i sit Væsen, sejrrig, afholdt af alle, altid i rigt Maal fulgt af Lykken; kun var han over for sine egne lidt mere ‹eftergivende?›, end billigt var[1]).

---

[1]) Denne Slutningspassus i Charakteristiken af Valdemar er desværre usikker paa Grund af Overleveringens Beskaffenhed. I S lyder den saaledes: *in suos tantum plus iusto crudelior*, men i X mangler det sidste Ord, og en Plads er ladt aaben for et Ord, som Afskriveren ikke har kunnet læse. Her maa det nu m. H. t. Ordene *in suos* slaas fast, at da V. her ikke charakteriseres særlig som *Konge* eller som *Hærfører*, men som *Menneske*, kan *sui* hverken betyde „sine *Undersaatter*" eller „sine *Hirdmænd*", og alle Fortolkninger, der bygger paa disse Antagelser om Ordets Betydning, maa forkastes; Ordet kan kun betyde „*hans egne nærmeste*", hans Slægtninge og kære Venner. Ser vi saa paa Texten i S, staar der i den, at han overfor dem var „*grusommere i højere Grad, end retfærdigt var*". Man har her mindet om Folkevisens Historie om „Prins Buris og liden Kirstin", men den er jo ganske apokryf. Hertil kommer saa, at Udtrykket i sig selv er meningsløst; thi „Grusomhed" og „Retfærdighed" er uforligelige Begreber; havde der endda staaet *severior*, „strengere", kunde det have gaaet an. Under disse Omstændigheder betyder det meget, at dette Adjektiv mangler i X; der kan godt have staaet et Ord af en helt anden Betydning. Nu har man tilmed en anden Beretning om Valdemars Færd mod „sine egne", som peger hen i en helt modsat Retning. I Skriftet om Øm Kloster fortælles der om en Strid, som Munkene havde med en jydsk Stormandsfrue *Margareta*, som var Valdemars Frænke; hun havde forurettet og plaget dem, og gentagne Gange havde de beklaget sig over hende for Kongen; men han gjorde intet for at skaffe dem deres Ret. Margareta havde vundet Dronning Sofia for sig ved nogle Gaver, og hun støttede hendes Sag ved at paavirke Kongen. Saa hedder det i Skriftet saaledes: „Og af den Grund, at Kongen af Slægtskabshen-

XIX. Denne Valdemar knyttede Sofia, en Søster til Kong Knud af Roskilde[1]), til sig i Ægteskab som sin Dronning. Hun var af udmærket Skønhed i sin Legemsbygning, som Naturen i saare høj Grad havde beflittet sig paa at forlene med Ynde; thi selv om alle ⟨Oldtidsskribenters⟩[2]) Stilkyndighed vilde søge at skildre denne, vilde den dog afmægtig komme til kort. Men til Lovprisning af hendes Dejlighed vil jeg ikke gaa Tiggergang og bejle til andres Stemmer[3]); jeg

---

syn holdt inderlig meget af Kvinden og ikke vilde volde hende Bedrøvelse, mens han levede, derfor blev Retfærdigheden tilsidesat." Herefter har Valdemar snarere været „altfor eftergivende og overbærende over for sine egne" end „altfor grusom"; og *crudelior* bør da vel som en falsk Læsemaade vige for et Ord som *indulgentior*.

[1]) Denne Benævnelse er, som Olrik med Rette gør opmærksom paa, en Slags Parallel til „Knud af Odense" og „Knud af Ringsted", saa at den ogsaa kan pege hen paa en vis Tendens til at gøre ham til Martyr og Helgen. Roskildekirken har vistnok kunnet ønske sig at faa en saadan særlig til den knyttet Helgen for at kunne konkurrere med Ringsted; og den fik det da ogsaa paa en vis Maade senere hen, da Abbed Vilhelm af Æbelholt blev Helgen. — *Sofia* var kun Halvsøster til Knud; de havde fælles Moder, Richiza, en Datter af en polsk Hertug Boleslav; hun havde først været gift med Magnus, siden med en russisk Fyrste Valadar (Wladimir), med hvem hun avlede Sofia; 3dje Gang ægtede hun Svenskekongen Sverker.

[2]) I **X** er der her aabent Rum til et Par Ord, men heller ikke til mere; derimod har **S** (bl. a. ogsaa for at fjerne et Ord af Middelalderslatin, som han ikke forstod) her brugt en lang Omskrivning: „Thi ved Beskrivelsen af den vilde Tullius's Veltalenhed svigte, Nasos Digteraare tørres ud, Vergils Geni have svart Slid". Det sidste Led er i alt Fald utilfredsstillende, da det ikke harmonerer med de to andre; det kunde gaa an, hvis der havde staaet: „Vergils Geni anstrenge sig *forgæves*". Men den hele Passus er vistnok kun godtkøbs Praleri med Lærdom.

[3]) Meningen er vel, at han ikke fra Oldtidsforfatterne vil

har jo nemlig mange, mange Gange beskuet det saare beundringsværdige Værk, Naturen her har skabt, og kan beraabe mig paa mine egne Øjnes Vidnesbyrd.

For endelig at slutte, saa har Guds Naade i saa høj Grad udbredt den berømmelige Kong Valdemars Ry viden om, at alle Konger og Fyrster i de omkringliggende Lande kappedes om at vise ham ærbødig Hyldest ret som noget, der simpelthen skyldtes ham.

XX. Efter at han omsider havde betalt Adams Gæld, fulgte hans Søn Knud efter ham med Arvings Ret og besteg sin fædrene Throne; han vanslægtede da heller ikke fra sin Faders mandige Dygtighed[1]). Thi med saa stor Mandigheds Kraft avede han Vendernes Grumhed, at han, efter at have hærget alle Vendernes og Pomeranernes Omraader med sin Flaade, tvang deres Hertug Bugizlav til at betale sig Skat og yde sig Lenshylding som hans Mand. Og dette har jeg, vel at mærke, selv set foregaa om Bord paa Kongens Skib, som straalede med blinkende forgyldt Stavn, ikke langt fra den By, der, som vi ovenfor have fortalt, først var bleven grundlagt af Harald i

---

laane skøntklingende Fraser til hendes Lovprisning, men nøjes med at sige sine egne simple, men kraftige Ord. Talemaaden har jeg for øvrigt truffet ogsaa hos andre Skribenter fra Samtiden.

[1]) S har en længere Række Ord om Knud; men at det er en endog usædvanlig fræk Textforvanskning, fremgaar klart deraf, at Knud her omtales paa en Maade, som kun kunde bruges, naar der taltes om en Afdød („Knud *var* en gudfrygtig Mand, kysk, højvoksen, smuk, en udmærket Kriger, ikke vanslægtende fra sin Faders Dygtighed"); men Knud var levende og i bedste Velgaaende, da Sven skrev sit Værk. S har hentet Motiverne til sin Udtalelse fra et gammelt Gravdigt over Knud, som endnu nogenlunde er bevaret.

hans Landflygtighed[1]). Men et Jærtegn, der forefaldt ved den Lejlighed, har jeg dog anset det for værd at genkalde i Mindet. Thi i det Øjeblik, da de havde sluttet deres Pagt, lød der et saa vældigt Tordenbrag fra Skyerne, at man skulde have troet, at alle Elementerne rørtes sammen i eet. At dette skete, mente vi rigtignok, var forvoldt af den gamle Retskrænker og Fredsfjende[2]) med Guds Tilladelse. Thi den omtalte Hvirvelstorms og Uvejrsbyges Voldsomhed havde nær ført dertil, at Biskoppen af Kamin og den nysnævnte Bugizlav tillige med Kongens Broder Valdemar, en med de herligste Anlæg udrustet Yngling, hvilke alle da vare om Bord paa nogle Smaafartøjer, vare sunkne i Havet og omkomne ved Drukning.

Efter at nu dette, jeg her har berettet, var fuldendt, vendte vi tilbage til vort Hjem med mægtig Sejrsjubel. Maatte Han, som styrer alle Ting, raade for dennes Ende i sin Fred![3])

---

[1]) nemlig Jomsborg, se ovfr. S. 56 f.; egentlig var det dog ved Julin, men Forskellen er saa godt som ingen. *Kamin* ligger paa Fastlandet paa Østsiden af Oders Munding, lidt N. O. for Julin (nu Wollin); Toget hertil og Bugizlavs Lenshylding fandt Sted 1185; den unge Prins Valdemar var da kun 15 Aar gammel.

[2]) Se ovenfor S. 16, Anm. 2; S. 71, Anm. 3; S. 75, Anm. 4.

[3]) Meningen maa sikkert være denne: „Gud lade denne vor Sejersglæde vare uforstyrret gennem lange Tider." Det forekommer mig, at man af selve disse Ords Klang (de er delvis hentede fra *Canon Missæ*) faar det Indtryk, at de ikke kan være skrevne meget lang Tid efter, at selve den store Begivenhed havde fundet Sted.

SVEN AGGESØN:

SLÆGTTAVLE OVER DANMARKS KONGER

FORTALE.

Vore gamle Fyrsters og Kongers Bedrifter, saa vældige og værdige til evig Ihukommelse de end have været, blive dog af den Grund, at ingen hidtil har gjort sig Umage for en sikker Overlevering af dem, lidt efter lidt fordunklede af Forglemmelsens sorte Dunst, saa de gaa af Minde og synke ned i Forsømmelsens vildsomme Labyrinth[1]). For at imidlertid ikke for Fremtiden en tilforladelig Oversigt over Rækkefølgen af Kongerne og Kongeregeringerne skal gaa tabt ved, at ingen Overlevering sker, vil jeg beflitte mig paa at gøre klart Rede blot for Navnene paa de enkelte Konger og deres Kongedømmers Rækkefølge, for at[2]) saa vore Efterfølgere, som maatte være ud-

[1]) Udtrykket (som naturligvis betegner, at det efterhaanden bliver næsten umuligt at hitte Rede i Begivenhederne og fastslaa deres Rækkefølge) er gaaet tabt i den Omskrivning af Stykket, som S har tilladt sig, og som i det hele er falden ret uheldigt ud. Forestillingen om *Labyrinthen* har Sven formodentlig fra den franske Skole; Ordet er (muligvis af ham selv) bogstaveret urigtigt som *laberintus*, ret som om det kunde staa i etymologisk Forbindelse med det latinske *labi*: „glide ud, snuble, fare vild".

[2]) Hele denne sidste Passus, som er saa charakteristisk for Sven og ganske svarer til hans Ytringer i Fortalen til og Slutningen af hans Skrift om Vederloven samt Fortalen til Danmarkshistorien, mangler i S.

rustede med honningsød Strube og gylden Mund, kunne stræbe efter højlydt at forkynde, ved hvilken Sejersfærd hver enkelt især har vundet sig glimrende Ry, og udsmykke de enkeltes Bedrifter med deres Stils Finhed. — — —

(Resten af Værket er tabt i den Form, Sven selv har givet det, og findes kun bevaret i en i senere Tider stærkt omarbejdet Skikkelse).

SVEN AGGESØNS
HISTORISKE SKRIFTER

Sven Aggesøn (Aagesen) tilhørte en anset Stormandsslægt, næst Hvideætten vel den ypperste i Danmark. Blandt hans Forfædre fandtes baade Høvdinge og Gejstlige, bl. a. Ærkebiskop Asser og Biskop Svend af Viborg.

Sven Aggesøns Forfatterskab bygger paa Erindringer, mundtlige Overleveringer og Sagn.

Som Hirdmand og Kriger deltog han paa de sidste Togter mod Venderne og har som Øjenvidne set Jomsborgs Mure blive jævnet med Jorden af Absalon 1184. Han har skildret en Række af sin Samtids største Begivenheder, som han har set og opfattet dem.

Denne Bog, der er et enestaaende, tidligt Kildeskrift i den danske Historieskrivning, er delt i to Afsnit. Det første *Lejrens eller Hirdens Lov* bygger paa Absalons Optegnelser til en Lov om Orden og Disciplin i Kongsgaarden. I Betragtning af, at vi netop har fejret Absalon som Staden Københavns Grundlægger, faar dette Afsnit en ganske særlig Interesse og Aktualitet.

Den anden Del er den af Eftertiden højt berømmede *Kortfattet Historie om Danmarks Konger*, der i korte og rammende Karaktertegninger beretter om den danske Kongerække fra Skjold til Valdemar Sejr.

Det er, som Carl S. Petersen nævner det, »det første af nogen Enkeltmand forfattede Skrift, der giver en samlet Udsigt over Rigets Historie fra de ældste Tider indtil Samtiden«.

ROSENKILDE OG BAGGER